

muusika

Nr 2
veebbruar 2006
hind 29.-

**Kus on Eesti
keelpillimängijad?**

**Muusikud
muusikalist
"Georg"**

**Urve Tauts
elust ja laulu-
kunstist**

**CELIA
ROOSE**

Armas muusikaõpetaja
ja dirigent!

12. veebruaril kell 10-20
Estonia kontserdisaalis ja
RO Estonia kammersaalis
tutvustame X Noorte Laulupidu 2007

On kasvamas siin üks ILMAPUU,
tule ja aita tal sirguda!

Noorte peo üldjuhid ja
Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA

 Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA
www.laulupidu.ee

eesti kammerkooride liit esitleb:

IX

1.-2. aprillil 2006

Viljandis

EESTI KAMMERKOORIDE FESTIVAL

Konkurss
Viljandi Paalalinna Gümnaasiumis

Kontserdid
Viljandi Kultuuriakadeemias,
Pauluse ja Jaani kirikutes

Konkursi eelvoorud
1. aprillil tasuta,
Grand Prix voor ja kontserdid
25 ja 10 krooni

Tänane:
Eesti Kultuurkapital, Viljandi linn
Kultuurkapitali Viljandimaa ekspertgrupp
Klassikaraadio

TALVEUNIVERSITEET

25. veebruar kell 19 Pärnu Raekoda
KAMMERKONSERT
mängivad kursused,
kaastegev Tallinna Keelpillikvartett

26. veebruar kell 19 Pärnu Raekoda
LÖPPKONSERT

Kavas:
Dmitri Šostakovits Kontsert nr 1
solistid: Andre Hinn (klaver) ja Jaan Ots (trompet)

Frederic Chopin Kontsert nr 1 e-moll
solist: Daria Tšaikowskaja

Frederic Chopin „Andante spianato ja suur polonees“
solist: Jure Gorčan

Pärnu Linnaorkester, dirigent Jüri Alperden

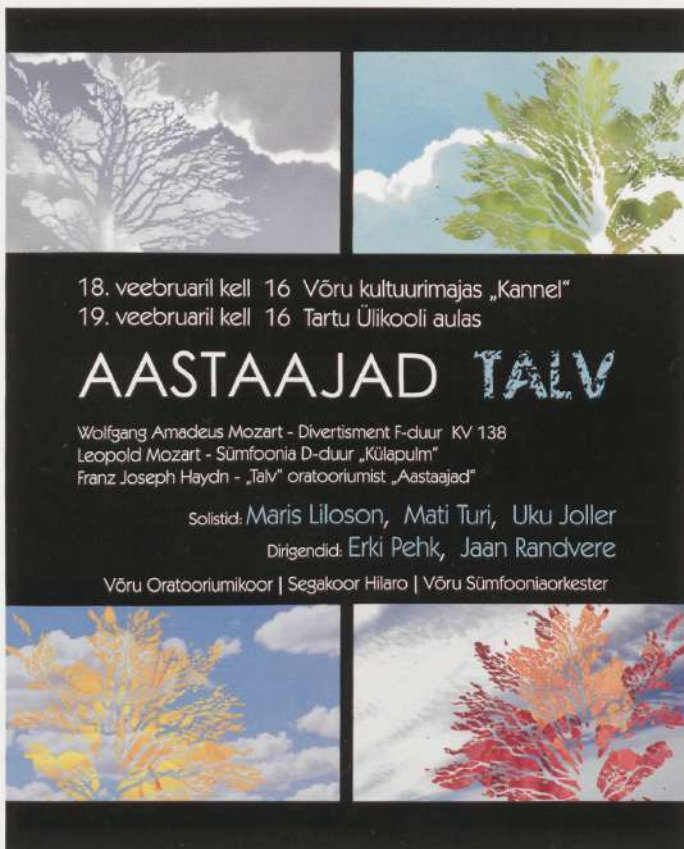
Samuti olete oodatud Pärnusse jälgima
prof. Valdma klaveri mängimise- ja
klaveri õpetamise klassi.

Täpsem info: www.parnukonsert.ee

prof. Arbo Valdma klaverikool

20.-26. veebruar 2006

18. veebruaril kell 16 Võru kultuurimajas „Kannel“
19. veebruaril kell 16 Tartu Ülikooli aulas

AASTAAJAD TALV

Wolfgang Amadeus Mozart - Divertiment F-duur KV 138
Leopold Mozart - Sümfonia D-duur „Külapulm“
Franz Joseph Haydn - „Talv“ oratooriumist „Aastajad“

Solistid: Maris Liloson, Mati Turi, Uku Joller
Dirigendid: Erki Pehk, Jaan Randvere

Võru Oratooriumikoor | Segakoor Hillaro | Võru Sümfoniaorkester

KAVA

SOOLO

2 Ants Johanson. Uste avaja Celia Roose

BAGATELLID

7 Mailis Põld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

9 Kerri Kotta. Erkki-Sven Tüüri Viies sümfoonia: traditsiooni kohtumine tänapäevaga

11 Hele-Mai Poobus. "Tosca" Rahvusooper Estonias

12 Fantaasiarikas lugu ühest ajastust ja ühest isiksusest. Muljeid muusikalist "Georg"

14 Tui Hirv. Vana Euroopa hingus noores muusikas. Maailma Noorte Kammerorkestri kontserdist Estonia Talveaias

14 Ia Rimmel. Inglise jõulud Collegium Vocalelt

KONTRAPUNKT

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

16 Toomas Velmet. Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav. Eesti keelpillikultuuri hetkeseisust

Intro 2/2006

Rahvuslik sümfooniaorkester ja rahvusooper on olulised riigi tunnused, ütleb Muusika veebruarinumbris probleemartikli "Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav" autor Toomas Velmet. Professionaalsete orkestrite olemasolu näitab, kas on tegemist kultuurriigiga või mitte. Võrreldes Euroopaga, pole Eesti olnud kultuurriik mitte just nii väga kaua. Eesti keelpillimängijad, kes peaksid orkestreid täitma, on keerulises olukorras. Välismaal teenib leiba lausa mitme orkestri jagu Eesti viiuldajaid, tšelliste ja aldimängijaid. Eelmise aasta sügisel sai EMTA sümfooniaorkestris mängiv orkestrite tulevane järelkasv Berliini kontserdireisil väga kiitvaid hinnanguid. "Miks nad oma taseme juures peaksid tööjõu vaba liikumise oludes leppima meie palkadega?" küsib EMTA keelpilliosakonna juhataja Peeter Paemurru.

Probleemiks on ka eesti interpretide esinemisvõimaluste vähesus. Suhteliselt harva toimub eesti viiuldaja või tšellisti sooloõhtu. Aga see ala ei saagi areneda, kui ei saa ennast realiseerida, kui ei ole võimalik üksteist kuulata.

Sellessamas olukorras on aga Võrus loodud sümfooniaorkester, kes esitab nüüd veebruaris oma Haydni oratooriumi "Aastaajad" projekti teist kontserti. Kavas kõlavad ka Wolfgang Amadeus Mozarti ja Leopold Mozarti sümfoonilised teosed. Eesti on väiksusest hoolimata lootuste ja võimaluste maa.

Ia Rimmel

muusika

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Mirjam Tally** mirjam@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundajad **Tõnu & Ande Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Rävåala pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon **66 757 88**
Kodulehekülg: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**
Laki 26, 12915 Tallinn
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 6662535, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **21** krooni number
3 numbrit 69 krooni
6 numbrit 138 krooni
Aastatellimus 245 krooni
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 192 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee, 6675 788, 55 56 18 94

CELIA ROOSE
FOTO KÜTT NIINEPÜÜ-
KIİK

USTE AVAJA

CELIA

Ülestähendusi jaanuarikuistest jutuaajamistest

ANTS JOHANSON

muusikakorraldaja

Sündinud 13. augustil 1964. aastal Antsla linnas Võrumaal.

Õppis Valgjärve 8-klassilises koolis, Põlva Keskkoolis, Põlva Laste-Muusikakoolis, Georg Otsa nimelises Muusikakoolis ja Tallinna Konservatooriumis, mille lõpetas 1989. aastal koorijuhi-muusikaõpetajana Merike Toro juures. Pärast kõrgkooli lõpetamist töötas Tallinna 44. keskkoolis muusikaõpetajana, tegutses pillimängija, laulja ja koormeistrina ansambli Leigarid, samuti Eesti Projekti kammerkooris. 1990ndatel töötas Tallinna Vanalinna Hariduskollegiumis folkloori- ja solfedžoõpetaja ning poistekoori dirigendina. 1992. aastast Viljandi Kultuuriakadeemia rahvamuusika õppetooli juhataja ja õppejõud, 2002. aastal muusikaosakonna juhataja. Praegu töötab Võru Muusikakooli direktori ja õpetajana.

Pidevalt üles astunud tegevmuusikuna nii üksi kui ka ansamblites Untsakad, Sannalise; Tuule Kanni ja Robert Jürjendali, Indrek Kalda, Sofia Jooni, Siim Sarve, Cätlin Jaago, Meelika Hainsoo ja kümnete teistega, mänginud pilli ja laulnud suurtel festivalidel ja väikestel kokkusaamistel, teinud kaasa teatrilavastustes, esinenud rahvamuusika loengkontsertidega.

Üks tantsuklubide liikumise algatajaid ja elushoidjaid Tallinnas Vanalinna Muusikamajas, Viljandis ja Võrus.

Alates 1997. aastast veab pärimuskultuuri laagreid oma Pirrupuusaare talus Võrumaal.

Oli 2004. aasta lõpul kinnitatud kohaliku omavalitsuse huvialakooli/ muusikakooli pärimusmuusika näidisainekavade koostamise eestvõtjaks.

Oma suurimateks mõjutajateks peab oma emaema Linda Saaronit, Anti Margustet, Kristjan Toropit, Vaike Sarve, Õie Sarve, Jaak Johansonit, Sofia Jooni, Janika Orast jt.

Me oleme need, kust me tuleme. Tuleta meelde mõnda sind mõjutanud hetke, sündmust, inimesi?

Üks on muidugi see, mis ise mäletad, teine see, mida sulle sinust räägitakse. Väiksenä motlesin, et see on täiesti tavaline, et inimesed ise laulavad, ise mängivad pilli, kuni läksin kaugematesse koolidesse ja nägin ka muud elu. Sain aru, et meie suguvõsa on äärmiselt muusikalebene ja et see on täiesti haruldane. Minu loomulik muusika algaski neist suguvõsa pulma- ja juubelipidudest igal pool Võrumaal. Üks vanaisa vendadest oli "tegija" – kui tema oli kohal, siis oli ikka tema peo peremees. Vanaisa oli olnud ka naljamees. Siitamaani kuulen veel külainimestelt lugusid vanaisa nalja- ja vägitegude kohta.

Väga olulisena mäletan oma vanaema laulmist. See oli selline alajane asi. Kui meie olime ka toas, siis ta vaid ümises, aga üks olles laulis ta sõnadega, mõnikord sain vaikselt tagatoas kuulates asjaosaliseks. Need olid õnnetu lõpuga lugulaulud: "Ennu ja Elsa", "Ritter ja Olga", "Haledasti hüüdvad kellad" jne. Ma ei tea, kas mind võlus selles saladuses osaline olemine või laulmine. Ja ta kirjutas oma lastele laulikud, kuhu pani sisse laulud omast peast, lõi kas ajakirjadest ja ümbrikutelt teemasse sobivad ning vaimukad pildid juurde – need on tõelised teosed.

Oluline isik oli meie külas elav Kikka Karla (Karl Kikas, tuntud lõõtsamängija) ja vahel sattus ikka nii, et tema pill oli millegipärast

ROOSE

FOTO NAATAN HAAMER

meie juures. Ükskord oli ema arvanud, et Kikka Karla on jälle pillile järele tulnud, et keegi mängib toas. Läks vaatama, hoopis mina olin mingit lugu mänginud. Võisin siis olla umbes 6–7-aastane.

Ja teiste lastega laulsime palju. Mäletan, kui sõitsime perega oma Moskvitš 408-ga Valgjärvelt Liivakingule, vanaema-vanaisa juurde, keerasime õdedega aknaklaasi nuppu – mängisime raadiojaamasid. Tuli mõni laul meelde, jäi nupp kohe seisma ja laulsime selle. Nii et kõik teed käisid lauldes.

Liivakingul pidasime ka rahvusvahelisi lauluvõistlusi. Kiik oli kahe kase vahel ja see, kes kiigel oli, laulis. Poolakeelsed, ingliskeelsed,

igasugused laulud, loomulikult ka kohapeal välja mõeldud laulud. Nagu Eurovisioon.

Samas jälle teistpidi oluline mõjutus oli see, et minu muusikakooli õppima minek sai suguvõsa jaoks hirmus eriliseks. Kõik olid kuidagi väga tähtsad, et ma seal käin. See pani kõik paika, edasi Otsa kooli ja konservatooriumi minek oli juba loogiline. Siitamaani tean, et alati on üks koht sugulaste peo alguses, kus ma võtan akordioni, mängin oma kaks lugu ära – need on veel ainsad, mida ma oskan, varem oskasin rohkem –, ja siis läheb pill tädi või onu kätte edasi.

Algklassides juhtus nii, et ma olevat väga hästi laulnud ja mind

topiti kogu aeg lavale, aga mulle see ei meeldinud. Keegi ei rääkinud minuga ka sellel teemal. Nüüd suurest peast oleme emaga sellest rääkinud; ta ei osanud aimatagi minu hirme, mäletas vaid, et mul olevat esinemine nii hästi ja vabalt välja tulnud. Arvan, et seetõttu pole lava- ja kontserditeema minu asjades sees, kuigi satun sinna ikka.

Kelleks sa end harinud oled või on sind haritud?

Põlva muusikakooli läksin akordioni õppima. Aga sealsamas tavakoolis kutsuti mind spordiklassi, kus olin vabastatud koorilaulust ja kõigest sellisest. Alguses pandi mind lastekoori laulma, kolmandat häält, aga see oli niivõrd imelik. Spordiga ma sellest õnneks pääsesin. Tegin kergejõustikku ja väravpalli, korvpalli. Mulle meeldis seal väga, oli väga hea seltskond, kellega omakeskis küll palju laulsime, eriti bussis, kui võistlustel käisime. Aga minu toonane muusikatee oli ikka muusikakool. Sai käidud ka konkurssidel, see on kõik läbi tehtud, aga need mul ebaõnnestusid – närv ei pidanud vastu. Kuid mida omam seltskond, seda paremini mul pillimäng välja tuli. Eriti kodus, kus minusse usuti. Ja mängisingi hästi. Nüüd Võrus muusikakooli direktorina proovin rohkem korraldada ka selliseid esinemisi, mis ei ole hindele.

Akordioni repertuaar on väga tänuväärne, seal on palju valsse, erinevate rahvaste muusikat – selline maainimesele sobiv. Aga Otsa kooli ei läinud ma siiski pilli õppima, vaid see on omamoodi lugu, miks ma sinna läksin.

Kümneaastaselt läksin Valgjärve koolist Põlvasse, muusika meeldis mulle väga, aga internaadis elamise pärast nutsin küll päris palju. Internaat oli majas kolmandal korrusel, muusikakool teisel. Üsna kohe andis õpetaja mulle muusikakooli võtme, olin õnnelik – veetsin rohkem aega muusikakoolis kui internaaditoas. Märkasin, et õpetajate seltskond oli seal väga hea. Ja tunnid hakkasid neil natuke hiljem peale, lõppesid natuke varem, alati tuli õpetajate toast head kohvilõhna, nad olid nii rõõmsad. Kooliaasta algas 15. septembril ja lõppes 15. mail – pikk suvi. Mõtlesin, et see on selline hea töö. Ja minu sooviks oli saada solfedžoõpetajaks.

Kuid veel pärast kaheksandat klassi vedas mu treener mind TSIKi poole – emalegi räägiti auku pähe ja tema ikkagi lasi mul endal otsustada, ütles, et muusikat õpid eluajaks, aga sporti üürikeseks – see lause on mulle hästi meelde jäänud. Aga Põlva sisekergejõustiku kuulitõuke rekord on siiani minu nimel.

Ilmselt oligi kõige olulisem see, et mu solfedžoõpetaja usaldas mind – või oli see tema osavus – asju tegema. Näiteks kui diktaat minul valmis sai, lasi õpetaja teistele ette mängida. See on äärmiselt tähtis, saad nagu selli staatustesse. Sama oluline oli ka see, et lapsed mulle väga meeldisid, maal olin põhiline lapsehoidja. Nii otsustasinigi Otsa kooli minna. Et ma piisavalt klaverit ei osanud, siis sain sis-

Pirrupuusaare koduüksel.

se koorijuhtimise erialale üheteistkümnendana üheteistkümnest. Minu esimeseks dirigeerimisõpetajaks oli Olev Hõlpus, väga armas inimene, viimase aasta õppisin Ebe Pille juures. Nemad suutsid mind päris hästi konservatooriumiks ette valmistada. Ja Helvi Voore, tema muusikaõpetuse metoodika, konservatiivne lähenemine – mingid skeemid pani see jube mõnusalt paika, kuigi kordamine oli tüütu, ju selles oli võti. Harjutasin väga-väga palju, mulle kohe meeldis. Kooli lõpus olin juba tugevamate hulgas.

Mulle meeldib, et need, kelle juures olen õppinud, pole olnud mingid kuulsused. Selle võrra on koostöö nendega olnud palju lähedasem. Konservatooriumi minnes sai mu õpetajaks Merike Toro, kes oli just sinna kutsutud. Ta võttis seda tööd väga südamega, oli nii ergas, hea maitsega, otssis huvitavat repertuaari, hästi kohusetundlik, rõõmus inimene.

Olen väga rahul, et olen saanud nii hea muusikalise kirjaoskuse. Ma ei tea, mis minust praeguseks oleks saanud, kui ma oleksingi ainult rahvamuusikat õppinud. Aga ka selles osas kogusin just konservatooriumis kõige paksema rasvakihi, lugedes Eisenit ja Tamperet jne.

Anneli Kont-Rahtolaga käisime muusikakooli lõpetamise kevadel Pirita jõekäärus peol. Leigarid mängisid seal,

oli hästi lõbus. Rahvariidedki olime kusagilt selga hankinud. Mind võeti "Kaera-Jaani" tantsima. Mäletan, et ei suutnud kuidagi selles rütmis hüpata. Olin sporti teinud, korvpalli mänginud, aga tantsinud polnud kunagi. Üks põhjus see, et minu vanem õde oli hästi peohimuline ja kui olin kuuendas klassis, sundisid vanemad mind temaga pidudele kaasa minema, et õde pärast ikka kohe koju tuleks. Tema tantsis ja ajas juttu, mina aga istusin pahurana pimedas nurgas ja andsin kõigile korvi. Olin enamasti kõigist pikem kah. Nii et tantsupeod, üldse tantsimine oli minu jaoks täiesti välistatud. Mäletan oma tantsupartneri nägu seal Pirital – täielik mõistatus ja hämmastus. Aga seal oli nii lõbus. Sügisel, kui lugesime Leigarite lauljate konkurssi, läksime kohe. Raul Talmar oli seal, vaatas, et oh, konsi plikad tulevad, võtame kohe vastu. Tegelikult polnud meil mingeid tugevaid häáli, koorilauljad, nagu me olime. Leigarites ma siis pikapeale selle jõu ära õppisin.

Leigarite juhi Kristjan Toropi "mäejuhtlustest" ja tema enda käitumisest õppisin palju. Ta kutsus inimesi keskendumisele, pöörama tähelepanu väärtustele ja korrektsusele nii käitumises, omavahelises suhtlemises, tantsus kui ka riietuses. Austama üldist distsipliini ja seda, mida teed. See oli selline varjatud isamaalisus. Kristjan ei kiitnud kunagi heaks, et inimesed liialdavad oma kõnes, näiteks "õudselt ilus!", et see väsitab ta ära. Inimesed rääkigu nende sõnadega, mis väljendavad tegelikkust, rohkem poleks vaja. Meeletu täpsus ja keskendumine oli see, mida ta soovis. Mind see õpetas palju ja pani mõtlema.

Aga läksin Leigaritesse puhtalt lõbu ja "endale tegemise" pärast.

Sealt ka sinu suund tantsuklubide ja regilaulu poole?

Pöiasirutust Leigarites ei tehtud. Küll aga sai iga tantsija Toropilt täpsed nõuanded. Kuigi seal oli kokku sadakond inimest, ei tantsitud ühtmoodi. Et saab küll järele teha ja ikkagi isikupäraseks jääda. Seatud tantsu harjutati tantsupeo jaoks, muidu tantsiti folkloorseid tantsu. Olin Leigarites laulja- ja pillimängija, saatsime tantsu ja andsime lauldes tantsijatele puhkust. Proovisin vahepeal ka ise tantsijaks hakata, seda sain ma olla ainult kolm päeva, ma ei saanud selle trenni, "üle kraavi hüpete", pöörete ja nende diagonaalidega hakkama. Siis hakkasingi mõtlema, et on siis seda vaja, et oma rahva tantsu tantsida.

Regilaulu vastu äratas Otsa koolis mu armastuse Anti Marguste. Need olid minu jaoks hästi rõõmsad tunnid. Jälle üks hea õpetaja, täielik talent. Vähemalt minule ta sobis. Kuidas ta pani meid erinevaid rahvalaule laulma ja ise mängis klaveril kolmandat lugu juurde, nagu kiusas, aga mulle pakkus see võitlus lusti. Temalt, jah, see regilauluteadmine tuli. Ja kõik need regilaulud, mida me pidime pähe õppima ja mida kõik Otsa kooli õpilased, kes Marguste juures õppisid, siia maani mäletavad. Leigaritest tuli praktiline pool.

Tallinnas oli mul hästi palju lapsi õpetada. Konservatooriumi kõrvalt läksin muusikaõpetajaks 44. keskkooli. Andsin tunde algklassides ja kutsusin gümnaasiuminoortest endale koori kokku. Tegime näiteks Tormise seatud rahvalaule, kõik päriselt viisi ei pidanud, aga polnud ka südant kedagi ära ajada, silmad särased neil peas. Päris hästi tuli välja. Sealne laulumaa oli nii rohtu kasvanud, sestap oli teha tahtmine vägev. Kairi Leivo, Ergo-Hart Västriku, igasuguseid lähedaid tegelasi oli, kes on tänagi mingis muus valdkonnas tublid tegijad. Tegime päris palju folkloori. Kristjan Toropi kutsusin ka kohe tantsu õpetama. Ühes koorilaagris Lahemaal korraldasime rahvapärased pulmad – kõigil eeslauljatel olid Ülo Tedre raamatud käes ja laulsime pulmalaule. Kutsusin kursusekaaslased ja sõbrad laagrisse partiisi õpetama – Piia Linholmi, Mall Ney, Kadri Miti... Panime selle kooriga niisuguseid kavu kokku, et meid kutsuti mitmete asutuste jõulupidusid läbi viima, näiteks Muusikakeskkooli õpetajate jõulupeole jne. Kord kutsuti meid 22. keskkooli, kus pidu ei tahtnud kuidagi vedu võtta. Siis istusid meie poisid keset saali põrandat maha ja hakkasid ise regilaulu looma. Sellel oli vägi.

Koorijuhtimise riigieksamite kava ühe osa tein sama kooriga. Komisjon oli väga rahul, sain viie. Nii tuli tõdemus, et emotsionaalne koostöö ja tahtmine loeb teinekord võrratult rohkem kui vaid puhas viisipidamine.

Nii et regilaulu avastasin ikka tunduvalt hiljem. Vanaema käest, kes on olnud minu jaoks väga oluline kuju, kuulsin uuemaid lau-

Õe Riina Roosega Järvemaal, Jalase külapeol.

le, traagilise lõpuga ballaade. Aga kui avastasin rahvalaulude plaadiantoloogia, kui kuulasin vaimustusega neid vanu inimesi seal laulmas, oli mul kogu aeg vanaema kaju silme ees – panin kokku tema olemise ja teiselt poolt laulja hääle. See pilt oli nagu oma sügüvõsas kaasa võetud. Kuigi laulud ja keeled olid natuke teised, tekkis mingi sild.

Püüdsin, aga ei osanud ise sama täpselt laulda, kuigi viisi ja häälikute mõttes sain hakkama.

Sa hoiad väga sidet oma maa ja koduga, õpetad rahvamuusikat, regilaulu. Kas see on

üks võimalus leida uuesti üles terve elamisviis?

Võimalik, et tegelangi folkloori ja rahvamuusikaga just seetõttu, et seal saab neid tarkusi väga võimsalt kätte, et saad aru, kuidas eesti rahvas on olnud maarahvas. See kõik on mulle veel nii lähedal – kümme eluaastani tegin ise neid töid aasta läbi. Võimalik, et rahvamuusika on mulle vahend nende tarkuste tagasisaamiseks. Aga miks ma sinna oma Pirrupuusaarde kogu aeg kipun, on pigem see, et mul on vaja mingit kontakti tagasi saada, mida muusika ei anna. Elada aasta koos sügise ja talvega seal, koos kõigi toimetustega – seda ma otsin. Ma ei tea, kas ma seda suudan. Ka talvitada, mitte ainult suvitada.

Ja miks mulle regilaul veel väga meeldib – selles on kord, mis on väga mitmekihiline ja samas nii lihtne, eluline, ilus. Iga arusaamine on ka uus teadasaamine, mis ehitab.

Loomult õpetaja, tahaksin aidata paljusid inimesi olla "korras". Pirrupuusaare talugi hakkasin alguses üles ehitama mõttega, et sõbrad ja sõprade sõbrad saaksid tulla, olla muusika ja looduse lähedal.

Kuidas sa praegu arvad, kas rahvamuusikat saab ikka õpetada?

Ikka saab. Aga samas, kui küsitakse, et kuidas "õige" on, siis vastan, et inimene ise teab, kuidas on õige. Et "valet" ei ole. Ma julgustan inimesi ise vastust leidma, allikat otsima ja otsustama.

Kunagi kultuurikolledžis selle õpetusega alustades otsustasime, kuna paljudel oli säärase vaidluste või intriigide kogemusi, et teeme koostööd kõigi meie ala inimestega, ei lähe vaidlema ja kaklema. Olen nüüdseks palju järeldusi teinud ja pean edaspidi veel hoolikamalt mõtlema, enne kui midagi väitma hakkam.

Õppejõuna kardan "äraõpetamist", kellegi valmis tegemist. Mul endalgi on veel palju õppida. Ja pole kõike sedagi ära õpetanud, mis enda sees on. Paljut pole jälle taibanud öelda. Ja mõni las avastab ise – tõesti, äkki nii ongi õige, äkki ongi stiilne. Ja mõnikord – las saab ise ka oma vitsad. Sa ju räägid, teed, otsid, katsetad ja ei saa selgemaks teha – teinekord ka loobud selletõttu. Kõige rohkem õpidki õpetades.

Kas sa ise oled märganud oma tegemiste vilju?

Minu unistus on olnud rahvamuusika funktsionaalsemalt ellu tagasi tuua. Tantsuklubi on üks selline koht, kus see vähest kõige selgemini toimib. Endalegi üllatuseks avastad, et Viljandi Kultuuriakadeemia aktustel tõustakse loomislaulu ajal püsti, et sellest on saanud omamoodi hümn, see on hakanud mingit ülesannet teenima. Ka rahvamuusikalaagrid on seda eluviisilist poolt uuesti toonud.

Mu enda sõpruskonnas on saanud laulmine ja tantsimine päris tavali-seks. Ja näiteks kultuuriakadeemia rahvamuusika õppetooli pidudel pole vaja kunagi karta, et pidu ei lähe käima või see ei tule lõbus, alati ise tahetakse mängida, inimestel on pillid kaasas, hakatakse kohe laulma ja mängima. Üsna kergesti võetakse need asjad omaks, kui sellega kokku puututakse.

Mis sind täna su tegemiste ringis kurvastab ja rõõmustab?

Olen palju vähem hakanud rusikate-ga vehkima. Aga kõige rohkem vehin massilise sunni vastu. Mu väike sugula-ne käis tantsupeol ja ühel päeval proo-vist tulles ütles, et neil läks nii hästi. Ma küsisin, et mis teil siis hästi läks? "Me olime ainuke rühm, kes söimata ei saanud!" Siis mõtlen, et millist pidu see laul või tants õigupoolest tahab? Olen ise kooridirigent olnud ja ei eita laulupidu, aga eitan selliseid juhtumeid, kui laps peab punastama sellepärast, et ta muusikakoo-li jaoks pilli harjutas ja muid toimetusi teha tahtis, mistõttu ta ei käinud kooris ja õpe-taja pani talle tunnistusele laulmise hindeks

Leigaritega Vabaõhumuuseumis.

Sõpradega marti jooksmas.
FOTOD ERAKOGUST

"kolme". Mingist kategooriast on muusika-õpetaja prestiiž ja palganumber sõltuvusse seatud ja laulmisrõõmust on tehtud iseenda vastand – lastega manipuleerimise vahend.

Aga need lapsed, kes tulevad muusika-kooli, – ma nii tahan nendega tegelda, et nende andekus avaneks ja realiseeruks. Kui

oluline on nende anne üles leida ja just sellele õpetus rajada. See on väga peen kunst, et õpetaja otsiks kõigepealt üles õpilase isikliku tasandi, kus ta on oma mõtete, tunnete ja elust arusaamisega, ning siis leiaks õige lähenemise muusika õpetamiseks. Ma ei ole rahul selle-ga, et õppekava täitmine on tähtsam kui lapsed oma väärtuste ja annetega. Pill on ainult ju vahend, aga praegu saab tihtipeale eesmärgiks pigem mänguteh-nika õpetamine.

See, mis mulle on kõige olulisem, mida mina otsin, ongi see päris kontakt lapsega, kes su juurde muusikat otsima tuleb või saadetakse. Ja ma püüan ise lastelt õppida.

On su tee teadlik või intuiitiivne?

Mind on nagu kassipoega erinevate olu-kordade sisse "kastetud" ja nii olen ha-kanud asja tegema ja avastama. Või olen sinna kuidagi sattunud. Ise ma ei ole nii tark, aga õnneks Looja suudab juhti-da, nii nagu vaja. Nagu see Võrru tulek – tuleb täiesti võõrasse kohta ja hakkab veel direktoriks! Ainult ühte inimest tundsin siin, ma pole Võrus kunagi ela-nud. Nagu tegu käikski enne ja alles siis mõte. Või pole ma sellest mõttest veel teadlikuks saanud, kui juba tegutsen. Aga praegu olen siin õnnelik.

Ehk mu roll ongi uste avamine.

Siis avastad ka ise järgmisi uksi. Mulle meeldib alguskohta leida ja seda teiste-le näidata.

Võru-Külitse, jaanuar 2006

Puutusin Celiaga esimest korda kokku arvatavasti 1987. aastal, mil ta tuli Tallinna 44. keskkooli (praegusesse Mustamäe Gümnaasiumi) laulmisõpetajaks ning hakkas ühtlasi juhatama kooli kammerkoori. Just selles vast loodud kooris tegin tutvust eesti rahvalauluga, kui Celia eestvõttel hakkasime laulma Tormise sea-deid ja kooriseltskonnaga tähistama kõikvõimalikke rahvakalendri tähtpäevi. Õhkkond, mille Celia kammerkoori tõi, oli kuidagi eri-liselt laetud ning tema suhtumine pärimuskultuuri eredalt eluter-ve. Olime siis tõelised naturalistid ja püüdsime vanasse kombes-tikku ehedalt sisse elada. Meelde tuleb see, kuidas käisime – vist Kairi Leivoga – TPI taga metsas kulu, sammalt ja oksi korjamas, et Tahma-Toomas valmis teha, ning kuidas jõulupeo tarvis laotati kooli saali laiali maalt toodud õlekubu. Isa abiga puhusime elu (te-gelikult tule) sisse vanale petrooleumilambile ja ühe ürituse tarvis tarisime kooli ka päris töökorras voki. Väiksema seltskonnaga käi-

sime aastaid Pääsküla kandis kadrisanti jooksmas ja Celia konser-vatooriumisõbrannadest ning kooli kammerkoori pikematest mees-lauljatest moodustus isegi omalaadne "päkapikkude artell", kelle-ga tutvustasime siin-seal rahvapäraseid jõulukombeid. Kõige selle juurde kuulusid regi- ja muud rahvalaulud, sh rahvapärased koraa-lid, millest mul mitmed siia maani peas püsinud. Celia enda isik oli toona – ja on minu arust ka praegu – ümbritsetud mingi ebatava-lise selguse ja puhtusega, mis avaldab positiivset mõju kõigile, kel-lega ta kokku puutub. Minu jaoks Celia sõna otseses mõttes avas ühe tohutu põneva maailma, mille võlu on suunanud olulisel mää-ral valikuid minu hilisemas elus. Olgu selleks siis õpingud ülikoo-lis, töö rahvaluulearhiivis või ansambel Triskelega vaimulike rahva-laulude laulmine.

Ergo-Hart Västrik

“Rahmaninovi saladus” Hollywoodi filmi- tööstuses luubi all * Suri ungarlasest pia- nist ja pedagoog György Sándor * Polar Music Prize 2006 laureaat on dirigent Valeri Gergijev

• Detsembrikuus Roomas, Santa Cecilia Rahvusakadeemias toimunud **Rahmaninovi gala** aegu otsustas Sergei Rahmaninovi lapselaps Alexander, et tuleb avada perealbum ja paljastada ajakirjanikele saladus, mille vanaema Natalja oli surivoodil tema hoida usaldanud. Pariisis sirgunud Alexander, kes hariduselt on advokaat ja aastaid tegutsenud Prantsusmaa luureorganite heaks, loodab “Rahmaninovi saladuselt” loori kergetades kummutada mõnegi muusikalukku kinnitunud müüdi. Ühtlasi arvab ekstreemspordi fanaatik Alexander, kes veel vauigi harrastab ihuüksi kaljuronimist, et on ülim aeg hakata vanaisa pärandit kuulama “teise kõrvaga”. Millisega? Enne, kui me Rahmaninovi “uue kõrvaga” kuulama asume, kuulakem, mida on öelda lapselapsel, kes veedab oma päevi valdavalt Šveitsis Zürichi lähedal Villa Senaris. Alexandri jutu põhjal olevat vanaema ta ühel ilusal päeval enda juurde kutsunud ja alustanud südamepuistamist umbes nõndamoodi: “Looduses tajuvad oma surma ette kaks liiki: hobused ja luigid. Lahkumishetke saabudes lähevad nad karjast-parvest eemale. Minulgi on see hetk nüüd kätte jõudnud, aga enne, kui ma eemaldun, tahan sulle rääkida ühe loo. Kuid sa pead sõna andma, et hoiad kuuldot veel hulk aega enda teada ega räägi enne välja, kui kõik, kel sellega pistmist, on siitilmast lahkunud.” Ja lapselaps pidas vanaemale antud sõna. Nüüd aga, mil asjaosalisi pole ammuilma elavate kirjas ning Rahmaninovide pärandi haldaja, autoriõiguste kaitsja ning perekonna intiimsaladuse hoidja Alexander ka ise juba kaheksakümneaastane, on aeg tõde päevavalgele tuua. Ning tollesama tõe hu-

vides hakatakse Hollywoodis šveitslaste finantseerimisel tänavu ka Rahmaninovist filmi väntama. Kui juba Hollywood on asjasse segatud, pole kuigi raske ära arvata, et nõndanimetatud vanaema saladus seisneb armukolmnurgas, kus on mängus keegi Teine, Viirastusnaine, Paleus, Muusa... Nii ongi. Muusa nimega Tatjana (“Aga kas see oligi ta päris nimi?” kahtleb Alexander) olevat Rahmaninovi inspireerinud kogu elu. Alexandri meelest tuleks kuulsa Sergei Rahmaninovi elulugu ümber kirjutada. Sest kes meist poleks lapsena muusikaajaloo tunnis kuulnud traagilist peatükki sellest, kuidas Rahmaninovi tabas pärast esimese sümfoonia esiettekannet loomekriisi ja haiglaslik raskemeelsus? Ja kuidas ta kriisist jagu saamiseks olevat pöördunud hingearst Nikolai Dahli poole. Ja kuidas too hüpnootilise varal võitis heliloojast klaverikunstniku loomeelule tagasi. “Ümbersünni” järel valmis teine klaverikontsert, mille Rahmaninov olevat tänutäheks pühendanud tohter Dahlile. Lapselaps Alexander räägib teist juttu. Esimese sümfoonia nurjunud esiettekannet vastab mõistagi tõele – ja selle taga on peaausjalikult maestro Aleksandr Glazunov, kes tol õhtul olnud purupurjus. Ent kui Rahmaninovi ametlikud elulood väidavad üksmeelselt, et pärast fiaskot ei kirjutanud noormees kolm aastat ridagi ning vaevles ränga depressiooni küüsis, siis teab lapselaps kinnitada, et just sel perioodil tutvus vanaisa Tatjanaga. Visiidid psühhiaater Dahli juurde ning muusikalukku läinud regulaarne ravi-kuur olevat aga olnud vaid kattevari armastajapaarile, kes väärinuks Puškini sulge. Ja ka teise klaverikontserdi lõputut melodiat

tuleks kuulata kui lahvavat kirge, mis jäi põlema kogu eluks. Aga pühendus? Algselt olevat Rahmaninov pühendanud kontserdi Tatjanale. Ja pühendust olevat “oma silmaga” näinud toona mõrsjaseisuses vanaema Natalja. Kuna aga aadlisuguvõsades kujutas abielu eeskätt suguvõsasistest või suguvõsadevahelist tehingut, sai kõigest hoolimata sõlmitud seegi liit. Mõrsja nõudel muutis Rahmaninov pühenduse ära. Ja selgi korral osutas variisikust tohter talle hindamatu teene. Alexandri jutu põhjal teadsid kõik kolm kogu elu, kes on Dahli nime taga. Ja üldse olevat kõik kolm kogu elu kõike teadnud, nagu ka kaasmaalase Trotski puhul, kes Mehhikos sisustas oma päevi abikaasa (sammu Natalja) ja Frida Kahlo seltsis (ka selles loos teadsid kõik kõike). Kui Rahmaninovid puna-Venest lahkusid, läks pagulusse ka Tatjana. Elusuuruses varjuna sõitis Tatjana Californiasse, käis Beverly Hillsi ja Šveitsi vahet, viibis sealsamas Villa Senari lähisel, mille nimes on liidetud ametliku paari initsiaalid. Ent veel üks sõlm vajaks lapselapse meelest harutamist: nimelt ettekujutus Rahmaninovist, kelle pagulaspõli olevat olnud üks lõputu üleõla-vaatamine mahajäänud Vene avaruste poole. Alexander pajatab vanaisast, kes eales ei laskunud sentimentaalsusesse, kes töötas päev päeva kõrval meetodilise järjekindlusega kella viieni pärastlõunal (alati seljaga akna poole, eales kaunist panoraami imetlemata), kes tundide viisi kohendas klaveri ja töölaua taga aplikatuuri ja veetis seejärel õhtupooliku kolmanda põlvkonna seltsis meelt lahutades. Ta armastas nalja visata, mängis sõpradega pokkerit, kuulas hilisõõni mustlasviise, elas kaasa teh-

nologia võidukäigule (kusjuures erilist vaimustust olevat temas äratanud üks tolmumeija) ja armastas ise autot juhtida. Ei mingeid lohutamatult kurbi ja igatsuspakil päevi – igatahes näiliselt küll mitte. Otse vastupidi: konkreetne ja vaheldusrikas igapäevane eksistents. Sergei Rahmaninovi lapselaps loodab, et tema paljastuste põhjal vändatav film muudab arusaama Rahmaninovist ja kummutab mõne libatõe. Kas seda pole ühelt filmilt palju tahta? Ent tasub loota, et tuge saab tõdemus, kui ebaoluline, savijalgadel ja üleüldse kümnendajärgulise tähtsusega on igasugune loojate kohta teavitatav sigri-migri.

- 14. detsembril jõudis New Yorgis lõpule ungarlasest pianisti ja pedagoogi **György Sándori** (sündinud 1912. aastal) elutee. Sándori noorus möödus Budapestis Liszti-Akadeemias, Zoltán Kodály juures kompositsiooni ja Béla Bartóki käe all klaverit õppides. Sándorist räägitakse kui Bartóki lemmikõpilasest, hiljem kujunes tast Bartóki teoste parimaid interpreete. 1965. aastal salvestatud klaverikontserdid, Skertso ja Rapsodia mõjuvad veel nelikümmend aastat hiljem ühtaegu suunatahise, verstaposti ja mõõdupuuna; mainimata ei saa jätta ka Prokofjevi ja Kodály lindistusi. Paar aastat tagasi trotsis Sándor veel üleokeanireise ja soostus siin-seal meelepärases paigus sooloõhtut andma. Kuulsin seda patriarhi eas pianisti Roomas, ta mängis Chopini ja Bartókit. Oli neid harvu kordi, kus Chopin oli puhas tollest stampsest ja iganenust, kihisevast rahvusromantilisest paatosevahust, ja Bartókis ei peetud kinni “rusikareeglist”, et Bartóki-klaver lähtuvat löökpillide traditsioonist.

- Jõulupäeval jõudis rahusadamasse sopran **Birgit Nilsson** (sündinud 1918), kellele Wagneri lauljate Olümposel kuulub hiilgavamaid järiseid. Rootslaste rahvusuhkus debüteeris 1946. aastal Carl Maria von Weberi “Nöidkütis” Agathe rolliga. Birgit Nilssoni rollidest räägitakse kui juveelidest, mis olvat eranditult olnud valitud-lihvitud kroonipärlid. Ja puistas ta neid pärle Milano La Scalas, Londoni Covent Gardenis, New Yorgi Metropolitanis (16 järjestikust hooaega), Viini Riigiooperis... Kui ma ajaraamatu avan ja loen 1956. aastal La Scalas toimunud “Tristani ja Isolde” kirjeldust, siis kõlab mälestustest vastu üle aegade kaikuva triumfi. Õnneks ei helise triumfi üksnes mälestussonast, hõõguvat deklamatoorset pitserit kannavad ka elusad lindistused, mille hulgast, kui peaks valima vaid ühe, ei valikski Wagnerit, vaid Richard Straussi “Elektra” *sir* Georg Solti juhatusel.

Hollywoodis hakatakse Sergei Rahmaninovi elust väntama uut tõieliufilmi, mis peaks kummutama nii mõnegi muusikalukku kinnitunud müüdi.

FOTO CORBIS/SCANPIX

- Aeg-ajalt ilmub välja tundmatut. Äsjane põnev leid kuulub uue muusika repertuaari. Detsembris kanti Firenzes ette napp kaasaegse muusika lehekülj: **Luigi Dallapiccola** “Amor dormiglione” sopranile ja tosina-le instrumendile, mis kujutab 17. sajandil levinud kaval-nöökivate laulukeste käekirja transkribeerivat esseed.

- **Polar Music Prize 2006** (üleandmine 22. mail) tõise poole laureaata on dirigent **Valeri Gergijev**, kes 2007. aasta jaanuarist asub *sir* Colin Davise asemel Londoni

Sümfooniaorkestri peadirigendi ametikohale. Polari haldajad märgivad, et oma ainulaadselt elektriseeriva andega on Gergijev suutnud süvendada ja uuendada publiku suhet väarika ajaloolise traditsiooniga. Tõise Polari vastaspoole esindajana pälvib aga preemia rockansambel **Led Zeppelin**.

Erkki-Sven Tüüri Viies sümfoonia: traditsiooni kohtumine tänapäevaga

KERRI KOTTA
muusikateadlane

"Moodne sümfoonia" 10. detsembril Estonia kontserdisaalis. Kavas: Sergei Prokofjevi "Vene avamäng", Sergei Rahmaninovi "Rapsodia Paganini teemale", Erkki-Sven Tüüri Viies sümfoonia (esiettekanne Eestis). François-Frédéric Guy (klaver), Riho Sibul (elektrikitarr), Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Estonian Dream Big Band, Olari Elts (dirigent).

On tõsiasi, et nüüdismuusikast rääkimine traditsioonilisi sisu- ja vormikategoriaid kasutades ei ole alati põhjendatud. Kuid ilmselt on see möödapääsmatu, kui kõne all on klassikalise muusika n-ö esindusžanr, selle visiitkaart – sümfoonia. Sümfoonia olemuslik erinevus teistest klassikalise muusika žanritest näib seisnevat selles, et seda ei defineeri mitte niivõrd formaalsed, kui võrd sisulised kateegooriad. Ehk pisut utreeritult: selleks, et muusikateos klassifitseeruks žanriliselt näiteks kontserdiks, peab teose partituur sisaldama eelkõige solisti(de) partii(si)d; kuid selleks, et see klassifitseeruks traditsioonilises, s.o beethovenlikus tähenduses sümfooniaks, peaks see lisaks sellele, et on kirjutatud orkestrile, olema ka sisulises mõttes kirjeldatav (inim)olemise vastuolulise, paradokside ja võib-olla ka piiratuse dialektilise ületamise üldistatud muusikalise väljendusena.

Oma tugeva ajalooteadvuse tõttu on sümfoonia jäänud jalgu pärastsõjaaegsele avangardile ning tänu oma universaalsuse taotlustele ei ole ta tavaliselt sobinud väljendama ka postmodernse ajastu pigem fragmenteeritud vaimsust. Seetõttu ei osalenud 20. sajandi suured sümfoonikud ka tavaliselt uute ja moodsate diskursuste loomises hoolimata sellest, et olid neist kahtlemata mõjutatud. Sümfoonia kui žanr üldiselt välistab kompositsioonitehnilise või stiililise purismi, sest sümfoonia loomisega traditsioonilises mõttes kaasneb alati katse hõlmata rohkem kui tavaliselt ühte, kui tahes perfektselt kujundatud maailma mahub. Sümfoonia ei pea olema programmeeriline, kuid tema pretensiooniks on olla alati enam kui lihtsalt muusika. Sümfoonia on

autori ja maailma vaheliste suhete teadlik muusikaline peegeldus.

Erkki-Sven Tüüri viisis ehitada üles ja arendada oma muusikalisi ideid peitub sümfooniku mõtlemine. Nii nagu teisedki sümfoonikud, ei ole ka Erkki-Sven Tüür mitte niivõrd leiutaja, kui võrd sünteesija. Kuid erinevad maailmad ei kohtu tema loomingu üldreeglina oma ajaloolisel ja stiilipuhatal, vaid mingil abstraktsemal ja üldistataval kujul, helilooja helikeelde sulandatuna ja absorbeerituna. Kahekümnenda sajandi sümfoonik on oma põhihoiakult eelkõige humanist. Ka Erkki-Sven Tüüri muusikas võib tajuda eetilist hoiakut ja suhtumist ümbritsevasse maailma, valmidust näha oma teoseid kui kaasaega mõtestavaid üldistatud muusikalisi dokumente.

On omamoodi tähelepanuväärne, et just helilooja Viies sümfoonia on tema senini komponeeritud sümfooniatest kõige konventsionaalsema ülesehitusega. Kui Erkki-Sven Tüüri eelnevad sümfooniad on ühe- või kaheosalised, lähtudes pigem (kui nii võib öelda) romantilisest printsipiist lahendada sonaaditsükkel vabamas vormis fantaasiana, siis Viies sümfoonia põhineb rõhutatult klassikalisel viisil järjestatud neljal suhteliselt iseseisval osal. Tänapäeval on sellisel otsesel klassikalisele traditsioonile viitamisel oluliselt suurem tähendus ja mõju kui näiteks viiskümmend aastat tagasi. Siit

Et sümfoonia kerkis ajalooliselt esile koos suurte filosoofiliste, kogu maailma kirjeldamisele ja seletamisele pretendeerivate mõistuspäraste jutustustega, pole loomulikult kokkusaatus.

sugeneb ka küsimus sümfoonia järjekorranumbri ja selle ülesehituse vahelisest võimalikust seosest. Number 5 (nii nagu ka number 9) on sümfooniatraditsioonis ommoodi maagiline. On heliloojaid, kes selle numbrini ei jõuagi (Schumann, Brahms, Lutoslawski), ja on mitmeid heliloojaid, kelle viies sümfoonia on nende loomingu üks ikonograafilisemaid teoseid (Beethoven, Nielsen, Šostakovitš, Tubin). Kui just Prokofjevi ulakat vempu mitte arvestada (Esimene sümfoonia), siis sooritavad heliloojad seda laadi žeste, mis kinnitab nende ilmset kuulumist kaanonisse, alates hetkest, kui nende staatus klassikuna hakkab kinnistuma. Kas on juhuslik, et number 5, mis isenesest on juba suure sümboolse tähendusega, on Tüüri teoses võimendatud ka veel teiste formaalsete vahenditega (näiteks kitarisoolos, mida võib kirjeldada aja hetkelise peatumisena, võib näha analoogi Beethoveni Viienda sümfoonia I osa oboerepliigiga vahetult pärast repriisi peateema kõlamist)?

Erkki-Sven Tüüri Viies sümfoonia on kirjutatud bigbändile ja sümfooniaorkestrile. Idee kaasata sümfooniasse soolopill või -pilled ei ole isenesest uus. Juba helilooja Neljas sümfoonia alapealkirjaga "Magma" on sisuliselt sümfoniseeritud kontsert löökpillidele, kuid soliste on sümfooniasse lisanud ka mitmed teised 20. sajandi heliloojad (näiteks Alfred Schnittke Viies sümfoonia on ühtlasi *concerto grosso*). Kuid vaadeldava sümfoonia puhul ei ole bigbänd mitte lihtsalt solistide rühm, mis traditsioonilise kontserdimudeli järgi orkestrile vastanduks või sellega dialoogi astuks, vaid pigem selle *alter ego*, selle omamoodi materialsatsioon mingil teisel tasandil. Tema vastandumine orkestrile on eelkõige stilistiline, oma põhimotiivid ammutab ta aga samast allikast kust orkestergi. Sümfoonia kirjeldamiseks sobiv hegellik mudel tees – antitees – süntees (I osa – süntees nr 1, II osa – tees, III osa – antitees, IV osa – süntees nr 2) väljendub siin protsessis, mida võib kirjeldada orkestri ja tema *alter ego*, bigbändi omavaheliste tasakaaluotsingutena. Ja selliselt tõlgendatuna kinnitab Erkki-Sven Tüüri sümfoonia taas rõhutatult oma

Olari Elts on juhatanud Erkki-Sven Tüüri teoste Eesti esiettekandeid ka varem. Foto 2003. aasta veebruarist, kui proovisaalis olid orkestriteos "Aditus" ja marimbakontsert "Ardor".
FOTO MARKO MUMM / EPL

kuulmist just beethovenlikku traditsiooni.

Kümnendal detsembril toimunud kontserdi alapealkirja "Moodne sümfoonia" tõttu tekitas Erkki-Sven Tüüri uue sümfoonia ettekanne ka küsimusi "moe" ja "sümfoonia" mõistete ühendatavusest (seda enam, et kuulnud sümfoonia oli rõhutatult klassikalise ülesehitusega). Näib, et sõna "moodne" saab sümfoonia puhul kasutada ainult väljendusvahenditest rääkides. Ehk pisut teisiti sõnastades: sümfoonia moodsaks aspektiks võib küll olla stiil ja võib-olla ka mingid uuendused ettekande koosseisus, kuid mitte selle eespool kirjeldatud sisu, sest ilma sel-

leta lakkaks sümfoonia kui žanr lihtsalt olemast. Välistamata sümfoonia olulist (sotsiaalset) rolli 20. sajandi muusikas, ei saa seda žanrit tavapärasel moel pidada mingiks moenähtuseks. (Kas keegi on 20. sajandil pidanud sümfooniast kui žanrist ajastu vaimu kõige adekvaatsemaks väljenduseks?) See, et sümfoonia kerkis ajalooliselt esile koos suurte filosoofiliste, kogu maailma kirjeldamisele ja seletamisele pretendeerivate mõistuspärase (ratsionaalsete) jutustustega, ei ole loomulikult mingi kokkusattumus. Kooskõlas tollaegse ajastu vaimuga kujuneb just sümfooniast klassikalis-romantilise aja-

järgu peamine, eksistentsi küsimusi esitav ja neile omas vormis vastata üritav muusikaline žanr. Tänu sümfoonia sisu muutumatusele on mõeldav, et praktiliselt kõikide heliloojate sümfooniaid, kelle loominguks see žanr on esmase tähtsusega, saab mingis üldisemas mõttes käsitleda Beethoveni Viienda sümfoonia parafrasidena, st katsetena jutustada žanri põhialuseid muutmata juba tuttav inimolemise lugu uuesti. Erkki-Sven Tüüril on see Viienda sümfooniaga suurepäraselt õnnestunud.

“Tosca” Rahvusooper Estonias

HELE-MAI POOBUS

laulja

Giacomo Puccini “Tosca” 17. detsembril Rahvusooper Estonias (esietendus 13. mail 2005). *Floria Tosca* – Pille Lill, *Mario Cavaradossi* – Urmas Põldma, *Parun Scarpia* – Rauno Elp, *dirigent Jüri Alperden, lavastaja – Raimundas Banionis (Leedu), kunstnik – Sergejus Bocullo (Leedu), Rahvusooperi sümfooniaorkester, ooperikoor ja poistekoor.*

Jalutades enne algavat etendust Rahvusooper Estonia vast renoveeritud teatrisaali fuajees, tundsin kergelt ootusärevust. “Tosca”, mida sageli nimetatakse üheks armastatumaks ooperiks, oli jäänud mulle seni kaugeks ja oma ainulaadsuses mõistetamatuks. Ootasin ja lootsin, et ehk annab tänane öhtu kauaoodatud vastuse.

Puccinile andis tõuke “Tosca” loomiseks 1895. aastal Firenzes nähtud Victorien Sardou naturalistlik draama “La Tosca” – lugu inimlikest kirgedest ja traagilistest saatustest, taustaks ajaloosündmused 18. ja 19. sajandi vahetuse Itaalias. Kahekümne kolme tegelasega viievaatuselise draamast sai helilooja käe all üheksa osatäitjaga kolmevaatuseline ooper.

Kuigi “Toscas” on tegemist tavapärase armastuskolmnurgaga, on ta kõike muud kui tavapärane. Eelkõige kuulub ooper ühele inimesele ja see on Tosca. Võrdväärseks partneriks on ainult politseiüleml Scarpia, kuigi sõbralikust dialoogist jääb asi kaugemale. Romantiline unistaja-kunstnik Cavaradossi on otsekui ettur malelual, keda kaks tugevat mängurit liigutavad vastavalt oma tahtele, lähtudes sootuks erinevatest motiividest.

Tosca on üks sopranite lemmikrolle. Jõuline, väärikas, kirglik, võimukas, tugev. Seda viimast omadust rõhutatakse väga sageli. Kuid kas pole paljud ooperikangelannad tugevad? Tosca on minu arvates väga ühene karakter, temas puudub teatud naiselik varjatud saladus. Ta tuleb lavale ja ütleb kogu oma olemusega: ma tean, mis ma väärt olen. Ta ei muutu, ta ei üllata millelegagi, sest juba ooperi algul tajud, et see naine on armastuse ja kire nimel valmis kõigeks. Võib-olla just seetõttu pole ta minu jaoks nii huvitav karakter kui näiteks hiljuti Estonia 100 aasta juubeli raames etendatud “Othello” Desdemona, kelles on võrreldamatult palju

rohkem armastust ja vähem egoismi, vaikset vaprust ja julgust, mis peitub naiseliku malbuse taha. Või Violetta, Butterfly, Aida, Lady Macbeth... julged ja tugevad on nad kõik, igaüks isemoodi, sageli ka läbi oma nõrkuse. Mis teeb Tosca kõige oma kirglikkuse ja võimukusega siiski lähedaseks, on siiras õiglustunne, südametunnistus ning usk jumalasse.

Pille Lille Tosca oli ebaühtlane, tema esituses leidis küll kapriisust, kõikehõlmavat kirge ja ohverdavat julgust, kuid millest jäi tugevasti puudu, see oli suursugusus. Just selline sisemine hoiak, uhke graatsia ja väärikas kõnnak, mis minu kujutluses on alati olnud Tosca pärisosa. Paraku mõjus Lill kohati maatüdrukuna, kes üritas mängida kuulsat lauljannat. Aeg-ajalt kipus piir maitseka ja maitsetu vahel hägustuma. Vokaalselt olid väga kaudnilt välja kujundatud lüürilised stseenid, hästi õnnestus ka duett Scarpiaga, samas segas hääle *tremolo*, mida oli vajalikult kõvasti rohkem, ning alumise registri kunstlikult õõnes ja tühi kõla.

Urmas Põldma Mario Cavaradossina oli suurepärase üllatus. Ehk on ooperis ülesastumised jätnud varju tema tõeliselt tugevad küljed, mis selles osas avaldusid? Või on samas just teene teinud, et anda aega arenemiseks ja küpsemiseks suurrolli tarvis. Igal juhul oli tegu äärmiselt ausa ja siira esitusega, mida ilmetasid hea intonatsioon, soe ja ühtlane hääletämb, sarmikas välimus. Kui veidi norida, siis ehk paari ülemise noodi kvaliteet ei olnud esmaklassiline ning aeg-ajalt kippus ka pilk jääma kinni lava kõrval asetsevasse monitoridesse, et jälgida dirigendi

tempot. Kuid kokkuvõttes ei varjutanud see üldist muljet.

Rauno Elpi kanda jäi ooperi intrigeerivaim karakter. Konspiraator Scarpia, tegelane, kelle iseloomustamiseks piisab tema enda lausest: “Ma püüan ihaldatud asju, saan isu täis, viskan ära ja võtan uue...” Mees, kes hindab mängu ilu. Ta on küll eemaletõukav ja julm, kuid Elpil õnnestus mängida Scarpia omamoodi stiilseks ja psühholoogiliselt väga mitmekülgeks. Teise vaatuses mentaalne duell Tosca ja Scarpia vahel on äärmiselt huvitav ja imelikul kombel isegi nauditav. Puhas ja kristalne võimumäng. Tosca aaria “Vissi d’arte” mõjub šokeerivalt, kui keset

Suurepärase üllatuse pakkus Urmas Põldma romantilise kunstniku Mario Cavaradossi osas.

FOTO HARRI ROSPU

seada lahinguvälja kostab järsku siiras palve. Tosca murdub hetkeks ja kõik näevad seda. Ka tema on nõrk, see on omamoodi liigutavalt inimlik äratundmishetk.

Ooperi lavastaja Raimundas Banionis on kavalehel öelnud, et kohudes sellise teosega nagu Puccini "Tosca", kerkib väga teravalt esile uuduse ja traditsiooni küsimuse ning ooperit läbiva elu ja surma teema lahendamine. Kas inimesel on õigust tappa oma ligimest, olgu siis mis tahes põhjusel? Lavastust võikski nimetada uudsel traditsiooniliseks – vaba teatraalsusest, terviklik, loogiline ja värske, nii detailides kui ka suures plaanis. Lavastaja ei ole oma arusaamu peale surunud, vaid laseb vaatajal ise märgata, mõtiskleda ja jõuda igavikuliste küsimuste vastusteni. Eraldi väärib märkimist kunstnik Sergejus Bocullo töö. Sellist meisterlikku valguse ja detailideni läbi mõeldud värvide kasutamist ei tule tihti ette. Teise vaatuse algul oli võimalik läbi jaheda terashalli lavakujunduse tajuda Scarpia olemust, mida ilmekalt rõhutas Tosca ilmumine, kes mõjus otsekui sooja (v)erepunase värvilaiguna keset kõikehõlmavat raudset külmust.

Mis puutub ooperikoori ja orkestrisse, siis mõlemad said oma ülesandega kenasti hakkama, aga tulevikus ootaks ooperikoori meestelt küll tunduvalt paindlikumat ja mehisemat lavalist liikumist. Praegune tase jääb kahjuks alla igasugust arvestust. On kurb vaadata, kuidas seitse vahtkonna sõdurit sammuvad tragikoomiliselt, igaüks omas rütmis ja omal ajal.

Kokkuvõtvalt võib aga "Tosca" lavastust pidada suureks õnnestumiseks, mis pole ooperižanri puhul sugugi alati enesestmõistetav. Jääb vaid üle soovida Rahvusoperi Estoniale publikurohkeid etendusi ning küllastajatele meeldivaid elamusi.

IMPRESSIOONID

Fantaasiarikas lugu ühest ajastust ja ühest isiksusest

Muljeid muusikalist "Georg"

Muusikal "Georg" novembris-detsembris 2005 Tallinna Linnahallis. Libreto autor Urmas Vadi, lavastaja Andrus Vaarik, muusikaline juht ja dirigent Erki Pehk, koreograaf Jüri Nael, dekoratsioonid Ain Nurmela, kostüümid Gerly Tinn, nimiosas Marko Matvere. Teised osatäitjad: Ülle Lichtfeldt, Marika Vaarik, Liisi Koikson, Egon Nuter, Anne Paluver, Raivo Rüütel, Raivo Trass, Terje Pennie, Jaan Rekkor, Ines Aru, Helene Vannari, Kaire Vilgats, Anne Veesaar, Andrus Vaarik jt.

Möödaniku kuulsate inimeste elulood on ikka andnud ainekava, filmi- või kirjandusteosteks. "Georg" pole siin erand. See on fantaasiarikas lugu ühest ajastust ja ühest isiksusest. Isiksus, kunstnik *contra* ühiskond. See pole muusikal traditsioonilises tähenduses, pigem võinuks olla mõni teine žanrimääratlus. Tegu on lavalooga või muusikalise etendusega, kus keskmes meie kõigi aegade üks suuremaid lauljaid Georg Ots. Kindlasti mõtestasid eri põlvkonnad nähtut-kuuldut erinevalt lahti. Noor publik on kuulnud enamasti ainult Otsa nime ega tea midagi Furtsevast ja Hruštšovist, ei tea, et Moskva rong ei olnud lihtsalt liiklusvahend, vaid selle sümboli tagamaa on palju suurem, jne. Need, kes elanud nõukogude ajal või kellel on sellest mingigi ettekujutus, mõistavad lugu ka teisiti. Õnneks ei ole tegemist dokumenteeritud kroonikaga, vaid fantaasiarikka kujutlusega laulja loometeest, eneseotsimise ja pörkumise põhiliinidest. Neil, kes läksid etendusele ottsima dokumentaalset elulugu ja pärast esinesid küsimustega *à la* "Kas Asta Otsal olid mustad juuksed? Keda kujutas näkk?" või kommentaariga, et "Matvere hääl ei ole ikkagi see, mis Otsal oli", on arusaamadega elust ja kunstist midagi viltu. Mis tähtsust on siin juuste värvil, ja Matvere ei saagi olla nagu Ots. Laulude valikuga on nimitelgelaesele antud võimalus iseenesed üksi olla ja muusika kaudu sisemonoloogge pidada. Laulud viivad lugu läbi mitme aastakümne. Libretistil, lavastajal, muusikajuhil ja koreograafil on oma taotlustes olnud ühtne nägemus, aga vaataja jaoks kõrgub üle kõige peosaline Marko Matvere. Laulda Georg Otsa repertuaari tähtlugusid "Saaremaa valsist" ja nõu-

kogude lauludest nõudlike opereti- ja ooperiaariateni Kálmáni, Händeli, Mozarti, Verdi lavateostest on suur väljakutse ja tulemus oli hiilgav. Lisaks looduse poolt kaasa antud muusikaalsusele, lavasarmile, töökusele ja nõudlikkusele on tulemuse saavutamisel oluline koostöö kontsertmeister Zoja Hertsiga.

Kindlasti on neil, kes Otsaga kõrvuti lavalaudadel esinesid või teda kui kolleegi ja inimest lähedalt tundsid, oma tõe Otsast. Aga "Georg" on lavatõde. See pole mälestuste-meenutuste õhtu. Mitte kunagi ei ole Linnahallimulle meeldinud etenduse- või kontserdipaigana, aga mitte üheski teises paigas ei võimendunuks lugu selliselt nagu nõukogudeaegse arhitektuuri stiilinäites.

"Georg" on omaette nähtus eesti muusika maastikul. Lavastus oli õigesti ajastatud, andes kaalu Otsa aastale – tähistati ju 85 aasta möödumist laulja sünnist ja meenutati tema 30. surma-aastapäeva. Jääva ja kaduva vahekord laval näitab, et suur kunst elab kauem terrorirežiimist. On kõrvus etendusejärgne juhuslikult pealt kuulnud noorte inimeste arutelu, et nad polegi nagu kunagi mõelnud ega endale teadvustanud Georg Otsa tähendust, et lavastus ja eriti Marko Matvere osatäitmine pani sellele mõtlema.

Raili Sule
muusikateadlane

Kui esimest korda kuulsin plaanist tuua lavale muusikal "Georg" Marko Matverega peasas, siis kahtlesin küll, kas suudab sellist rolli täita inimene, kes on küll erakordselt andekas nii laulja kui näitlejana, kuid kel puudub klassikalise laulu kool. Esietenduse eel ja järel kõlama hakanud kiitus tegi uudishimulikuks.

Etenduse sissejuhatus ehmatas küll korralikult: no mis palagan? See mõte ununes peatselt ja taustal toimuva kõrval haaras Georgi tõsine liin vaatajat täielikult kaasa. Matvere vokaalne võimekus lubas nautida nii Caesari aariat kui ka teisi "Otsa hitte", mis TV ja raadio vahendusel hästi tuttavaks on saanud. Muidugi kasutati etendusel helivõimendust

Stseen muusikalist "Georg" .

FOTO PRIIT SIMSON/EPL

ja me ei tea, kuidas kõlanuks peaosalise hääl näiteks kontserdisaalis ilma selleta. Ja kas üldse on vaja sellist võrdlust? Arvestagem ka, et ilmselt enamikule praegusest publikust on Otsa repertuaar tuttav just raadiost ja televiisorist ning vähesed teavad või mäletavad, kuidas tema hääl kõlas otse saalis kuulatuna.

Sellise stsenaariumi ja vastava muusika kokkusuobitamine nõuab ka erakordselt head fantaasiat ning seda tegijatel näis jätkuvat. Etenduse kontekstis oli kõik kenasti esitatud ning nõukaaja olustik ja värvikad karakterid hästi esile toodud.

Piret Aidulo

organist

Mäletan, et olin nelja-aastane, kui lasteaias

kohustusliku lõunauinaku ajal n-ö lambaid lugedes tabas minu pilk toanurgas olevaid kasvatajaid, kes üliväikeseks keeratud televiisorit vaadates omavahel midagi aeg-ajalt sosisitasid. Need olid Georg Otsa matused sügisel 1975. Nüüd, kolmkümmend aastat hiljem toob Smithbridge Productions oma kümnen-da lavastusena publiku ette muusikali, mis siis väidetavalt vähem-rohkem toetub kuulsale nimikangelase Georg Otsa eluloole. Au ja kiitus tegijatele selle eest! Sest need, kes Otsa ennast lavalaudadel oma silmaga näinud pole, said siiani mälus olevatele telesalvestustele igal juhul etendusest juurde uusi emotsioone ja legende. Ja ikkagi me teame, mäletame ja meenutame teda teenimatult vähe!

Tänu kogemustega lavastaja silmale ja muusikalise juhi kõrvale nautis kogu seltskond laval veidi virrvarrilaadset etteastet suure mõnuga ning ka publik polnud oma tä-

nuga kitsi. Olgu selle tõestuseks peaaegu saalitäie kokkutulnud publiku tänu püsti aplodeerimise näol. Üheks sellise võimsa emotsionaalse laengu põhjustajaks oli muidugi Marko Matvere, keda kõik tunnevad kui laulvat näitlejat ja kes sai hakkama sellega, mida me ootame rohkem muusikakõrgkooli lõpetanud lauljalt.

Veidi nurinat. Tüütu ja kummalises tulnukakostüümis kangelt sammuv kõhetu komtuur, lausa kehv heli, vastupidiselt heale nähtavusele ning peategelase ja orkestri ebavõrdne kõlavahekord.

Linnahall on muidugi endiselt tõeline katsumus publikule, seda alates olematust autoparklast ja kitsastest pingiridadest, aga siinkohal saaks lõpetada vaid veidi muudetud laulusõnadega etendusest: "sest muud meil ei ole!"

Ene Nael

klavessinist

Mida ma arvan Smithbridge'i muusikalist "Georg"

See, et libreto saabus viimasel minutil, riputas muidugi kogu projekti õnnestumise juuksekarva otsa. Minu meelest mängisid kõik lavalolijad nii hästi, et minul hakkas nende ees viletsa süžee pärast piinlik. Seevastu kunstniku stiilitaju oli liigutavalt täpne: kõik detailid Estonia punastest kardinast ja Moskva rongist valge klaveri ja lindikavani kõnelesid oma keelt ja andsid ajasutruudusele juurde selle, mis libretos puudu jäi. Hea, et oli kaasatud nii palju draamanäitlejaid ja tantsijaid. Muusikalisest kontseptsioonist ei saa siinkohal rääkida, see oli paras rosolje, mis toimis üllataval kombel päris hästi. Marko Matvere tegi laitmatu rolli, Georg Otsast eristab teda siiski klassikalise laulukooli puudumine. Sellisele häälekasutusele peab vokaaltrakt ühe sessiooni etendusi ehk vastu, aga edasi läheb riskantseks, sest näitleja hääleaparaat pole niisuguse koormuse jaoks välja treenitud. Asi oleks olnud täiuslik, kui Matverel, kes oskab küll suurepäraselt matkida, oleks seljataga tugev muusikaharidus, mis annaks talle laulmises oluliselt vabadust juurde. Kindlasti pakkus "Georg" Otsa kaasaegsetele äratundmisrõõmu või tekitas siis ka viha autorite vastu, kes nende rahvuskangelase mõningad küljed absurdiks pöörasid. Kuid kahtlemata oli tegu professionaalse lavastusega.

Tui Hirv

muusikatudeng

IMPRESSIOONID

Inglise jõulud Collegium Vocalelt

IA REMMEL

"Nowell, Nowell: inglise jõulud" 17. detsembril Tallinna Metodisti kirikus. Collegium Vocale Gent, dirigent Peter Dijkstra, Flandria plokklöödikvartett.

Kuigi kava oli pealkirjastatud jõuluvõtmes ning toimus jõulueelsel ajal, ei tahaks kontserti mitte esmajoonel sellest seisukohast meenutada. N-õ jõulude meeolomuusikast jäi toimunu üsna kaugele. Collegium Vocale kavaskõlas ladinaj- ja ingliskeelsetele piibellikule jõuluteemalistele tekstidele loodud 13.–16. sajandi inglise vokaalpolüfoonia. Vahepaladeks esitas Flandria plokklöödikvartett *estampie*'sid ja laule. Need lood on pärit veel Inglismaale muusikaliselt vägagi viljakast ajast, mil leidlikud loojad puistasid heldelt kõikvõimalikke loomingulisi tillatusi.

Collegium Vocale on tänapäeva vana-

Collegium Vocale Gent, nimekas vanamuusikakollektiiv Belgiast.

FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

Vana Euroopa hingus noores muusikas

TUI HIRV
muusikatudeng

Möödunud aasta 6. detsembril toimus Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia tähtis sündmus. Nimelt võrrustati Estonia Talveaias Associazione MusicaEuropa korraldatud Rahvusvahelise Noorte Muusikute Festivali 2005 ja tol õhtul toimus festivali raames Maailma Noorte Kammerorkestri kontsert. Orkestris mängib viiulit ka EMTA tudeng Marlis Timpmann. Sündmus alapealkirjaga "Põhja- ja Lõuna-Euroopa: dialoog muusikas. Vivaldi ja Bach – vennad muusikas" oli muusikaliselt väga hea, kuid jättis ka po-

liitilise vastuvõtu mulje. Kontserdile järgnes bankett asjaosalistele rikkalikult kaetud rootsi lauaga. Noortele muusikutele tuleb teha sügav kummardus, sest nad mängisid suurepäraselt ja seda ilma dirigendita. Nimelt pidas dirigent Damiano Giuranna Talveaeda baroksele repertuaarile sobimatuks ning eelistas protesti märgiks kuulata kontserti saalist. Minu kõrval istunud Talveaia direktor oli sellest sügavalt nõrduinud. Orkestri rahvusvaheline noor koosseis (interpreete oli 15 riigist) moodustas tugeva ja küpse ansambli. Nad tegutsevad UNICEFi egiidi all ja iga nende sammu saadab hulk üllaid ideid.

Orkestri repertuaar – Vivaldi kontserdid erinevatele sooloinstrumentidele, Bachi Kontsert kahele viiulile ja klavessiinile ning Neljas Brandenburgi kontsert oli kindla peale minek. Inimesi, kes Bachi ja Vivaldit kuulata ei tahaks, on eurooplaste seas kindlasti rohkem kui neid, kes kuulaksid pigem Lutoslawskit või Luigi Nonot. Ühtlasi on seda poolteist tundi järjest (vaheaeg jäeti ära) kuulata siiski natuke nüri, sest meeolule selles muusikas vaheldub ju minimaalselt. Oma osa mängib siin ka tõik, et tegemist oli õukonnamuusikaga, mis oligi mõeldud seltskondliku elu taustal poole kõrvaga kuulamiseks. Peeti ju seda laadi muusika kirjutami-

sel silmas, et ta hertsogi või vürsti mõnusat äraolemist võimalikult vähe segaks. Aga just segamine heas mõttes on see, mida vajab tänapäeva inimene, kes nii harva kuulab muusikat täie tähelepanuga. Ka virtuossusest võib tüdineda, kui muusikast oleks nagu euroametnikud üle käinud ja kontrollinud, kas see on ikka piisavalt kvaliteetne ja energiline. Oli küll. Aga kõrv hakkas igatsema millegi vähem perfektse järele.

Vana Euroopa väljapeetus kandus muusikast ka muusikavälisesse detailidesse. Nii näiteks olid solistid vapustavalt hästi riides. Välisriikide noored muusikud suhtusid lavalolemise formaalsustesse vabamalt, kui nõutakse nende Eesti kolleegidelt. Meetrised lõhikud ja sinised plastikust veepudelid on siinses akadeemilises traditsioonis välis- tatud, rääkimata roosadest triiksärkidest, millel kaks ülemist nööpi kinni ei käigi. Konservatiivsus väljendab teatavasti respekti esitatava muusika ja publiku vastu, aga võib-olla tuleb natuke rohkem vabadust muusika mõjulepääsemisel kasuks.

Solistid, orkestri resideerivad interpreetid, viiuldajad Henja Semmler Saksamaalt ja Isabelle Briner Šveitsist, mängisid erksalt ja isikupäraselt, nende kehakeel oli sama musikaalne ja aktsentueeritud kui nende poognad. Orkestri kõla oli soe, siiras ja kui-

muusikainterpretatsiooni suurkuju Philippe Herreweghe kollektiiv. Herreweghe on oma interpretatsioonilistest lähtekohtadest öelnud: "Minu noorusajal oli muusikamaailmas traditsiooniks tähtsustada ja esile tõsta mängijat. Mina tahtsin uuesti avastada muusika iseenda." "Baroki- ja barokieelse aja vokaalpolüfooniast ei saa laulda "Verdi-häälega," ütleb Herreweghe. Hääel peab kõlama instrumentaalse selgusega, *vibrato* ei tule kasuks.

Collegium Vocale, kes aastaid tagasi Philippe Herreweghe dirigeerimisel näiteks Bachi h-moll missa esitusega lausa vapustas, mõjus kava "Nowell, Nowell..." esitades teistmoodi, kuidagi vaoshoitult ja distantseeritult. Kontserti juhatas poisipõlves Gustav Leonhardt ja Sigiswald Kuijkeni käe all soolopartiisid laulnud ning mitmetel konkurssidel auhinnatud noor dirigent Peter Dijkstra.

Muidugi on Herreweghe kõrval raske teutseda ja noorus on kogemuste kogumise aeg. Dirigent mõjutab kollektiivi energaaltiselt, Herreweghe energeetika ja kogemused on teistsugused kui noorel, kahtlemata võimekal Dijkstra. Esitus oli puhas, kombekas, järgis õigeid (parimaid heaks kiidetud) esitusnõudeid, aga jäi natuke elutuks. Lopsakamat ja ekspressiivsemat meeleolu tuli mängu Dunstable'i "Magnificatis", Coventry jõululaulus "Lully, lulla, thow little tyne child" ning lõpulaulus, Richard Smerti loos "Nowell, Nowell...", mille peale ka publik elavnes ja aktiivsemaks muutus.

Kava kõige üllatavam, lausa ekspressioonistlik leid oli Richard Pygotti "Quid petis, o fili?" ("Mida küsid, pojake?"). Philippe Herreweghe on rõhutanud teksti tähtsust vokaalmuusikas ning öelnud, et teda ajab lau-

sa vihale, kui kuulajatel pole ees teksti ja nad ei tea, millest lauldakse. Sel kontserdil oli õnneks olemas põhjalik kavaraamat ja sealt sai loo üllatuslikku teksti ka jälgida. See on emaks saanud neitsi kuidagi veidralt lõhestunud kõne oma pojaga, milles on tunda juuba järgnevate sündmuste hirmutavat suurejoonelisust. Huvitav oli ka rahvapärast Jeesuse sünnist vestev salmilaul "Lully, lulla, thow little tyne child", stiililt sama naiivselt ehe nagu "Biblia pauperum", seletustega pilidipiibel.

dagi spetsiifiline segu rahvuslikest koloriidest, mida etniliselt kirju koosseis endaga kaasa tõi. Mängijatel oli julgust võtta endale aega ning kuulata ennast ja teisi. Nad muusitseerisid ilmse mõnuga, kõik sai nagu öeldud ja rohkemgi veel. Nende esituses sai lõpuks ilmseks, et Vivaldi on itaalia helilooja ja teda ei pea mängima nagu saksa barokki. Lehekeeramise kohal läks meetrum natuke ambivalentseks, siin oleks dirigenti siiski vaja olnud, samuti viimase takti tempo ja lõpunoodi pikkuse kooskõlastamisel, aga noorte professionaalsusele ei saa teha ühtki etteheidet, vähemalt mitte kuulaja, kes ise keelpilli ei mängi. Solistid suhtlesid orkestriga, andes neile peanõksuga ette karakteri ja tempo. Dirigendi puudumisel pidid orkestrandid üksteist nii intensiivselt kuulama, et õhus oli tunda kergelt kärssavate ajude lõhna. Või olid need prožektorid? Talveaia akustikasse sobitus kammerorkester hästi, kuid miljöö poolest oleks võib-olla näiteks Kadrioru loss temperamentselt dirigendile paremini sobinud.

Orkestri Bachi-esitus läks kuuldavalt tihedamaks ja komplitseeritumaks. Aga see kõlas siiski nagu heaoluühiskonnas kasvanud laste muusika peab kõlama – ilma traagika varjundita, mille mõned muud koosseisud ka väga helgest muusikast üles leia-

Maailma Noorte Kammerorkestri külaskäik oli EMTale oluline sündmus.

vad. Barokki mängides on väljapeetud olek lausa enesestmõistetav, ilma lavalise hiilguseta kaotaks muusika oma võlust poole. Kõnealused Euroopa südamest pärit noored said seda olekut ilmselt emapiimaga. Fraasid oleksid ehk võinud olla pisut pikemad ja väljapeetumad, kuid see tuleb küpsemisega. Brandenburgi kontsert nr 4 kõlas oma tuntu headuses. Kui üldse millegi üle nuriseda, siis selle üle, et flöötide tämber oli harjumatu tuhm [Emiko Matsuda (Jaapan); Sarah Quakrat (Prantsusmaa)]. Bachi kontsert klavessiinile ja keelpillidele oli kõlavärvilt seevastu pisut uudsem, kuidagi nurgelisem ja riuklikum. See tegi "roosamannale"

kiire ja asjaliku lõpu. Kõla läks intelligentseks ja tõsiseks, kaotamata raasugi isikupärrast. Muusikalist kangast hoidis klavessiini tagant koos itaallane Simone Gulli. Kui järg jõudis trompetsolistide kätte, tulid lavale kaks võluv inglise poissi, Graham Freeman ja David Hopkin.

Sellised külaskäigud annavad meile ühelt poolt mõista, et me kuulume Euroopa kultuuriruumi, teisalt näitavad, milline võiks olla üks noorteorkester. Taseme vahet Eesti noorteorkestritega on muidugi tunda. Aga arvestades, kui vähe on Eestis üldse lapsi, kelle hulgast orkestrante valida, on meie noorteorkestrid täiesti korralikul tasemel.

Hea viiulimäng on kohutav, väga hea on talutav

TOOMAS VELMET

tšellist, muusikakriitik

See asjatundjate hulgas levinud völllahuumor on absoluutselt üldistatav kogu keelpillide rühmale, mille all mõistan viiulit, altviiulit, tšellot ja muidugi ka kontrabassi. Teatava perioodilisusega on ikka tõusnud päevakorra le nende erialade ettevalmistamise kvaliteet ja kvantiteet. Kus on kvaliteetsed eesti keelpillimängijad ja miks on neid nii vähe?

Toomas Velmet: Professor Mari Tampere, olen kuulnud teie murest eesti keelpillimängu tuleviku pärast. Muretsevad ka viiuldajate põhilised tööandjad Eestis. Kuidas te seda kommenteerite?

Mari Tampere: Arvan, et see on meie kõigi ühine mure, sinu, minu, EMTA ning teiste muusikamajade mure. Põhjused ulatuvad tagasi möödunud aastatesse ning hetkel ei ole ka näha kardinaalset muutust paranemise suunas. Veel enam, tahtmata küll kedagi hirmutada, näen ette jätkuvat tendentsi halvenemise poole. Probleem on selles, et ühest küljest tööandjad, st professionaalsed orkestrid ei ole rahul peale tuleva kontingendiga, teisalt ei näe EMTA järelkasvu praegusele professionaalsele levelle.

Professor Lippuse tehtud analüüsis selgub, et meil on akadeemia (konservatooriumi) aegade jooksul lõpetanud terve hulk tippklassi viiuldajaid, tšelliste ja aldimängijaid. Kus nad kõik on? Tööandjad, kes praegu kurdavad nende puudust, on lasknud õige aja mööda, et neid kinni hoida ehk ütleme ausalt välja, iga töö väärrib vastavat tasu, kui me ikka oleme turumajanduslikus ühiskonnas. Soomes on praegu mitmete orkestrite kontsertmeisterite ametikohal meil lõpetanud viiuldajad, nende hulgas näiteks Soome Rahvusopera orkestri kontsertmeister Andrus Haav, rääkimata rühmamängijatest. Neid on ka Lõuna-Ameerikas, Hispaanias ja mujal ning kõigist neist saaks kokku rohkem kui ühe kõrgtasemel keelpillikoosseisu sümfooniaorkestri tarvis. See on siis hetkeolukord, mis on kujunenud välja umbes viieteist aasta jooksul. Mis puutub tumedasse tulevikku, siis see sõltub suure osas õppeüsteemi muutustest, mida on kindlasti teh-

tud kõige paremate kavatsustega. Kuid tuleb tunnistada, et meie alal oli nõukogudeaegne süsteem maailma parim. See ei ole minu kitsas hinnang, vaid seda tunnistatakse kogu maailmas. Seda süsteemi oleks tulnud säilitada või vähemalt kohandada uutele majandusoludele. See süsteem on kasvatanud kõik meie tippmängijad, kelle töö tulemusi nautivad nüüd teiste riikide kuulajad. Kui varasem õppestandard oli 11+5+2= aspirantuuriharidusega interpret, siis nüüd on see valem 12+4+1= magister. Kui varasema valemi kõrgkooli osa (5+2) sisaldas 600 erialatundi professoriga, siis praegune (4+1) kõigest 400 tundi, mis on ju oluline muutus nii õpetamisprotsessis kui ka vastutuse jagunemises. See seisund tuleks kiiresti viia taas tasakaalu, ehk annab veel midagi parandada. Selles eluviitluses peaks ministerium, kellele muusikaõppeasutused alluvad, meid toetama, aga mitte jagama võhiklikele ideedele toetuvaid eluvõõraid korraldusi. Professionaalsete muusikute ettevalmistus on teatavasti kardinaalselt erinev kõigist teistest kõrghariduse valdkonda kuuluvatest erialadest. Halb on ka asjaolu, et väga suurel määral on kärbitud üliõpilaste võimalust töötada kontsertmeisteriga. Repertuaar komplitseerub pidevalt, aga võimalused seda kontsertmeisteriga viimistleda kahanevad iga päevaga. Kõike toimuvat võibki väljendada ühe lausega: töökoormus suureneb ja töötasu väheneb. Ma tean, et maailmas on kohti, kus meie erialal on veel absurdsem olukord, aga kas see ongi meie eesmärk, tahaksin ma küsida?

Mulle tundub, et ettepoole vaadates ei paista tunneli lõpust hoomatavat valgust. Esiteks, vajalik inimressurss väheneb. Teiseks on juba kujunenud mentaliteet, et meie riigis see töö ei toida, miks siis peaks ennast kulutama selle ameti õppimiseks. Kolmandaks on kõigis õppeastmes ja eriti ohtlikult algastmes avatud popi-jazzi erialad. Kui pakume lapsele valiku, kas viiul või trumm, siis, huvitav küll, mille ta valib. Probleemidele ei peaks mõt-

lema ainult Muusikaakadeemia või Haridusministerium, vaid eriti valvas peaks olema ka Kultuuriministerium kui riigipoolne tööandja, kelle haldusallasse kuuluvad sümfooniaorkester, ooperiteatrid ja kontserdikorraldus. Kas sa nõustud minuga?

Absoluutselt ja enamgi veel. Ma näen siin suurt ohtu kogu meie muusikaharidusele ja selle kaudu meie rahvuslikule professionaalsele muusikakultuurile. Mul on selline tunne, et siin on kriitiline piir juba ületatud ja see ennustab katastroofi meie väikesele riigile ja rahvale. Kasu- ja tulemusejaht ei too pikemas perspektiivis midagi head. Lapski ei sünni kolme nädalaga, temast professionaalse viiuldaja koolitamine võtab kindla aja ja see on aksioom, mida ei saa asjatundmatusega väärata. Kahjuks pean ma tõdema, olles maailmas mõndagi näinud, et me läheme valitsevate halbade tendentsidega arutult kaasa. Keelpillimängu õpetuses ei saa loota imele, imemetoodikaid ja metoodikuid on palju, aga tulemusi annab ainult järjekindel töö. Siin on tegemist pikaajalise isiksuse kujundamisega, teisisi muusikuks ei saa. Et see protsess on meil üle kümne aasta pidurdunud, siis kahekümnest aastast on nüüd taastumiseks vähe, juhul kui me homme alustame.

Kes siis on need meie eelnevate aastate töö tulemused ja miks nad ei naase Eestisse?

Jüri Gerretz, Mati Kärmas, Jaak Sepp, Anu Järvela, Allar Kaasik, Ülo Kaadu, Elar Kuiv, Teet Järvi, Andrus Järvi, Arvo Haasma, Aet Ratasseppe, Urmas Tammik, Henry-David Varema, Iiris Biin, Peeter Rikandi, Andres Narma, Lasse Joamets, Andrus Haav, Ruth Haav, Leho Ugandi, Maano Männi jne. Siin on nimetatud murdosa neist, aga hästi kaalukas osa, kuid ainult seegi kaotus on suurem kui 1944. aastal seoses muusikute Eestimaalt põgenemisega. Minagi tõmblen siin edasi-tagasi ja tunnistan ausalt, et EMTAs töötan missioonitundest.

Viuliõpetaja Tiiu Peäske õpilasega tunnis.
FOTO SCANPIX

Mida peaks tegema? Kuidas edasi elada?

Ütleme nii, et kala mädaneb peast... hakame suurtest kaladest peale. Riigikogu on endale kindlustanud palgad ja pensioonid, aga kultuurivaldkonna töötajad virelevad. Esimene asi on tehtud töö tasustamine ja mitte sandikopikate maksmine. Teine asi on õppesüsteemi kohendamine, pigem isegi taastamine, st muusikahariduse süsteemi loomine. Muusikakeskkool, mis algselt vist isegi kandis nimes täiendit konservatooriumi juures asuv, on mitte ainult füüsiliselt linna piirist väljas, vaid ka sisuliselt teeklaasis, kus vesi teatavasti seisab. Midagi kuskil ministriumis ju arutatakse, et teeme korda huvihariduse, siis kutsehariduse ning siis korrastame kõrghariduse, aga see süsteem peab olema tervik, sest muusikaharidus al-

gab enne üldharidust ja lõpeb pärast kõrgharidust. Kui siin traagelniidid paistavad, siis see kostüüm rebeneb enne, kui teda selga passida saab. Kui ametnikud seda ei taipa, siis on tulemuseks katastroof.

On inimesi, kes ütlevad, et raha on, aga selle saamiseks tuleb palju ja järjekindlalt tööd teha.

Sellega peaksid tegelema inimesed, kelle igapäevaseks tööks ei ole kontserttegevus ja õpetamine, ja ka neile peaks maksma inimväärselt töötasu. Interpreet ega professor ei saa ega tohi olla oma tegevuse produtsent.

Tallinna Muusikakeskkooli viuliõpetaja Tiiu Peäske

Palun sinu hinnangut keelpilliõpetuse

hetkeseisule Eestis.

Tiiu Peäske: Oleneb, millega võrrelda. Mina olen Muusikakeskkooli-keskne, olen seal töötanud juba nelikümmend aastat. Kui hinnata tippude järgi, siis on absoluutselt selge, et tase on kõvasti tõusnud, väga tugevasti tõusnud, eriti kui mõõdupuukus võtta viimane ESTA konkurss.

Need on tipud ja kvaliteet, aga kvantiteet?

Viimastel aastatel on olnud suured lennud, kuid nagu väikeses riigis ikka ja Eestis eriti esineb teatav lainetus – veel hiljaaegu on olnud ka paari viiuldajaga lõppenud aastaid. Hetkel on teatav stabiliseerumine, üheksa kuni üksteist lõpetajat aastas. Üle Eesti on mõned keskused, mis meid toidavad, nagu näiteks Tallinnas Nõmme muusikakool,

Tartu muusikakool, Põlva, Kuressaare, Pärnu ja Narva muusikakool. Arvestades riigi väik-sust, ei saagi neid võib-olla rohkem olla. On veel päris entusiastlikke koole, kus tehakse tööd ja õpilasi on, aga probleeme jagub, viiulimäng ega viiuliõpetamine ei ole lihtsad asjad. Meie muidugi oleme huvitatud suuremast valikust ja oleme alati valmis vastu võtma üha rohkem andekaid lapsi, kuid ka ühiskonnas on toimunud ju teatavaid muudatusi, mis kajastuvad perekonna ja laste muutunud väärtushinnangutes. Viimasel ESTA konverentsil Odessas tõusis väga tugevalt päevakorda küsimus, et Lääne-Euroopas ei harjutata enam pilli ning seal annavad tooni Ida-Euroopa ja veel enam Aasia päritolu õpilased ja üliõpilased. Odessa liigitati veel sellesse võõndisse, kus lapsed harjutavad. Kuulasin seal Euroopas ja ka maailmas hästi tuntud pedagoogi professor Igor Ozimi lahtisi tunde ja ma oleksin hea meelega näidanud seal meie TMKK õpilasi. Meil poleks olnud midagi häbeneda, vaid oleksime seal väga soliidiselt ennast näidanud.

Olen õpilastega palju välismaal käinud, nii kursustel kui konkurssidel, ja nad on alati väga hästi esinenud, mis veel mõni aeg tagasi ei olnud üldse igapäevane nähtus. Käesoleva õppeaasta alguses olin TMKK õpilase Triin Ruubeliga Schöntali konkursil Saksamaal, seal oli ka Mari Poll, kes praegu õpib Manchesteris, Inglismaal. Selle Saksamaal toimuva noorte viiuldajate konkursi tase on kõrge, osavõtjaid oli üle kogu maailma. Žüriis olid meile hästi tuntud prof Petru Munteanu (Saksamaa) ja prof Eduard Grats (Venemaa), juba need nimed näitavad taset. Puhast rõõmu valmistas tõdemus, et kahe-teistkümmne finalisti hulgas oli kaks eestlast, kellest Mari Poll sai viienda preemia ja Triin Ruubel diplomi, mõlemad kõige arvukama osavõtuga (31) vanusegrupis (15–17-aastas-d). Ja nüüd võitis Triin Ruubel Rumeenias, Sinaias 11. – 15. detsembril toimunud X rahvusvahelisel konkursil "Remember Enescu" *grand prix!* Aasta tagasi saavutas samal konkursil III koha Muusikakeskkooli õpilane Kaija Lukas. Ma olen üldiselt olukorra suhtes praegu küll positiivne.

Õpetaja peab olema lisaks professionaalsetele oskustele äärmiselt entusiastlik. Järjest olulisemat rolli mängib töö perekonnaga. Pere õhkkond ja vaimsus peavad last tööle motiveerima – see on vaad et kõige olulisem. Ma olen nüüd ka juba Rakveres viis aastat õpetanud ja midagi on liikuma hakanud. Olen veendunud, põhjus on selles, et kodud tulevad taha. Vanemad taipavad, mida muusika õppimine nende lapsele annab, millise

vaimse arengu perspektiivi see loob.

Mida sa ütled oma õpilastele, kui on aeg otsustada, kelleks saada?

Muusikakeskkoolis on neid probleeme suhteliselt vähe, aga mujal on need väga teravad. Näiteks möödunud aastal tegin ma ühes meie linnas vist isegi kümnel korral lahtisi tunde. Seal oli Muusikakeskkooli mõistes X–XI klassis kolm võimekat õpilast, heade professionaalsete õpetajate juures. Kuna see on keskastme kool, siis omandavad nad üldharidust erinevates gümnaasiumides ning tundub, et see saab saatuslikuks. Ahvatlusi on jube palju, meie elukutse palgatase on madal ja nii tekivadki muud mõtted, sest lisaks kõigele on ju tegu mitmes valdkonnas andekate ja võimekate inimestega. Ja veel, kodud ei ole muusikalembesed, tugi puudub, aga tegemist on absoluutselt andekate muusikutega. Neid päästaks ainult Muusikakeskkooli ületulek, sest siin on keskkond koolis hoopis teine, need, kes siin õpivad, teavad, miks nad seda teevad. Siin näeme meie, Muusikakeskkooli õpetajad, üht suuremat ohtu praegu koolis toimiva sünergia lagunemises. Kui praegu on õpilaste vahel tihedad, üksteist toetavad suhted nii eriala-kui ka üldhariduse klassides, siis on selge, et uues, ühinenud koolis, kus õpilastele hakatakse võimaldama gümnaasiumihariduse omandamist ka väljaspool kooli, tavalistes üldhariduskoolides, lisaks muudele "valikuvabadustele", läheb sellest vaimust oluline osa kaduma.

Kui ma kuulan praegu ERSOt või Tallinna Kammerorkestrit, siis võin küll julgelt väita, et tase on kõrgem kui kunagi varem, kuid mis saab edasi? Tööandjad kurdavad, et vakantseid kohti ei ole võimalik tasemel professionaalidega täita.

Ma olen ka kuulnud etteheiteid, et kus siis meie Baiba Skrided on. Küll nad tulevad omal ajal.

Kui kaua läks ka soomlastelgi aega esimese soomlasest Sibeliuse konkursi võitjani (Pekka Kuusisto 1995. aastal)! See nõuab lisaks talenditeemandile veel perekonda, määndžmenti, palju raha ja kõige rohkem õnne. Mis puutub meie orkestritesse, kuhu tööpoolest on vaja tugevaid professionaale, siis ma arvan, et on aeg ka neid meie leegionäre tagasi tooma hakata, kes mööda maailma laiali on.

Arvestuste järgi on meil välisorkestrites ca kahe orkestri jagu keelpillimängijaid.

Ma jagan täiesti tööandjate muret, sest mida tugevamaid mängijaid me koolitame, se-

da vähemaks meil neid jääb, kui midagi kardinaalselt ei muudeta nende töö väärtustamises Eestis. Mida me saame ühele andekale inimesele pakkuda: kas kvaliteetset pilli, mitut kontserti aastas, raadio- ja teleesinemisi, plaadistusi? Loomulikult tekitas 90-ndate väljaränne sügava augu, aga nagu sa ütlesid, on orkestrite tase tugevam kui varem ja ma loen seda tunnustuseks meie tööle, sest kust need orkestrandid siis pärit on. Kui veel TMKKst rääkida, siis mina olen veendunud, et see on parim õppekeskkond meie muusikaharidussüsteemis ja kui see ei sobi Haridusministeeriumi seadustikku, siis tuleb neid seadusi muuta või leida mõni teine ministeerium või kas või mõni teine koht, kus see kool saab jätkata. On ju meil koole erivajadustega lastele, kus kõik on võimalik: kohandada õppekavad laste vajaduste järgi, tunniplaan vastuvõetavaks teha jne. Meie TMKK on ka erivajadustega, aga andekate laste kool, ja seadused tuleb kohandada selle kooli vajaduste järgi.

EMTA keelpilliosakonna juhataja professor Peeter Paemurru

Mida vajab Eesti riik Muusikaakadeemia keelpilliosakonnalt, kuidas ta seda vajadust finantseerib ning kas suudetakse seda vajadust täita?

Peeter Paemurru: Riikliku tellimuse me täidame ära küll.

Kas see tellimus on piisav?

See on küsimus.

Kas riik on huvi tundnud, milline on vajadus professionaalsete keelpillimängijate järele?

Arvestatakse nii, et kõik need, kes alustavad õpinguid, peavad jõudma kõige kõrgemale tasemele ning rahuldama meie vajadused. Kuid tihti on ju nii, et see kontingent, kes alustab, ei pruugi lõpule jõuda, ning selleks on palju subjektiivseid, aga ka objektiivseid põhjusi. Nende seas on ka neid, kellele valitud elukutse väga hästi sobib, kuid nad leiavad hoopis mõne muu eriala, kus ennast teostada. Kõrgkooli osas on nii, et kõik, kes vastu võetakse, peavad ka valmis küpsema. Selleks peaks olema palju suurem ettevalmistatud valik, et see mudel kehtiks. Meie olukorras, kus vastavalt ettevalmistatud valik on väike, püüame nad kõik vastu võtta ja viia ka lõpuni.

Kas põhjus peitub objektiivselt riigi suu-

Ülo Kaadu ja Teet Järvi, ühed paljudest väljaspool Eestit leiba teenivatest muusikutest.
FOTOD KALJU SUUR

ruses või õigemini väiksuses?

Jah, muidugi.

Ma väidan, et rahvuslik sümfooniaorkester ja rahvusoper on olulised riigi tunnused.

Eriti orkester – see näitab, kas on tegemist kultuurriigiga või ei ole.

Kas meie pisikese riigi inimressurss on võimeline seda vajadust rahuldama, kui selleks on olemas rahaline kate ja loodud vastavad tingimused?

Meie rahvaarv on just selle piiri peal, kus on võimalik arukalt tegutsedes rahuldada sellised vajadused, et püsida kultuurse rahvusriigina. Langedes rahvaarvult veel allapoole, ei ole see enam võimalik. Selleks on ka vajalik praeguses olukorras spetsiaalne riiklik toetus, sest kui me laseme näiteks muusikaharidusel minna isevoolu teed, nagu paljudes suurriikides on tehtud, siis meil on selle tagajärjed katastroofilised. Meie rahvaarv peaks olema vähemalt kümme korda suurem, see korvaks palju, kuid nii see ei ole ja siin peab riik teisiti tegutsema.

Kui nüüd konkreetselt läheneda muusikaharidussüsteemile Eestis, kas sa nõustud minuga, et meile, sealhulgas ka keelpilliharidusele, on korvamatut kahju tekitanud algastme muusikakoolide taandamine huviringi tasandile ja nende finantseerimise veeretamine omavalitsuste õlgadele?

Absoluutselt nõus, sest kõikidele hädadele lisaks on ka vähendatud erialatundide arvu, mis eriti algõpetuses on kohutavalt tundlik tegur.

Kes peaks tegelema selle paljuräägitud variandi elluviimisega, et vähemalt seda osa muusikakoolidest, kus õpilased täidavad riiklikku raamõppekava, peaks finantseerima riik?

See on küsimus, varem tegeles sellega kultuuriministeerium (lastemuusikakoolid), kuid praegu ei tegele nendega vist keegi ka kohalike omavalitsuste tasandil, nad on lihtsalt omapead jäetud ning sõltuvad valla- või linnavalitsuse vähestest võimalustest ja suvast. Ametnikkonnas puuduvad institutsioonid, kes nendega tegeleksid, rääkimata kas või moraalseski toetusest. See raskendab

oluliselt olukorda, kus meie muusikakultuur hetkel seisab.

Meile maalitakse pilt, et kogu aeg jääb raha muusikakultuurile üldse ja keelpilliõpetusele eraldi vähemaks ja vähemaks. Tegelikult see nii ei ole, raha on järjest rohkem ja rohkem, kuid keegi kuskil otsustab, et professionaalse muusikakultuuri arvelt on vaja rohkem kokku hoida. Eesti ei ole siin erand, see toimub kogu maailmas väga suures ulatuses.

Seda enam peaks väikeriik Eesti käituma vastupidi, kui ta soovib riigiks jääda.

Me oleme siiski suutnud paljutki ära hoida, õigemini kaitsta eesti muusikakultuuri selliste aktsioonide eest, mis levivad praegu Euroopas, kus kärbitakse massiliselt kulutusi muusikaharidusele. Olgem ausad, see raha, mida hoitakse kokku meie muusikahariduse pealt, ei vääri ju nimetamist, see on võib-olla maksimaalselt ühe päeva raha Eesti riigi eelarves. See on tühine summa, aga eesti kultuuris sõltub sellest väga palju.

Veel konkreetsmaks minnes: milline on Tallinna Muusikakeskkooli seis keelpilli-

mängu õpetamise seisukohast?

Mind häirib erialaselt asjaolu, et õpilased on Muusikakeskkoolis väga pikka aega, lähtuvalt üldharidusest siis kaksteist aastat. Oma erialase hariduse vajaduste järgi peaksid nad kõrgkooli jõudma varem. Tegelikult peaks praeguse Muusikakeskkooli lõpetaja olema kõrgkooli kolmanda kursuse tasemel (vana süsteemi järgi), millest küll rääkida ei saa. Nad võivad kohati esitada repertuaari, mida ka kõrgkoolis mängitakse, kuid üldine muusikaline silmaring ei anna küll kuidagi seda mõõtu välja. Nüüd loodetakse, et neli aastat kõrgkooli teeb imet ning kujundab neist õpilastest täisväärtuslikud muusikud. Pean kõiki kurvastama – imesid ei juhtu, sest ühe keelpillimängija kasvatamine ei baseeru imedel, vaid süstemaatilisel ja pikaajalisel õppetööl rõhuga süsteemile. Ühesõnaga, proportsioon on paigast ära. Peab mõtlema, kuidas nii saaks, et nad veel ei ole lõpetanud gümnaasiumi, kuid erialaselt juba õpiksid kõrgkoolis.

Kuidas hindad TMKK keelpilliosakonna pedagoogide tööd?

Ma ei anna üldistavat hinnangut, kuid juhiksin tähelepanu teatavale rebimisele õpetajate eneseteostuse nimel. See võib kohati anda ka häid tulemusi, kuid üldisemalt ei ole see süstemaatiliselt arengu soodustaja. Töö on justkui orienteeritud hetketulemusele, mitte baasi rajamisele pikemas perspektiivis.

Kas erialaste konkursside süsteem on meil paigas?

Jällegi puudub süsteemsus. Korraldajaid on mitmeid, eelkõige Eesti Keelpilliõpetajate Ühing, aga selline ülevaatlik, et mitte öelda riiklik konkursside süsteem puudub, see oleks eelkõige vajalik motivatsioonina noortele interpretidele. Mitte konkurss konkursi pärast, vaid konkurss on võimalus, kus noor inimene saab ennast näidata ja mis veel olulisem – kuulaja saab kuulata. Meil ju praegu peaaegu ei olegi võimalust kuulata näiteks eesti viiuldaja või tšellisti sooloõhtut. Publik ei teagi, kas meil on kedagi või enam ei olegi.

See ala ei saagi areneda, kui ei ole võimalik ennast minimaalseltgi moel realiseerida, kui ei ole võimalik üksteist kuulata. Muide, kontserdikorraldajatele teadmiseks: meie oma interpretide kontserdid on alati olnud suurema külastatavusega kui külaliste omad, kui nad ei ole just maailma esikümnest, aga neid ju satub meile harva. Seda näitavad ka praegu nii Interpretide Liidu kui ka Pille Lille Fondi korraldatud kontserdid.

Treener Tiit Sock on öelnud, et eesti korvpall elab niikaua, kui seal mängivad eestlased, sest niikaua on talle publiku huvi kindlustatud.

Absoluutselt õige! Tegevinterpret peaks olema kolm korda nädalas laval, aga meie eespool nimetatud alternatiivsed korraldajad suudavad pakkuda ehk ühe kontserdivõimaluse kolme aasta jooksul. Ilma riikliku toetuseta ei seisa ka kontserttegevus püsti.

Mis seisus me oleme praegu orkestrantide koolitamisega?

Ma leian, et siin on asjade seis normaalne, kui mitte arvestada palgataset, millest oli juba juttu. Sügise algul külastas EMTA sümfooniaorkester Berliini, kus olid koos paljude Euroopa muusikakõrgkoolide sümfooniaorkestrid; erilist tunnustust jagas kriitika just meie orkestri keelpillirühma kõrgele tasemele. See oli muidugi meeldiv tunnustus meie keelpilliõpetusele, kuid tegi ka murelikuks. Miks nad oma taseme juures peaksid tööjõu vaba liikumise oludes leppima meie palkadega.

Väljastpoolt on sellesarnast tunnustust laekunud rohkemgi.

Need hinnangud ei ole olnud mitte lihtsalt viisakalt head, vaid ikkagi väga head.

Me oleme rääkinud kvaliteedist, aga nüüd kvantiteedist, palun.

Selleks on teatavasti vajalik baas ehk püramiidi alus. See on meil piiri peal. Kui seda veel pisutki kokku tõmmatakse, siis püramiid kukub kokku.

Ma olen meie väikese riigi töödandjatel kuulnud arvamusi, et kus need akadeemia lõpetanud keelpillimängijad siis on, kui kuulutame välja konkursi vakantsel kohale orkestris. Kus nad siis on?

See on samast kategooriast küsimus, nagu neid ikka aeg-ajalt päevavalgele imbub, kui kellelgi on kitsas käes. Aastaid oleme sellest rääkinud, et seda kultuuri tuleb hoida ja kaitsta ja toetada, aga mitte ainult küsida, noh, kus te siis nüüd olete? Isegi kui peaks juhtuma, et praegu keegi taipab ja hakkab orkestrantidele maksma inimväärset ja konkurentsi võimelist palka, siis reaktsiooni sellele on oodata viieteist-kahekümne aasta pärast. Kui me seda kohe ei tee, siis ongi juba hilja ja võib lõpmatult hõikama jääda, et kus nad siis on. Praegune vastus on, et nad on paari orkestri suuruses välismaal. Venemaal olid pikka aega konservatooriumis väga madalad palgad, praeguseks on need

tõstetud minimaalselt 2000 dollarini ja see on Venemaal! Esindusorkestrite palgad tõsteti ühekorruga kümnekordseks(!). Seal on midagi mõistetud. Tõsi, suure riigi puhul on see lihtsam. Meie poliitikute viga on selles, et mõeldakse ainult tänasele päevale ja sedagi ainult rahalises väärtuses. Me oleme selleks liiga väikesed, et ainult rahale mõelda, tuleb mõelda eksistentsiaalsetele väärtustele, muidu terendub meile tõesti kultuurrahvana eksisteerimise lõpp.

Millisena näed akadeemia keelpilliosakonna tulevikku, kas professorile on järeltkasv olemas?

Järjepidevuse tagamiseks on kindlasti vaja uusi õppejõude. See ei ole lihtne, sest paljud sobivad inimesed on leidnud endale rakenduse kuskil mujal, enamasti välismaal. Nende palkamiseks meil nähtavasti raha ei ole.

Varem olid valikud väiksemad, aga perspektiiv selgem. Võimekas inimene saadeti Moskvasse või Leningradi õppima selge perspektiiviga, et tagasi tulles täiendada konservatooriumis õppejõudude nimekirja. Ja kõik tulid tagasi, keegi ei jäänud tulemata. Võib-olla peaks ka nüüd saatma Moskvasse – maailmatasemel kool ju ja ehk ajalugu kordub ja kõik tulevadki tagasi?

See variant on olemas, aga väga kallis. Meie kodanikele on seal ainult õppemaks umbes 7000–8000 dollarit, aga kui me saadame hea perspektiiviga inimesed lääne suunas, siis nad leiavad endale seal rakenduse kümneid kordi kõrgema töötasu eest, ja mis sunnibki neid siis tagasi tulema?

Kas sul on olemas "plaan B", kuidas siiski seda lünka täita?

Meil on mõni aasta aega, siis peab kindlasti täiendus tulema. Ma tegelen praegu nende inimeste väljaselgitamisega, kes võiksid kõne alla tulla. Pedagoogilised eeldused on sealjuures otsustav tegur. Pedagoogiline talent on üsna harva esinev omadus, kuid vaka all hoida on seda vaat et võimatu. Nii et küll me leiame võimekad inimesed järeletulijateks. Tähtis on, et me suudaksime stabiliseerida olukorra, kus me praegu oleme, sellele on võimalik ka edasist arengut rajada. Tähtis ei ole kultuuri välismaalastega toita, oluline on, et meie eesti interpretid kosutaksid eesti muusikakultuuri, et nad saaksid areneda ja ennast siin ja praegu näidata. Ainult see hoiab muusikakultuuri elus.

JUBILATE

Peegeldus

Intervjuu Urve Tautsiga

VAIKE KIIK

laulja

Metsosopran Urve Tauts on laulnud Rahvusoperis Estonia alates 1955. aastast, esitanud kõiki juhtivaid metsosoprani rolle, esinenud vokaalsümfoonilistes suurvormides ja kammerlauljana. Ta on olnud Tallinna G. Otsa nimelise Muusikakooli laulupedagoog ja Eesti Muusikaakadeemia lauluosakonna dotsent. Käesoleval ajal jätkab Urve Tauts lauluõpetajana ja solistiõppe pedagoogina Pärnu Kunstide Majas. Eelmise aasta 2. novembril pidas metsosopranist primadonna oma 70. juubelit.

Millal tekkis see äratundmine, et võiksid saada lauljaks?

Mina tahtsin juba väga varakult kaht asja: laulda ja sporti teha. Ma ei mõelnud, et peaksin just ooperilauljaks saama. Mulle lihtsalt meeldis esineda. Kui näiteks vahel sõnad segamini läksid, siis luuletasin kohe oma teksti asemele. Nii muide juhtus Valter Ojakääru tuntud lauluga "Rannakolhoosis", aga lugu läks sellegipoolest kordamisele.

Mida on vaja, et ooperilauljaks saada?

Esiteks väga head häält ja muusikaalsust. Teiseks väga suurt tahtmist. Inimesel peab olema soov lavale minna ja ta peab tahtma esineda. Ooperilaulja peab olema täielikult oma eesmärgile pühendunud. Tal peab olema tahe väga paljut õppida: vokaali, muusikat, keeli – kõike, mis aitab kaasa paremale eneseväljendusele. Kasuks tuleks ka mõne pilli mängimise oskus.

Kindlasti tuleb tööd teha oma füüsisega, sest laulmine on ju füüsiline tegevus. Sa pead olema aktiivne – ei saa ju olla laulmise ajal lõtv või loid! Loomulikult on laval tähtis ka hea välimus. Pead olema vaatajale ja kuulajale huvitav ja usutav. Lavanimene peab hästi liikuma. Kõik võiksid mingilgi määral sporti teha. Füüsiline vastupidavus on selles elukutses vajalik ja keha tunnetamine tähtis. Kasuks tuleksid sellised alad nagu jalg-rattasõit, ujumine, jooga. Mina olen näiteks teinud neli aastat sõudmist, lisaks veel riistvõimlemist, karaktertantsu, rahvatantsu. Kodune olukord on laulja jaoks väga tähtis. Oluline on, et perekond pakuks lauljale eelkõige psühholoogiliselt tuge. Kindlasti muu-

Urve Tauts oma juubelil Estonia Talveaias.
FOTO HARRI ROSPU

tuvad tähtsaks eluviisid. Laulja peab õppima oma häält hoidma, nii et see oleks alati töökorras.

Millised raskused on laulja elukutses?

Sa ju ei mõtle raskuste peale. Sa lihtsalt õpid

iseseisvalt oma partiid ja teed osaga proovisaalis tööd. Minul ei ole olnud raskusi ei kõrgete ega ka madalate nootidega või hirmu mõne noodi ees. Mulle oli kohe alguses looduse poolt väga palju antud. Ma ei ole

ka spetsiaalselt näiteks hingamisega pidanud tegelema. Nüüd muidugi seletan õpilastele küll, kuidas hingata ja mismoodi tunnetada laulja hingamist – see kõik on tunnetus ja treening.

Kas on vahet olla laulja noores ja vanemas eas?

On täiesti kaks eri asja, kas olla noor või vanem laulja. Laulja elukutse on ju erakordselt emotsioonidega seotud. Mõned algajad lauljad kaotavad esinemistel närveerimisega väga palju, see tuleb sellest, et oskused ei ole veel kinnistunud, ei osata ennast kohe aidata. Mõni teine jälle võtab end just esinemistel väga kokku ja laulab paremini kui proovis. Mina ei ole eriline pabistaja olnud. Ma olen ikka tundeinimene, mind aitab minu sisetunne, lähen jäägitult asja sisse ja siis ei häiri mind enam miski. Vanemas eas võtad paljusid asju mõistusega ja meetoodilised teadmised ning kogemused tulevad appi. Jah, aga minul on ikkagi rohkem südame ja tunde hääli...

Kuidas end laval hästi tunda?

Ütlen õpilastele ikka, et kõigepealt tuleb endale selgeks mõelda, miks ma lavale lähen, millest ma laulan ja kellele ma laulan. Kui ma lihtsalt pean lavale minema ja endal päriselt soovi ja tahtmist ei ole, siis see esinemine ka ei õnnestu ning kuulajal ei ole ka midagi kuulata. Tähtis on ju see, et sa jõuaksid oma mõttega inimeste südamesse. Kui mõni noot alati ei õnnestugi, on palju tähtsam, et sinu laul haarab kuulajaid ja nad tulevad meeleoluga kaasa, hakkavad mõtlema sellest, mida sa laulad.

Mille poolest erineb laulja jaoks ooperietendus ja kontsert?

Erinevus on suur. Ooperis on partnerid, misantseenid, liikumine, kostüüm, lavakujundus – see on palju lihtsam. Kontsertlauljana laval olla on tunduvalt raskem. Pead suutma sisukalt ja kaasahaaravalt täita tervet õhikut. Iga laul on ju omaette lugu, iga väiksegi nüans on kohe nähtaval, ka eksimused. Ooperilaval kehastad rolli, liigud vastavalt oma karakterile ja kõik on enam-vähem ette teada. Väga palju oleneb partnerist. Kuivõrd ta sinu mänguga kaasa tuleb, kui palju on ta sinuga ühel lainel. See kõik kandub saali ja mõjutab lõpptulemust. Mul on olnud väga toredad lavapartnerid. Unustamatu on Hendrik Krumm – me oleme temaga ju nii palju koos laval olnud, juba konservatooriumi ajast peale. Tema oli küll selline, kes mängis sulle laval vastu ja siis tekibki see õi-

Ulrica rollis "Maskiballis".

FOTO ERAKOGUST

ge rollilahendus. Ooper on ikka ühine töö, suureks toeks on partnerid ja dirigent, ükskõik kui suur või väike roll parajasti on.

Milline on sinu päevakava etenduse päeval?

Mul on lihtsalt niimoodi välja kujunenud, et koristan terve päeva. Enne etendust laulan ma üldse väga vähe, just nii palju, et häälepaelad läheksid elastseks ja poleks tarvis nii palju pingutada. Mõnikord, kui olen võõras kohas esinemas, võib juhtuda, et ei ole võimalik enne esinemist soojenduseks kuskil laulda, siis põristan huultega. Peab kätte saama selle õige tunnetuse ja kogemustega õpid end rohkem tundma ja tead juba, kuidas ennast aidata.

Kas etenduse-eelsel päeval laulad oma osa ka tervikuna läbi?

Kodus küll mitte, mina ei ole tuiaja tüüp. Kui tööd on iga päev väga palju, siis lihtsalt läbilaulmiseks pole vajadust. Mina mõtlen "kuivalt" terve ooperi läbi, ilma hääleta. Võtan häälega vaid üksikuid kohti.

Kas sul on kindlad harjutused, mida teed enne esinemist?

Tavaliselt on välja kujunenud neli kuni viis harjutust. Alustan väiksemast ulatusest ja jõuan suuremateni, mis hõlmavad kogu hääleulatust.

Kui hääli ei ole päris hea, siis masseerin ettevaatlikult ja laulan rohkem mõistusega. Häälikutest kasutan i-e-a-o-u'd, et oleks ühtne häälikute moodustamine ja kogu korpus kaasa heliseks.

Kas klassikalisel lauljal kunagi ka lauluõpingud lõpevad?

Ei, mina õpin siiaamaani.

Miks mõnest ei saa lauljat, kuigi häälematerjal on väga hea?

Laiskus, vähene tahe, argus. Selle elukutse juures ei saa olla mugav. Peab olema suur huvi heliloojate ja teksti vastu, mida esitad. Peab õppima ennast ületama nagu spordiski. Ei saa alati kõike teha, mida teised teevad. Kõigepealt tuleb endale aru anda, kas see, mida ma teen, on ka hea häälele. Lõpuks ei saa sa ju ka tööd enam, kui oled pidevalt häälest ära. Peab õppima ennast tundma ja järeltõlge tegema, mis on minule kui lauljale hea ja mis mitte.

Milline oli sinu esimene lavaroll?

Offenbachi ooperist "Hoffmanni lood" Antonia ema roll.

Lemmikaariad?

Eboli Verdi "Don Carloset" oli küll selline, mida sai väga tihti esitatud. Kui oli vaja kuskil üks suur aaria laulda, siis minu poolt oli see just Eboli "O don fatale...".

Missugused on sinu lemmikooperid?

"Don Carlos", "Trubaduur", "Carmen", "Maskiball", "Roosikavalier", "Inimhääli", "Tsaari mõrja"...

Kas sul on olnud eeskujusid, kas oled kedagi erilisel imetlenud?

Kohe meenuvad sellised suurepärased lauljad nagu itaalia sopran Renata Tebaldi, inglise metsosopran Janet Baker, saksa metsosopran Christa Ludwig, itaalia metsosopranid Giulietta Simionata ja Fiorenza Cossotto, armenia metsosopran Zara Doluhhanova, vene metsosopran Irina Arhipova, kanada sopran Lois Marshall...

Kas ooperilaulja peab laulma iga päev?

Jah, ühtegi päeva ei tohi vahele jätta. Tunnetus areneb ju kogu aeg. Päevad ei ole

ka ühtemoodi. Inimene ei tunne ennast iga päev ühtemoodi, iga päev on ju erinev.

Kas tagasiside on tähtis?

Väga vajalik. Minule olid suureks abiks lavapartnerid, kellega me koos proove tegime. Muidugi on alati hea ära kuulata kõik nõuanded, kuid lõpliku otsuse teeb ikka laulja ise. Pead laskma öeldud sõnad endast läbi ja püüdma aru saada, kas see nõuanne sulle sobib. Ja ega kõiki nõuandeid ei ole võimalik täita. Sa pead ikka iseendaks jääma. Kui mingi lähenemisviis on sulle võõras, siis ei ole küll kunstlikult mõtet midagi tegema hakata. On hea, kui on sellised kindlad inimesed, keda usaldatakse ja kes sulle kõrvalt oskavad heatahtlikult öelda, mida peaksid veel muutma. Ja kindlasti tuleks lauljale öelda, kui ta on midagi hästi teinud. Me kipume üldse liiga vähe rääkima sellest, kui läks hästi, rohkem räägitakse vigadest.

Mida arvad kriitikast?

Mind on selles suhtes küll elu hellitanud, mul ei olegi olnud negatiivset kriitikat.

Miks mõni laulja lummab, teine mitte?

Sellele on üsna raske vastata... aga aru saab küll ruttu. Üks tingimus on kindlasti see, et laulja paneb ennast kuulama, jälgima... inimese isiksus. Karismaga laulja on usutav nii muusikaliselt kui vokaalselt. Ta on huvitav.

Milline on tark laulja?

Kõik lauljad peavad olema targad. Kuid liiks tarkusele peaks olema lauljal ka lapse-meelsust ja lihtsameelsust. Ta peab ju olema loov ja loominguiline, mängulust peab jääma. Halba asja ei tasu meele pidada. Peab positiivselt mõtlema. Meie, lavainimesed, oleme kõik väga emotsionaalsed, võtame kõike kergeti südamesse, elame läbi ja oleme tundlikud. Teisest küljest, kui sa oled tuim ja miski sulle korda ei lähe, no ütle, keda sa oma lauluga liigutad?

Missugune on hea lauluõpetaja?

Lauluõpetajal peab olema tarka meelt. Kõrv peab ka väga hea olema. Ta peab ju ära kuulma õpilase vead ja otsekohe tajuma, kuidas seda parandada. Õpetaja peab olema väga kannatlik, sest ega kohe ei pruugi ju õnnestuda, aga küll kõik tuleb, kui usud, et tuleb, ja selle nimel töötad. Õpetaja peab ise ka vormis olema ja suutma õpilasele häälega ette näidata. Kuidas ta siis muidu õpib? Õpetaja on ju tunnis ka nagu psühholoog. Mõnikord on õpilane norus või ei ole tal tuju hea, siis peab õpetaja suutma ta teise-

Õpilastega. Vasakult: Vaike Kiik, Pirjo Levandi ja Merle Silmato.

FOTO HARRI ROSPU

le lainele viia. Õpilane peab siis ka õppima oma tahet ja mõtteid suunama, sest õpetaja võib õpilasele küll suuna kätte näidata, aga tegema peab ikka õpilane ise. Igas tunnis tuleb ennast kokku võtta, mitte et teen kuidagi ära, et pole tuju... See on ka treening ja eneseületamine, et vaatamata mitte just kõige paremale meeleolule võtad end kokku ja kontsentreerud. Iga õpilane on ju õpetajale erinev, hää on erinev, iseloomud on erinevad, muusikaline taust on erinev. Laulpedagoog peab olema hea inimesetundja.

Kas räägid õpilastele peatoonist?

Ikka, ikka, kuidas siis muidu. Kui on probleeme, siis tuleb rääkida. Ülemine pool on ju alati ühendatud alumise ehk hingamise tunnetusega. Ilma koonduspunktita ei tule koondatud tooni ja siis jääb puudu tooni ilust. Kõigepealt õhk, siis hää. Ülemist ja alumist nooti tuleb laulda ühest kohast. Peab tekkima vastupinge, muidu ei saa füüsis laulda. Peab tekkima ja olema tasakaal. Laulja on ju üks tervik.

Aga diktsioon ja häälikute moodustamine?

Täishäälikute voolujooneline ühendamine, kasutades peatooni koonduspunkti ja resonaatoreid. Hoides neelu tagant lahti, saab keel vabalt liikuda ja häälikuid moo-

dustada. Selleks ongi väga hea just see i-e-a-o-u harjutus, et kõik püsiks ühes kohas vaatamata erinevatele vokaalidele. Tekst peab samas ikka ette jääma, et liiga taha ei kalduks, siis tuleb õõnes kõla. See ongi üks suur otsimine ja ikka ja jälle uuesti proovimine. Kes on vokaalselt hea tehnikaga, selle tekst on ka hästi arusaadav.

Kontsertmeister laulja elus?

Kontsertmeistri tähtsus on väga suur. Ta peab tundma vokaaliga seotud probleeme, olema üldse üks eriline inimene. Laulja ei saa ju kohe tunnetust kätte, eriti veel algaja laulja. Ta on ju kontsertlaval sinu ainuke partner, see, kuidas ta mängib avafraasi, vahemänge, lõppe – sa lähed ju sellega tahes-tahtmata kaasa.

Kuidas stressist jagu saada?

Mina maandan ennast, näpud mullas. Naudin looduse erakordset ilu. Ma olen pisut omamoodi inimene, räägin lillede, loomade, lindude, puude ja putukatega – see kõik on üks suur looduse ime, seda tuleb näha! Mis tähendab stress? Ära ole suunurgad allapoole! Märka lilli, loomi, puud enda ümber! Ole tähelepanelik teise inimese vastu!

Mis on laulja edu saladus?

Väga palju oleneb ikka mõtteviisist. Ei tohiks kõike traagiliselt mõelda. Viiekümne aasta jooksul on mul ju ka ikka üht-teist juhtunud. Kui teed midagi halvasti, pead aru saama, miks selline viga tuli, nii õpid oma eksimustest.

Mis aitab algajat lauljat?

Soovitan mõelda tekstile, laulule, keskenduda sisule! Kui midagi teed, tee täiega, ära ole leige! Õpilane peab õppima oma häält kuulama ja sissepoole vaatama. Tuleb jälgida, et õpilane õpiks kontsentreeruma, et tekiks vajalik balans. Esinedes pead ise uskuma, mida teed, mitte näitama, et ma mõtlen nüüd nii... Tulebki mõelda, siis on mõte usutav. Laulja on oma häälega üks. Enda isiksus tuleb kaasa igasse rolli, igasse laulu. Üldtunnetus on tähtis – kõik on üks... Sa pead oma sisekõrva, oma füüsis kasutama, tunnetus on läbi keha, pead tunnetama, kus on resonaatorid – või tuleb sinust see netreial.

Kui sa lavale lähed, siis pead olema lövi. Hääli kujuneb aastate jooksul, hääli muutub aastatega, sa ju ise muutud. Seega siis töötad kogu elu, aga see ongi huvitav. Iga päev on eriline.

MODULATSIOON

Thomas Adèsi "Torm" Kopenhaageni uues ooperimajas – nüüdisaegne ooperietendus turvalises keskkonnas

KARIN KOPRA

Klassikaraadio toimetaja

Tahtsin artiklit alustada sõnadega, et nüüdisaegne ooperietendus on Eestis haruldus. Kuid siis hakkasid meenuma päris mitmed viimastel aastatel nähtud teosed, nagu Helena Tulve "It Is Getting So Dark", Michel van der Aa "One" (festivalil "NYYD'05"), Kangro "Süda", lühiooperitest Eespere "Gurmaanid" ja Steineri "Kosjas". Polegi nii vähe, kuid miks enamik neist ei seostu kohe nüüdisaegse ooperiga? Võib-olla seepärast, et suur osa neist etenduvad kord või paar ega jää kauemaks lavale? Või on asi hoopis selles, et mõiste "nüüdisaegne" samastub millegi uuendusliku, värskelt ja enneolematuga?

Klassikaraadio kollektiivil avanes võimalus külastada novembri lõpul Kopenhaageni uut ooperimaja ja ühtlasi vaadata seal Thomas Adèsi ooperit "Torm". Selle suurepärase kingituse tegi toimetusele Eesti Raadio juhatus Klassikaraadio 10. aastapäevaks.

Maja

Kahtlemata võib taani rahvas Kopenhaageni uue ooperimaja üle uhkust tunda. Paljude akendega tumekollasest hiina graniidist läbi paistvat laeva meenutav hoone mõjub suursuguselt, kuid mitte massiivselt. Ka ooperimaja interjäär on õdus ning põneva lahen-

dusega. Avara ja õhurikka tunde löid ovaalne fuajee ja avatud korrused, mille käsipuude ääres oli vaateväljas terve fuajee.

Teatri saali projekteerimisel võtsid tegijad tunnuslauseks "hea nii vaadata kui ka kuulata". Tunne, et inimese eest hoolitsetakse, saatis mind nii ooperimajas kui ka kogu Kopenhaagenis. Taanis on justkui kõige peale mõeldud, minu liiklemine punktist A punkti B on turvaline ja rahulik. Kopenhaagenis saadaks lapse üksi bussi peale märksa rahulikuma südamega kui kodus Tallinnas.

Saali akustika oli tõepoolest hea ja selle loomiseks arvestati chitamisel kõiki pi-

Adèsi ooperi "Torm" staatiline lavakujundus keskendus visuaalsetele efektidele.
FOTO WWW.KGLTEATER.DK

sidetaile. Lauljad kotsid üle suure orkestri ka siis, kui vokaalpartii polnud kuigi mugav. Saal oli mugav ja tänapäevase valgustusega, lõhnava vahtpauust parkett andis tunnistust ruumi uudsusest. Fuajeed ja saali eraldas kitsas sumeda valgusega ruum, mis andis võimaluse jätta argisagin selja taha ja valmistuda astuma hoopis teise, ebareaalsesse teatrimaailma. Eriti uhked olid teatri töötajad oma tavalisest suurema orkestriaugu ja ülisuure lava üle, mis oli varustatud paljude tehniliste võimalustega. Ühe näitena võib tuua balletipõranda, mis tekib ja kaob ühe nupulevajatusega, samas kui teistes teatrites peab seda iga kord käsitsi paigaldama ja

eemaldama. Kogu ooperimaja jättis mulje, et ooper on eriline paik, mille külastamine on eriline sündmus.

Adès

Thomas Adès on 34-aastane rohkelt rahvusvahelist tunnustust pälvinud briti helilooja. Näiteks Pariisi rostrumil on ta saanud alla 30-aastaste heliloojate seas teose "The Origin of the Harp" eest preemia ning 2000. aastal pälvis ta Grawemeyeri auhinna, mida peetakse üheks mainekamaks rahvusvaheliseks auhinnaks kompositsiooni alal. Adèsi hinnatakse ka kui väljapaistvat pianisti ja dirigenti. Oma esimese ooperi "Powder Her Face" komponeeris Adès juba kümme aastat tagasi Cheltenhami festivali tellimisel. Shakespeare'i näidendi aineil valminud ooper "Torm", millele kirjutas libreto Meredith Oakes, tuli aga helilooja enda dirigeerimisel lavale 2004. aasta veebruaris Londoni Covent Gardenis. Raadiotoimetajana pakkus mulle huvi fakt, et esietenduse kandis otse üle BBC Radio 3. Vastukaja pressis oli muljet avaldav ja "Tormi" eest sai helilooja Kuningliku Filharmoonia Seltsi preemia. Shakespeare'i looming on teatavasti olnud väga tänuväärne inspiratsiooniallikas paljudele heliloojatele ja kavalehe andmetele toetudes on tema "Tormi" ("The Tempest") ainekast kasutatud peale Adèsi 30 heliloojat (esimene neist Henry Purcell 1695 ja viimane Lee Hoiby 1986). Sel aastal lavastati Adèsi "Torm" ühe avaatendusena Kopenhaageni uues ooperimajas.

"Tormi" sisust nii palju, et ooperi tegevustik toimub pärast kuningliku laeva hukku üksikul müstilisel saarel, kus elavad vaimud ning ebaloomulik olend, keda valitseb võimas võlur Prospero.

Adès ei kirjuta sellist muusikat, mida saab kuulates lasta endast lihtsalt "läbi voolata". Tema stiilile on omane tihe (kohati võib-olla liiga tihe) ja ideerohke faktuur ning peenelt läbi töötatud orkestratsioon. Muusikas toimus kogu aeg nii palju uut, et kõige jälgimine oli pingutav, sageli ootasin, et mõni teema või motiiv korduks, mis oleks toonud kergendust muusikataju suurele koormusele.

Taani ooper võib uhkust tunda lisaks majale ka oma suurepärase lauljate üle. Adèsi partituuri komplitseeritud vokaalpartiid esitati puhtalt, miski ei kriipinud kor-

dagi kõrva. Eriti jäi meelde Arieli (Cyndia Sieden) kohati kolmandas oktavis kõlav koloratuurne partii, mis ei piirdunud ainult laulmise või retsiteerimisega, vaid võtetega, mida võiks iseloomustada sõnadega "kiljumine" või "piiksumine".

Kõitvuse poolest tõstaksin etendusest esikohale hoopis väga fantaasiarikka valguskujunduse (valguskunstnik Wolfgang Goebbel), mis lõi sobiva maagilise atmosfääri. Etenduse jooksul esitleti erinevates kombinatsioonides kogu värvipaletti hiirehallist neonroosani (tajusin vähemalt nelja erinevat mererohelist tooni) ning vürtsi lisaid mitmesugused laserkiired. Näiteks lauljate kostüümide tegelik värvus ilmus nähtavale alles lõpukummarduste ajal. Kostüümidest (kostüümikunstnik Moritz Junge) võis aru saada, et tegelased on kõrgest aadlisoost, kelle luksuslikud tualetid on laevahukus kõvasti kannatada saanud.

Lihtne lavakujundus oli valminud Tom Cairnsi ja Moritz Junge käe all. Laval oli kesksel kohal suur ese, mis meenutas kas lahtist raamatut või sülearvutit, muutes oma avatust vastavalt vajadusele väiksemaks või suuremaks ja tehes laval peaaegu nähtamatu aeglusega poolringe. Mõni lavakujundusdetail tekitas minus hämmastust, näiteks väike dinosaurus meenutav ähvardav elukas lava nurgas. Ja ka mõnd teist lavastus- või lavakujundusdetaili märgates tekkis tahtmine osata taani keelt, et lugeda subtiitreid, mis oleksid võib-olla andnud vastuse mu küsimusele: "Miks?" Lavastus (lavastaja Tom Cairns) oli pigem staatiline kui liikuv, selle põhirohk oligi rohkem visuaalsetel efektidel. Tooksin siinkohal välja ühe meeldejäävama üllatuse, hetke, kui lava-arvuti muutus "elavaks" mereks.

Ei saa öelda, et Adèsi "Torm" mind väga liigutas, midagi jahmatavat või enneolematut ei toimunud muusikas ega lavastuses. Tunde, et tegemist on väga hea nüüdisaegse ooperiga, andis etenduse kui terviku hea kvaliteet – nii stabiilselt nauditav vokaal- kui ka orkestripartii ning uudsed võtted valguses ja lavakujunduses.

Kuid ometi jäi üks pisike osa minust rahulolematuks. Kas ajad, mil hea kunstiteos vapustas vaatajat, on möödas? Ei tea, kas see peab olema eesmärk iseeneses, kuid millegipärast tahaksin kunagi näha ooperilaval midagi enneolematut.

Trey Gunni ja Pat Mastelotto kummalised teed

URMO KOHV

vabakutseline

Novembris topeltduo KTU koosseisus Tallinna väisanud Trey Gunn ja Pat Mastelotto on mehed, kes *progerock*'i austajate ringis enam ammu tutvustamist ei vaja. Peale kuulamise aastakümneid progressiivse rocki nurgakiviks olnud kultusansambli King Crimsoni ridadesse on mõlemad endale nime teinud mitmetes ühisprojektides osalemisega ning Trey Gunn võib teenitult nautida ka pikaajalise õnnestunud soolokarjääri vilju. Seoses kontserdiga Tallinnas õnnestus Muusikal teha mõlema virtuosiga lühike usutus.

Millistel asjaoludel sündis KTU, teie ühisprojekt soome akordionivirtuosi Kimmo Pohjoni ja tema mõttekaaslaste Samuli Kosmineni ja Samuli Kosmineni?

Trey: Topeltduo KTU idee tekkis 1999. aastal, kui Kimmo mängis Pati, Frippi (kitarrist Robert Fripp, King Crimsoni liider – U. K.) ja minuga samal kontserdil, mis toimus Texases, Austinis. Meist said Kimmo talendi austajad, eriti pärast seda, kui kuulasime Klusteri albumit. Mõtlesime, et peaksime proovima, mis juhtub, kui Klusteri duo kohutub TU duoga.

Millist muusikalist sõnumit kannab KTU ja kuivõrd see ühtib teie seniste muusikaliste töekspidamiste ja ambitsioonidega?

Pat: KTU kontseptsioon on katsetada, kui hullumeelseks ja intensiivseks meie topeltduo muusika võib areneda. Kimmo ja Samuli tegutsevad muusikalises mõttes n-õ piirialadel ja duo TU, see tähendab mina ja Trey, armastab uurida veel avastamata võimalusi oma mängus ja improvisatsioonis. Minu arvates moodustame kokku müstiliselt hea meeskonna. Meil neljal on sarnased ambitsioonid. Tahame kombata piire, kui kaugele võime minna, et säiliks see eriline energia, mis mõjutab nii meid kui publikut. Meie koostöös on elutervet pingestatust.

Millised plaanid on teil lähitulevikuks? Kas on oodata KTU-lt ja TU-lt ka järgmisi helikandjaid, uusi põnevaid ühisprojekte, sooloplaate?

Trey: KTUga on olnud suurepäraseid esinemisi, armastame koos töötada. Käimas on läbirääkimised, et teha ka KTU stuudioalbum. Minul isiklikult on töös Quodia DVD. Patil on projekt nimega "Tuneesia" koos *theremin*'i-mängija Pamela Kurstiniga ja teine album koos duoga Tuner.

Kas koostöö King Crimsoni ja selle liidri Robert Frippiga on lõppenud või võib tulevikus loota uusi ühiseid ettevõtmisi?

Pat: Olen Robert Frippiga plaaninud proovi-perioodi septembris.

Millise hinnangu annaksite koostööle Robert Frippiga? Kui palju see on mõjutanud teie loometeed, muusikalisi suundumusi?

Pat: Koostöö Robert Frippiga on hariv, on au mängida koos maailma ühe parima muusikuga

Trey: Temaga saab palju nalja ja ta oskab teha ka suurepäraselt *capuccino*'t!

Kuidas elab teie *performance*'i-grupp Quodia ja multimeediafirma?

Trey: Olime Quodiaga kahenädalasel ringreisil Lõuna-Ameerikas ja plaanime ringreisil USA planetaariumidesse. See on elava muusika, filmi, animatsiooni ja stooridega multimeediaprojekt, millega saate tutvuda veebilehel. (www.quodia.com – U. K.)

Mis on saanud Türgi balletile salvestatud muusikast?

Pat: Mängisin trumme Türgi balleti jaoks koos teiste muusikutega, kes mängisid türgi rahvuslikke löökpile. Lindistasime studios Istanbuli lähedal. Ma pole etendust näinud ja ei tea, kui hästi see vastu võeti.

Stiilide sulatuskatel

Topeltduos KTU ristavad Gunn ja Mastelotto akordionist Kimmo Pohjoni ja sähkimismeistri Samuli Kosmineni kaasabil põhjamaista avangardfolki jõulise progeklassikaga. Julge katsetusmeel piiride, stiilide ja kõikvõimalike lahtrite ühendamisel ja lõhkumisel annab tulemuseks kohati šokeeriva helikoosluse improvisatsioonilises keskkonnas.

Tegelikkuses kujundab vastandlike talentide alkeemiline ühendus KTU loomingust tõelise sulatuskatla, mida on võrreldud pooleldi avangardi, *world-beat*'i ja jazz'i sürrrealistliku seguga. Harukordne on see, et duo suudab olla ühtaegu nii innovatiivne, pingutusteta kuulatav kui ka vägagi intrigeeriv. Peitub ju selles piisavalt palju kujutlusvõimet erutavaid paralleele. Mis oleks tulemuseks, kui King Crimsoni Projekct-liini koosseisud oleksid loominguiliselt liikunud rohkem folgilikus kui elektroonilises suunas? Või mis oleks saanud rockmuusikast, kui Jimi Hendrix oleks kitarril akordioni vastu vahetanud?

Kas aga on võimalik minna libedale teele ja otsida (lähiajaloolist mingitki võrdlusmomenti) KTU muusikale? Selleks on suurte kõhklustega pakutud saksa *kraut-rock*'i klassikalist kollektiivi Can, ning seda ajast, mil sündisid nende albumid "Ege Bamyasi" ja "Tago Mago", samuti elektrilist Miles Daviest.

KTU muusika põhineb küll peamiselt Pohjoni ja Kosmineni loomingul, kuid Gunn ja Mastelotto käsi on piisavalt jõuliselt mängus seadete ja improvisatsioonide kujundamisel. Piltlikult öeldes vormivad soomlased valmis kompositsioonide alusmaterjaliks oleva orgaanilise ja paigalpäsimatu rütmimaastiku, millel hakkab vihurina pekslema kõigile neljale loomenatuurile omane tujude ja helide pöör. Kuni rütmikud-sämplijad Mastelotto ja Kosminen hoiavad katelt pidevalt ülekeevas olekus, on teised ametus iga juhusliku ideekõvera vabas vormis väljasirutamise ja -väänamisega. Suuri sügavusi, müstikat ega erilist kontseptsioonikindlust sellest otsida ei maksa, kuid kõik ülejäänud gruuvib lõputult, tehes haake ning muundudes nii sujuvalt, et muusikalisi kordusi ega haigutuspause naljalt ei teki.

Maaailma üheks isikupärasemaks muusikuks peetava Pohjoni akordion on grupi liikumapanev jõud, millest mängija pigistab välja kõiki ootusi ja kujutlusvõime piire ületavaid helisid. Kohati tekitavad need inimhäälele omaseid nüansse, tema akordion nutab või mõirgab nagu Jeff Becki või Jimi

KTU loob sürrealistliku segu avangardist, *world-beat*'ist ja jazzist.
FOTO MATS ÖUN

Hendrixi kitarr kõige pöörasematel hetkedel. "Alligaatoriga maadlemine" on üks neid ülivõrdeid, millega vaimustatud kriitikud on kõrvutanud Pohjoni mängimist akordionil, mis tekitab "veerevaid, paisuvaid, kähisevaid ja klirisevaid helisid, mis kulmineeruvad punktis, kus muusika eraldub muusikust ja pillist".

Trey Gunni kasutatav kümnekeelne klaveri ulatusega Warri kitarr pole KTUs mineetanud varasemale iseloomulikku kõla, köikudes nõtkest bassist hõljuvate uduvihmade helideni ning tuues esile King Crimsonile omast tihedat heliseina. Gunni kitarrikeeltele koputamise tehnika aitab samaaegselt saavutada erinevaid tulemusi ning lüüa õigel hetkel täpselt naelapea pihta. Haruldaset täpse löögi poolest paistab silma ka Pat Mastelotto, kelle trummikomplekti täiendab lisaks klassikalisele "arsenalile" hulk keerulisi elektroonilisi vidinaid.

Siinkirjutaja jaoks olidki 7. novembril Rock Cafés toimunud KTU kontserdi kõrghetkedeks need, mil Pohjonen ja Kosminen "mängujuhtidena" tagaplaanile taandusid ning Gunn ja Mastelotto vana kaardi-

väe väarikusega juhtohjad enda kätte võtsid. Fluidumit, mis seepeale lavalt saali imbuma hakkas, võinuks võrrelda juba King Crimsoni esinemistele tüüpilise õhkonnaga, tulvil loovat pinget ja dünaamilist võlujõudu. Kahjuks kogunes selliseid hetki ligemale poolteist tundi kestnud *live*'i kohta ehk veerand tunni jagu ning enamiku ajast askeldasid ja sebisid püünel ülitõimekad soomlased.

Hämarate heliseinte ladujad

Ülemöödunud aastal duona TU samanimelise albumi üllitanud kitarrist Gunn ja kõikvõimalike löökriistade valdaja Mastelotto olid enne ühisplaadini jõudmist kümme-kond aastat usinad heliseinte ladujad King Crimsoni külluslikus kõlapildis.

King Crimsoni pani kokku geniaalne muusik ja helilooja Robert Fripp 1968. aastal, tuues tollasesse muusikamaailma õigustatult termini *art-rock*. Vaheaegade üle kolme ja poole aastakümne tegutsenud innovatiivne, igiliikurlikult dünaamiline ja alati kõrgeima kunstilise tulemuse poole püüelnud kollektiiv pole pika elua jooksul

hetkekski mandunud lupjunud loomeartelitega dinosauruseks. Iga uue aastakümne saabudes on küll uuendatud tehnilisi aksesuaare ja kõlapilti, kuid jäädud loominguiliselt sellesama hämara ja ürgse lätetele, millest sündis grupi krestomaatiline esialbum "In The Court of the Crimson King". Seepärast ei saa King Crimsonit võrrelda progemaailmas rohkem või vähem sümfoonilise kallakuga rida ajanud eakaaslastega, nagu Emerson, Lake & Palmer või Jethro Tull. Salapärane ja oma originaalsuses üksik, uue avastamiseks alati tundmatuse sukelumist harrastanud kollektiivi muusika on ülitugeva sisendusjõuga, tulvil pikselaenguga võrreldavat elektrit ning mõjub kõlapildis järjest enam maad võtnud vabaimprovvisatsioonist hoolimata endiselt poeetiliselt ja prohvetlikult.

Seitsmeaastaselt klaverimängu õppima hakanud, kuid hiljem akustiliste ja elektriliste kitarride maailma siirdunud Gunn omandas muusikahariduse Oregoni ülikoolis, edasi viis tema tee 1992. aastal koostööni David Sylviani, Robert Frippi ja Michael Brookiga ning kulmineerus aastast 1994 King Crimsonis.

Koos salvestati 17 heliplaati, mille hulka kuuluvad absoluutse klassika staatuse saavutanud albumid "Thrak", "The ConstruKction of Light" ja "The Power to Believe", ja anti sadu kontserte. Just Crimsoni perioodil leidis Gunn õige rakenduse Mark Warri konstrueeritud imekitarrile, mida ta kasutab ka oma kuuel sooloplaadil. Esimene neist, tuntavate maailmamuusika mõjutustega "One Thousand Years" ilmus 1993. aastal, kuid kontseptuaalselt kõige tugevamaks võib pidada seitse aastat hiljem valminud albumit "Joy of Molybdenum".

Mullu tegi Gunn King Crimsoniga lõpparve, et hakata tegelema oma seitsmesuunalise multimeediafirmaga ja asutada uus *performance*'igrupp Quodia.

Pat Mastelotto alustas trummarikarjääri kaheksateistkümnendaastaselt, tallates esialgu küll ahvatlevaid kommertsradu muusikaliselt väheütlevates rahateenimisprojektides *à la* Pointer Sisters ja Mister Mister. 1993. aastal ühines Mastelotto Sylviani-Frippi bändiga, kust ta aasta hiljem koos Trey Gunniga juba King Crimsoni ridadesse suundus.

Kaks aastat tagasi esines Mastelotto koos seitsmekümnendate aastate Genesis legendaarse kitarristi Steve Hacketti ja Zeppelini mehe John Paul Jonesiga rohkem kui kahekümnes riigis, tänavusest aastast algas koostöö saksa kitarristi Markus Reuteriga.

Mees, koor ja kontsert

Tallinna Tehnikaülikooli Akadeemiline Meeskoor 60

PIRET VÄINMAA

pianist, muusikakriitik

Laul, see olgu me tunnete kaja, armus ja truuduses südame löök.

Tõe ja õiguse kuulutaja,

priiuse väravas käitsev mõök!

(Meeskoori moto, muusika autor

A.Kallikorm, sõnad K. E. Sööt)

Musitseeriv mees, laulev mees, organiseeriv mees, tegus mees, elurõõmus mees, seltskondlik mees – ega ometi eesti mees? Ja kuidas veel, akadeemilised eesti mehed pealegi, nüüd kuuekümnendaastased. Juubeliürituste aukartust äratav sari – kontserdid mitmes Eesti linnas, näitus, film, plaadiesitus, konverents, raamat (juba teine) – kulmineerus 17. detsembril Estonia kontserdisaalis kontserdiga “60 DetsiBelli”.

Kontserdilt saadud mulje oli läbinisti positiivne, seinast seina koostatud kavas oli nostalgiat, tõsidust, huumorit ning isegi määrulit. Esimese peadirigendi Arno Kallikormi ajast arvates on koori ees kasvanud uued põlvkonnad dirigente: Ants Üleoja, Harald Uibo, Anne Dorbek, Jüri Rent, Ants Soots, Vello Pähn, Raul Talmar. Praegu juhatavad Peeter Perens ja Siim Selis. Iga dirigendiga muutuvad koori ränded muusikamaailmas mitmekesisemaks, on nähtud vaeva, esinend tohtu hulga kontsertidega, saadud auhindu, antud välja plaate. Koori vokaalne tase kõrgub iseenesestmõistetavalt eeskujulikuna meie harrastus(mees)kooride seas. Eesti kooriklassikasse kuuluvate teostega, Ernesaksa “Nad tulevad hommiku kandist” (dirigeeris Peeter Perens), Evald Aava lauluga “Nooruse aeg” (dirigent Ants Üleoja) ning Türipu tuntud looga “Meil aiaäärne tänavas” (dirigent Jüri Rent) pani koor end liikumatult kuulama kõik saalis viibijad. Kavas kõlasid veel Tormise, Kruusimäe, Sisaski, Britteni, Graingeri, Tambergi ja Ritsingu teosed. Sisaskiga paistab TAMIL olevat tihe koostöö – juubeliks tellitud “Elu triloogia” polnud ainus tema teos kontserdil. Klassika juurest liiguti edasi juba levi-, tarbe-, ja/või rütmimuusika juurde – esines after6, koori tagakambri sündinud vokaalgrupp Siim Selise juhtimisel.

Ansambli laulu traditsioon elab meeskooris 1950. aastast. 1998. aastal tekkis taht-

mine vahelduseks traditsioonilisele koorimuusikale laulda ingliskeelsete poplugude töötusi. Ansambli juhendajaks sai dirigent Siim Selis, nimi pärineb ansambli lauljalt Guido Kaasikult ja tähistab viit-kuut meest, kes koos pärast kella kuut meelelahutuslikku muusikat viljelevad. Vaimukas seades nautitav meelelahutus ei jätnud saali külmaks ka enne kuut (kontserdi algus oli kell viis). Kontserdi võimas emotsionaalne tipp hetk oli Miina Härma “Meestelaul” koos kõigi saalist lavale kutsutud vilistlastega, kellele see muusikaline taaskohtumine oli märgatavalt suur sisemine pidupäev. Nii sai kontserdist vanu ja noori koorivendi ühendav sild ja kultuurisündmus.

Tehnikamehed on alati tahtnud laulda

On teada, et koori loomine oli mõttes juba 1939. aastal ning dirigendiks kinnitati Jüri Variste, tollal veel üliõpilane. Jõuti mitmel korral esineda Tallinnas, kuid pärast 1941. aasta juunipööret koor enam endast märki pole jätnud. Praegune koor sündis 1945. aastal, selle kokkukutsuja oli Arvo Ratassepp. Esimeseks dirigendiks sai Arno Kallikorm.

Kui sügavamalt järele mõelda, siis *alma mater*’ite akadeemilise meelelahutuse pärand nõukogude aja tulekuga likvideerunud korporatsioonidest langes osaks ülikoolikoordetele. Akadeemilised traditsioonid ju jätkusid. Vaimsus, mis tekkis kooris vastukaaluks ametlikule punalaulude poliitikaline resoneeris hästi korpide omaaegsete löbustrotslike tegemistega, leidis koorides nii laia kandepinna, et sellest sai lõppude lõpuks ju võrsuda laulev revolutsioon.

Meeskoor panustab tulevikku, olles sõnastanud oma viis põhiväärtust: publikukeskus, laulmise kvaliteet, akadeemilisus, organiseeritus, vaimukus. Tallinna Tehnikaülikooli Meeskoor on nagu väike riik keset mitmesuguseid harrastuslaulu hõime, tõeline organisatsioon oma professionaalse juhtimise, arengukava ja struktuurifondidega. Selle “aktiivse seltsieluga kvaliteetset meelelahutust pakkuva kontsertkoori” (koori presidendi A. Hiiepuu sõnastus) põhiväärtuste hulka võib arvata kultuuriväärtuste hoidmise ja arendamise, kultuuriloomise ja

edendamise.

Mitte ainult moraalselt, vaid ka materiaalselt – ärgem unustagem näiteks Glehni lossi taastamist, kus initsiatiiv, insenerlahendused ja tööjõud pärinesid tollaselt TPI meeskoorilt. Sotsiaalsest aspektist vaadatuna saab kooriliikmete ühistest elamustest sündivate emotsionaalsete sidemete ning kollektiivse eneseteadvuse kaudu iga üksikliige juurde enesekindlust ning kes teab, vahest aitab see igapäevaelus toime tulla ründava materialismi, töönarkomaania ja edukultusega. Seega – hoiatus! Meeskooris laulmine võib pikendada eluiga!

Vestlesin koori juubeli ajal dirigentide Peeter Perensi ja Siim Selisega.

Peeter, miks need mehed ikka ja jälle proovi tulevad?

Peeter Perens: Mina kui koorijuht tahaksin muidugi, et nad sinna muusika pärast tuleksid. Aga ma ei ole nii naiivne. See skaa la on tohutult lai ja kirev. Arvan, et inimesel on neid stiimuleid väga mitu: muusika, seltskond, mingid ühised üritused...

Näete proovides reaktsioone, mis tekiavad n-õ mittermuusiku ehk “tavalise inimese” kokkupuutel klassikalise muusikaga. Kui ausad või spontaansed need sinu koori lauljate puhul on?

Peeter Perens: Nende reaktsioonid on tegelikult üsna ausad. Mulle tundub, et nad on ausad ka siis, kui nende suhtumine tööprotsessis muutub. Üldteada tõde on see, et head asjad annavad end raskesti kätte: need, mis kergesti kätte annavad, kuluvad ruttu, muusikas on see eriti sageli nii.

Siim Selis: Nii suure koori puhul on see väga erinev – kooris on praegu 80 lauljat ja nendest 40 või vähem on võimelised üsna ruttu järele tulema. Õnneks aastatega see protsent suureneb, inimeste igakülgne, ka muusikaline haritus on kõvasti paranenud alates sellest ajast, kui mina neliteist aastat tagasi koori tuln. Reaktsioon võib tulla ootamatust kohast ja ootamatu asja peale. Sina mõtled, et see on nüüd üks tõeliselt hea lugu, millest kõik peaksid aru saama, tõeli-

Kevadkontserdil Tartus, koori ees Peeter Perens.

selt hea muusika. Ja siis tuleb keegi ja ütleb, et miks me seda lugu teeme. Mingi teose ettevalmistuse algusjärgus küsitakse seda ikka ja jälle ja selgitamine võtab päris palju aega. Päästab ainult mingi muusikaline pärl, mis kutsub kuulama kohe esimesest hetkest või laulja saab kohe aru, et vaat see on hea lugu!

Kas lauljate motivatsioon võib muutuda ka sel põhjusel, et teos on liiga raske?

Peeter Perens: Võib, võib. Selles mõttes ongi kava koostamine raske ülesanne – õigesti doseerida. Laululaeva kapteni Ernesaksa lause selle kohta, et kava peab olema seinast sein, igapähele midagi, on ikka ja jälle õige. Kui profkoori dirigent koostab kava publiku jaoks, enamasti asjatundliku publiku jaoks, siis harrastuskoori dirigent koostab kava eelkõige lauljate jaoks ja siis ka kuulajate jaoks.

See teeb asja keeruliseks. Aga see on ka omamoodi huvitav, jälgida nende reaktsioone erineva muusikaga kokku puutudes.

Siim Selis: Muusikaliselt haritud inimeste tulek koori jätkub ja muusikalist ettevalmistust saanud ning muusikalist silmaringi omav lauljaskond suureneb iga aastaga. Ja tegelikult ikkagi eeldused, dirigentide võimalused on suured.

Igal vahval mehel on vahvaid sõpru

TAM veab festivali "Voice Force", mis toimus sel aastal juba mitmendat korda. 2001. aastal Siim Selise ideest alguse saanud rahvusvaheline *a cappella* popgruppide festival on kinnistunud sügisesse eesti muusikapilti kui sõõm intelligentset meelelahutust. Tõsiselt vaimukas traditsiooniline kevadkontsert, jõulukontsert, "Voice Force" – need kolm

tähtsündmust koori kalendrist toimuvad igal aastal ning hoiavad lauljate au ja motivatsiooni kõrgel.

Kaasaegne meeskoor

Ajaga kaasas käimine on koorilaulu puhul eri aegadel erinevalt väljendunud – näiteks Tormise ajastul vastupanuna ja juurte rõhutamisega (tekst ja muusikaliste ideede päritolu). Meele teeb rõõmsaks, et praegu on harrastuskooriliikumine jälle uutel radadel ning tõrvikutega teejuhiks on Tee-Pee-Ii Meeskoor, nagu kõlasid Sisaski juubelikontserdiks kohandatud laulu sõnad.*

Nüüdsel ajal tundub kaasajastamist vajavat juba koori kõlapilt üldisemas mõttes, *sound*. Loomulikult lähtutakse siin ka publikukesksusest. Kooril on väga head suhted ka näiteks filmimuusika ning eesti juurte-

Kontserdireisil Koreas.
FOTOD ERAKOGUST

ga popmuusikaga. Nii on koori repertuaari võetud Bondi-filmi "GoldenEye" nimilaul, Aivar Joonase "Vee ja soola saaga", trumbiks veel naissolist Katrin Mandel (Kate), ning kaasakiskuv lavaefektidega etendus juba kogub aplause. Selles suunas on veelgi kaugemale läinud näiteks lauluvennad Soomest, Jyväskyläst, Seminaarinmäen Mieslaulajat (<http://www.semmarit.fi/www/sivut/index.htm>), keda Tallinna publik võis kohata festivalil "Voice Force '05". Soomlased on läinud koorimuusika uuesti leiutamise teele, põimides bluusilikke, rockilikke, parodia- jm assotsiatiivse huumori elemente meeskoori väljendusvahenditega, kuhu juba lahutamatu osana kuuluvad võimendus, mustkunsti- ja valgusefektid. Semmarite arsenalist ei puudka köied, taarakastid ning striiptiis (küll mitetäielik, aga siiski). Kuhu edasi?

Peeter Perens: Koorimuusikas peaks leidma sellise tee, mis lähendaks teineteisele väärtuslikku tõsist muusikat ja pop- ehk rahvamuusikat. Arvan, et popmuusika on nagu mingis mõttes tänapäeva rahvamuusika. Popmuusika kasutab lisavahendeid, et end müüa – kas või näiteks suurepärase võimendus. Tuleks leida vahendid, mis viiksid koorimuusika muusikalise kujundi kuidagi-

moodi tänapäeva purukspekstud kõrvade- ga inimesele lähemale. Et näidata – kuule, see on täitsa hea muusika. Inimesega peab teatavasti rääkima tema enda keeles. Sellele, kes kuulab iga päev poppi, ei saa lasta kohe Tormist või Tüüri.

Elame praegu ajal, mil on probleeme repertuaariga. Stagnaajal loodi tohutult palju väga head koorimuusikat, see oli üks võimalus nõukogudevastasust välja elada. Teine asi on see, et helilooja on sügavam siis, kui ta kirjutab kurbadest asjadest... Löbusaid, väga häid teoseid on oluliselt vähem. Eestis pole veel nii hästi elatud... Peaks olema rõõm muusikast, muusikat peaks tehtama rõõmu pärast. Kui me räägime maailma muusikaliteratuurist, siis seal on neid võib-olla natuke rohkem. Aga üks eesti meeskoor ei saa laulda valdavalt saksa- või ingliskeelset muusikat – siis me kaotame oma olemasolu. Konverentsil "Koorilaul uuel aastatuhandel" pidasin ettekande teemal "Koorilaul – rahvusliku julgeoleku tagatis". Jõudsin sellise töö-

*Legend räägib, et paarkümmend aastat tagasi, kui TTÜ oli veel Tallinna Polütehniline Instituut ning helilooja Sisask ja TPI meeskoor ei tundnud veel teineteist, kirjutas noor helilooja konkursi tarvis koori-prelüüdi ja -fuuga teemale, mille sõnad kõlasid järgmiselt: "Kuuskümmend aastat Nõukogude Liitu ikka veel seisab koos." Teost muidugi konkursile ei lubatud, Nõukogude Liit aga juba vaikselt lagunes ja nüüd lauldakse seda sõnadega: "Kuuskümmend aastat TPI meeskoori ikka veel laulab koos."

Koori on salvestatud mitmetele vinüülplaatidele, Jüri Rendi peadirigendiks oleku ajal saabus CD-plaatide ajastu. Nüüdseks on neid saanud kokku juba kümme. TTÜ meeskoori viimasel, juubeliplaadil saabki kuulaja parima pildi koori muusikaliste saavutuste ajaloost, kuulamiseks on kogutud näiteid vanimatest uusimate salvestusteni. Heliülevõtte Arno Kallikormiga annab pildi selle juba suhteliselt kaugel muusikalisest orientatsioonist koorimuusika interpreteerimisel. Järgmise dirigendi Harald Uiboga jätkub emotsionaalselt mõjuva, dramaatilise tõlgenduse suund. Ants Üleoja dirigeerimisel kõlab dokumendina koori arengust ülevõtte Evald Aava "Nooruse ajast", hea näide eesti kooride kõrge tehnilisest ja vokaalsest tasemest aastal 1975, kui TAM võitis Tallinna rahvusvahelise koorifestivali.

demuseni, et kuna inimese heaolutunne tekib siis, kui oled omade seas, siis koorilaul on selle tunde põhiline tekitaja. Koorilaul kultiveerib kolme asja korraga: emakeelt, grupitunnet ja kõik see on seotud muusikaga, mis leiab inimese hinge kõige otsesema tee. Koorilaulu viljeldes tekib tunne, et mul on siin teistega koos hea olla, julge olla, me laulame ühes keeles, mida kuskil mujal ei ole. See on ainult meie asi. Seetõttu tunneme end väärtuslikena.

Uudiseid Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumist

ALO PÖLDMÄE

TMMi muusikaosakonna juhataja

Näitusest "Arvo Pärt – tuntud ja tundmatu"

2005. aastal olid kogu Eesti muusikamaastiku olulised kujundajad meie kaks tipp-heliloojat oma ümmarguste sünnipäevadega – Eduard Tubin 100 ja Arvo Pärt 70. Mõlemad tähtpäevad jätsid jälje ka Teatri- ja Muusikamuuseumi muusikaosakonna tegemistele.

5. mail avasime Eduard Tubina näituse "Armastusest sündinud elusümfoonia", 7. detsembril aga näituse "Arvo Pärt – tuntud ja tundmatu". Kui Pärdi juubeliüritused toimusid põhiliselt septembris-oktoobris, siis näituse avasime teadlikult veidi hiljem (Arvo Pärdi nõusolekul), et vältida ürituste kuhjumist.

Arvame, et tunneme Pärdi muusikat ning eluteed hästi. Kui aga hakkasime Pärdist näitust tegema, selgus, et ta on mitmest küljest meile veel avastamata. Sellest tuleneski näituse nimi – "Arvo Pärt – tuntud ja tundmatu".

Suurt abi saime fotode ja muu dokumentaalmaterjali näol Pärdi kodukandi muuseumidelt – Järvamaa muuseumilt Paides (Tiit Saarist), sihtasutuselt Virumaa Muuseumid Rakveres (Pilvi Pöldma ja Odette Kirs), fotograafidelt Kalju Suurelt, Tõnu Tormiselt, Anne-Malle Hallikult, samuti Eva Potterilt.

Omaette tegemine oli luua ülevaade Pärdi muusikaga lavateostest, neid on üle maailma kokku sadakond. Samas suurusjärgus on Pärdi muusikaga filme. Eestis Pärdi muusikale tehtud tantsuetenduste kohta aitasid materjaliga ballettmeisterid Ülo Vilimaa ja Mai Murdmaa.

Olulist lisa ja nõuandeid saime Pärdi abikaasalt Noralt.

Näituse koostamisest võtsid võrdset osa kõik muusikaosakonna teadurid: Inna Kivi, Ene Kuljus, Tiit Tosso ja siinkirjutaja. Kogu osakonnale oli näituse tegemine raske, aga väga põnev loominguiline rännak. Kirjasõna leidmisel olid meile abiks Enzo Restagno raamat "Arvo Pärt peegli" ning Merike Vaitmaa ja Saale Kareda uurimused. Näituse kunstnik Kadi Pajupuu tabas hästi näituse kontseptsiooni ja arendas seda edasigi, pak-

Arvo Pärdi näituse avamine. Mai Murdmaa heliloojat õnnitlemas.

FOTO TANEL VERK

kudes arhiivmaterjali läbikomponeerimisega toredaid lahendusi.

Muuseum soovib kindlasti näituse kataloogi ka trükisena välja anda. Seni ei ole sellele rahalist toetust õnnestunud veel saada, aga otsingud jätkuvad. Vajadus sellise väljaande järele on täiesti ilmne, eriti muusikapedagoogilisest seisukohast, sest selles antakse kompaktne ülevaade helilooja elust, olulisemast loomingust, selle esitajaist nii Eestis kui üle maailma ja ka näiteks poliitilisest taustast. Kataloogi kui sellise aktuaalsust kinnitas kas või samalaladne trükis Eduard Tubinale pühendatud näitusest.

Näitus "Arvo Pärt – tuntud ja tundmatu" jääb avatuks veebruari lõpuni, pärast seda läheb ta mööda Eestit rändama. Järjekorras on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Viljandi Kultuuriakadeemia ja Tartu Elleri-nimeline Muusikakool. 10. augustiks jõuab näitus Pärdi sünnilinnas Paidesse.

Õhtu Jean Sibeliusega

Päev hiljem, 8. detsembril (helilooja õigel sünnikuupäeval) toimus TMMis muuseumiõhtu soome muusika suurkuju, helilooja Jean Sibeliuse 140. sünniaastapäeva tähistamiseks,

mille raamesse mahtusid ettekanded ja näituse avamine. Teemal "Sibeliuse teoste retseptioonist Eestis kuni II maailmasõjani" rääkis Maris Kirme. Tiia Järgi sõnavõtt seondus Sibeliuse loomingu suurima asjatundjaga Eestis, helilooja ja muusikateadlase Leo Normetiga. Leo Normeti suurimaks elutööks jäi dissertatsioon Sibeliuse sümfooniast. Tiia Järg võrdles Sibeliuse ametlikku käsitlust nõukogudeaegses konservatooriumis Leo Normeti pakutuga. Tänu Normeti kiindumusele Sibeliuse vastu said üliõpilased Põhjamaade väljapaistvaimast sümfooniast põhjapanevaid teadmisi.

Sibeliuse seos Normetiga osutus üllatavalt aktuaalseks, sest Leo Normet esines muuseumis kümme aastat tagasi samas kohas ja seoses Sibeliuse 130. sünniaastapäeva tähistamisega. Nii tol korral kui ka nüüd toimus üritus koostöös Soome Instituudiga ja mõlemal korral oli kohal Turu Sibeliuse muuseumi koostatud näitus.

Sibeliuse muusikat esitasid EMTA üliõpilased. "Kurva valsi" seade klaverile esitas Vsevolod Pozdejev, Marge Uus mängis viiulipalu, klaveril saatis teda Lille Randma.

Evald ja Erika Vainu mälestusõhtu

15. detsembril muuseumiõhtu TMMis oli pühendatud abielupaar Vainule – helilooja Evald Vainule (1915–1970) ning tantsijana ja luuletaja Erika Määrits-Vainule (1920–2004). Õhtu seostus otseselt ka Evald Vainu 90. sünniaastapäevaga.

Evald Vain oli väga mitmekülgse andega muusik. Laiemale üldsusele on ta tuntud eelkõige populaarsete levilaulude autorina, kuulsaim neist on “Ei kunagi”, aga ka “Hällilaul”, “Suvi talves”, “Õine ekspress”, “Kodule” jt. Vähem andekas pole ta värvikas sümfodžässilik instrumentaalmuusika, mida sageli esitasid Eesti Raadio estraadiorkes-ter (Jossif Šagali stiilsed soolod), Aleksander Rjabovi ansambel ning Kalju Terasmaa vibrafonistina.

Idiapäevast leiba teenis Evald Vain aga pillimehena. Algul viuldajana, vahepeal klarnetisti ja saksofonistina ning siis 1967. aastani ERSOs oboemängijana.

Erika Vain oli õppinud Rahel Olbrei õpperühmas tantsu ja oli 1951. aastani Estonia baleriin. Meeldejäävaid osatäitmisi oli tal ballettides “Bahtšisarai purskkaev”, “Giselle” ja “Luikede järv”.

Evald ja Erika Vainu oli meenutama tulnud arvukalt sugulasi, endisi kolleege, muusikahuvilisi. Mälestusi rääkisid sugulased Helju Määrits, Saima Nõmmik ja Reet Briker, Evaldi orkestrikaaslased Valter Ojakäär, Hudo Kaljulaid ja Kalju Terasmaa, Erika kolleegid Estoniast Ülle Ulla ja Kalju Saareke.

Muusikat pakkusid Otsa-nimelise Tallinna Muusikakooli õpilased, Tartu džäsipäevadel osalenud, muusikud, kus improvisatsioonivõistluse teemadeks olid Evald Vainu meloodiad. Võistluse võitja Rain Rämmal esitas kompositsiooni laulu “Ei kunagi” teemal, saatjaiks olid Mingo Rajandi kontrabassil ja Ivo Priilinn löökpillidel. Jana Abzaloni laulis köitvalt “Hällilaulu”, basskitarril saatis teda Kaarel Liiv.

Evald võis olla õnnelik, sest tal oli kodus abikaasa näol laulusõnade looja, kelle tekstid on sisukad ning nauditavad ka luulena. Selles sai õhtu publik veenduda, kui Iivi Lepik luges kimbu Erika värssse.

“Mozart vanadel postkaartidel”

Sellise pealkirjaga näituse avamisega 12. jaanuaril Assauwe tornis kajastus festival

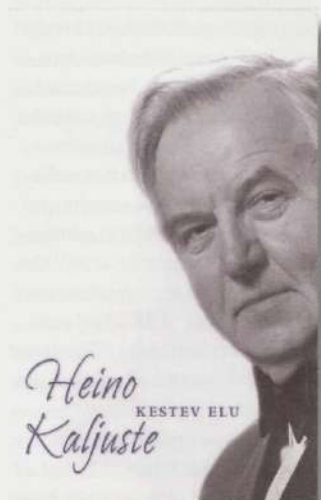
“Mozart 250” Teatri- ja Muusikamuuseumis. See oli ühtlasi kogu suurürituse avalöö. Välja on pandud poolsada 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse erinevate riikide postkaarti põhiliselt koorijuhi Arnold Rajametsa (1907–1994) kollektsioonist. Näituse pani kokku muusikaosakond, kujundaja oli Eva Nukk.

Väljapandud originaalpostkaardid haaravad temaatiliselt Mozarti esinemisi ime-lapsena, kohtumisi Beethoveniga, romantilisi kokkupuuteid muusadega, viimaseid hetki surivoodil seostatuna Reekviemiga, mitmesuguseid portreid olimaalidel, sünnilinna Salzburgi ja Viini vaateid.

Näituse avamise eel kõlas Mozarti muusika. Ajastu hõngu kandis Tallinna Muusikakeskkooli noore pianisti Jaan Kapi (õp Ada Kuuseoks) mäng vanal eesti tahvelklaveril Hasse ja omamoodi avastuse-na Mozarti G-duur Rondo flöödile, viiulile, violale ja tšellole, mille esitasid Neeme Punder, Maano Männi, Helena Kiik ja Aare Tammesalu.

Näituse avamisel ütles tervitussõnu Austria suursaadik Eestis Jakob Forst-Battaglia.

ILMUNUD ON...

Heino Kaljuste kestev elu.

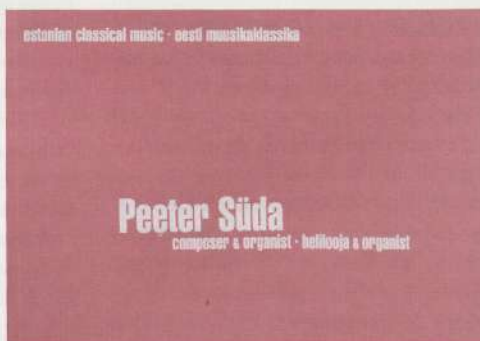
Koostaja Maimo Kalmet.
SA Lootsi koda 2005.

Raamatut “Heino Kaljuste kestev elu” esitleti 18. novembril Heino Kaljuste 80. sünniaastapäevale pühendatud koolimuusika päeval EMTAs. Raamat sisaldab mälestusi ja meenutusi maestro õpilastelt ja kolleegidelt ning valiku kirju. “Heino Kaljuste kestev elu” on illustreeritud rikkaliku valiku fotodega, sisaldab Heino Kaljuste elu kronoloogiat, ülevaadet tema laululoomingust, plaadistustest, publitsistikast ning ajakirjanduses ilmunust.

Peeter Süda, helilooja ja organist.

Tekst Ines Maidre; fotod Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum, Tiia Järgi erakogu.
Eesti Muusika Infokeskus 2005.

Sarjast Eesti Muusikaklassika (varem ilmunud Cyrillus Kreek, Gustav Ernesaks, Hugo Lepnurm). Raamatuga on kaasas CD Peeter Süda muusikaga: Prelüüd ja fuuga g-moll, Prelüüd (1920), Fuuga (1914), “Pastorale”, “Gigue (à la Bach)”, “Linakatkuja”, Fuuga f-moll, “Basso ostinato”, “Ave Maria”, “Scherzino”, Transkriptsioon F. Liszti sümfoonilisest poeemist “Tasso. Lamento e trionfo.” Esitajad Ines Maidre (orel), Tallinna Kammerkoor, dirigent Kuno Areng.

Kultuurkapitali aastapreemiad

Helikunsti sihtkapitali aastapreemia: helilooja Eino Tamberg.

Sihtkapitali preemiad: Tõnis Kaumann (ooper "Mina, Napoleon"), Irina Zahharenkova (edukad esinemised rahvusvahelistel konkurssidel), Alo Põldmäe (pedagoogiline tegevus, muusikaajaloo uurimine), Riina Roose, Jaak Jürisson (kontsertetendus "Eesti teatri laulud"), Vardo Rumessen (festivali "Tubin ja tema aeg" korraldamine), Ingrid Kõrvits (*grand prix* Tallinna Muusikakeskkooli lastekooriga konkursil "Let the Peoples Sing"), Olari Elts, Madis Kolk, Erkki-Sven Tüür, Tiiu Valper (järjepidev NYYD-festivalide korraldamine), Villu Veski (aktiivne muusikaline tegevus), Immo Mikhelson (14-osaline raadiosari "Arvo Pärt 70").

Rahvakultuuri sihtkapitali aastapreemia: koorijuht Olev Oja.

Sihtkapitali preemiad: Setu leelokoor Tsibihärblaseq (tegevus setu kultuuri hoidmisel), Aarne Saluveer (panus laulupidude üldjuhina ja Eesti Kooriühingu töös), Jüri Rent (panus eesti meestelaulu arendamisele), Harry Illak (puhkpilliorkestrite tulemuslik juhtimine), Aavo Ots (Kagu-Eesti muusikaelu viljakas arendamine), Ülle Podekrat (pärimusliku muusikaõpetuse süsteemi loomine).

Helikunsti sihtkapitali aastapreemia pälvis Eino Tamberg.
FOTO KALJU SUUR

Eesti Raadio aasta muusik Olav Ehala.
FOTO KALJU SUUR

Rahvakultuuri sihtkapitali aastapreemia laureaat Olev Oja laulurahva ees Estonia kontserdisaalis.
FOTO ERAKOGUST

Meeleolukas kammermuusikaõhtu Estonia Talveaias

Olen juba mõnda aega imestanud, miks meie päevalehed peaaegu täiesti ignoreerivad süvamuusika kontserte. Suurtel lehekülgedel pealkirjaga "Muusika" kajastub ainult levimuusika kõigis avaldumisvormides. Samas on ka tõsise muusika kontserdid kuulajaist tulvil, kuid ajalehtedes sellest ei minigi märki. See on asja sulaselge ühes suunas kallutamine.

Jälle tuli see mulle meelde Mari ja Mihkel Polli kontserdil 8. jaanuaril Estonia Talveaias, kus rahvas saali ära ei mahtunud, otsas olid nii piletid kui kohad. Minagi lipsasin kuidagi niisama sisse ja sain toreda elamuse osaliseks.

Nii Mari Poll (viul) kui ka Mihkel Poll (klaver) on juba tuntud oma kontserdi- ja konkursisaavutuste poolest, kuid õe-venna koosmäng kannab muidugi erilist teineteisemõistmise pitsert, nii et tegemist on väga hea ansambliga.

Nauditav koostöö hakkas pihta juba esimesest teosest – Beethoveni Sonaadist amoll op 23. Päril alguses ehmatas pisut klaveri "tünnikõla", milles pianistil pole küll vähimatki süüd, küsimus on instrumendis. Nii rohkesti kasutatav saal vääriks paremat pilli.

Aga kuulaja harjub ja hiljem ma seda enam ei märganud.

Suuremad elamused tulid siiski edaspidi: Chaussoni "Poème" oma vastupandamatu iluga; Ysaÿe Soolosonaat nr 3 ("Ballaad"), mis näitas noort viuldajannat küpse, temperamentse vormijana, kellel on suurepärase pillimängu oskus; iseäranis aga Janačeki Sonaat. See teos on meie kuulajaile vähe tuntud. Muusika tundus väga kõitev, sisaldas nii sügavust kui ka põnevust. Ansambli loov suhtumine pääses siin eriti mõjule. Ka lisapala ei jäänud tulemata.

Jääme ootama duo uusi saavutusi.

Lilian Semper

EMTA professor

Mari Pöll (1987) ja Mihkel Poll (1986) on mõlemad Tallinna Muusikakeskkooli kasvandikud. Mari õppis Tiiu Peäske ja Ivi Tiviku viulikklassis ning jätkab õpinguid Manchesteris, Chetham's School of Music'i professori Jan Repko juures. Mihkel õppis klaverit Maigi Pakri ja Ivari Ilja juures ning õpib praegu Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias prof Ilja klaveriklassis.

Mari Pöll.
FOTO ERAKOGUST

Lõppenud aasta 12.–15. detsembrini toimus Rumeenias, Sinaias 10. noorte viuldajate konkurs "Remember Enescu", pühendatud rumeenia helilooja George Enescu mälestusele. Maineka konkursi säravaimaks viuldajaks tunnistati seekord Tallinna Muusikakeskkooli 11. klassi õpilane, juba mitmetel võistlustel silma paistnud Triin Ruubel, kes pälvis *grand prix*. Eesti viulikooli hinnati Rumeenias kõrgelt ka eelmisel aastal, kui samal konkursil saavutas oma vanuserühmas III koha Kaija Lukas. Mõlemad muusikud õpivad TMKKs Tiiu Peäske viulikklassis.

FOTO ANNIKA METSLA

MELLOMAN

Eduard Tubin. **Kratt, Complete Ballet Music; Sinfonietta on Estonian Motifs.** ERSO, Arvo Volmer. Alba Records ABCD 195: 1–2

Eesti esikballett “Kratt” (alustatud 1938, esmalavastus 1943, plaadil jäädvustatud lõppversioon 1960) kuulub meie muusikaliteratuuri krestomaatiliste teoste hulka, ometi seisab ERSO ja Arvo Volmeri uuel topeltplaadil märges World Premiere Recording (seni oli plaadil BIS-CD-306 kättesaadav vaid süit balleti muusikast Neeme Järvi juhatusel). “Kratti” on lavastatud kaks korda Tartus, kolm korda Tallinnas ja vaid üks kord väljaspool Eestit (Göteborgis). Nüüd, mil kogu balleti muusika on kättesaadav suurepäraselt ettekandes ja laitmatu helitehnoloogilises teostuses, peaks selle rahvusvaheline levik kindlasti laienema. Tahaks loota, et salvestus satub ette mõnele välismaa ballettmeisterile ja inspireerib teost lavale tooma.

Kogu ballett kestab poolteist tundi. “Puhta” muusikana ühtejärge kuulamiseks on see liiga pikk ja dramaturgiliselt mitte küllalt terviklik: müstilis-dramaatilised läbikomponeeritud lõigud vahelduvad rahvalike tantsulugudega, kus nii muusikaline kui ka sisuline arengupinge langeb. Küll võib kõhkluseta öelda, et suur osa balleti muusikast ei jää oma kullaproo-

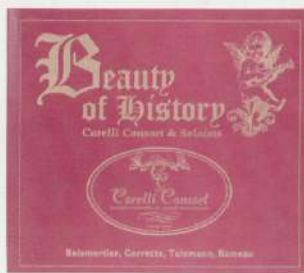
vilt ja isikupäralt põrmugi alla “Legendaarsele sümfooniale” või teistele Tubina kodumaa perioodi tippteostele ning kannatab välja võrdluse isegi Stravinski vene ballettidega. Minu vaieldamatu lemmik on esimene vaatus, “Krati tegemine”. Selle temaatiline materjal ja orkestratsioon on erakordselt värvikad, rütmid põnevad, sümfooniline arengujoon katkematuult ühtne. Volmer toob kõik need muusika vourused säravalt esile. Soovitaksin “Krati tegemist” lausa omaette teosena ette kanda – mulje võiks helilooja enda kokkuseatud “Krati” süidist vägevamgi olla. Muidugi leidub plaadil teisigi meeldejäävaid episoode – teise vaatuse lõpp, neidude koor kolmanda vaatuse algusest (Iris Oja ja Filharmoonia Kammerkoori naishääled kõlavad siin suurepäraselt!), maksamereliste muusika neljandast vaatusest. Kaunilt kõlavad viiuli ja puupillide rohked soolod. Boonusena saab plaadilt kuulda veel “Sümfonietti eesti motiividel” (1940) – suhteliselt lihtsakoelise teost, mis stiililt lähedane “Krati” teisele ja kolmandale vaatusele.

Buklett on informatiivne (Vardo Rumesseni annotatsioonid), kuid kunstiliselt kujunduselt mitte kõige õnnestunud. Arusaamatuks jääb, miks plaat jaguneb *track*-ideks vaatuste kaupa, kui ka vaatuste alajaoitused on detailselt ja täpse kestusega ära nimetatud. Kui mõni kuulaja soovib “Talgu polkat”, “Kuke tantsu” või mõnd teist vaatuse keskel paiknevat episoodi eraldi kuulata, siis tuleb selle ülesleidmiseks kõvasti vaeva näha.

“Krati” plaadiga on astunud oluline samm edasi Tubina teoste jäädvustamise teel. CD-le on

nüüd jõudnud valdav enamik helilooja kaalukamatest teostest. Salvestamisjärge ootavad veel “Õnnistamise kantaat”, “Süit eesti motiividel”, paljud soolo- ja koorilaulud, näidendite muusika ja mõned väiksemad instrumentaalteosed.

Margus Pärtlas
muusikateadlane

Beauty of History. Corelli Consort & Soloists. Sony DADC, CM 001

Prantsuse barokki ei kuule Eestis just tihti, liiatigi siinsete muusikute esituses. Seda enam rõõmustab, et Corelli Consort on võtnud ette välja anda 42-minutine promoplaad, kus kõlavad prantslaste Boismortier', Corrette'i ja Rameau helendid, lisaks kaks Telemanni teost. Musitseerivad Mail Sildos (barokkviul), Risto Joost (kontراتenor), Imbi Tarum (klavesiin), Peeter Sarapuu (barokkfagott) ja Villu Vihermäe (tšello).

Plaadil on meisterlikult eksponeeritud erinevaid soolopilile. Üks kahest plaadile jäädvustatud soolosoonaadist on loodud fagotile. Peeter Sarapuu fagott on prantsuse 18. sajandi meistri Prudent Thierrot' pilli kopia (1994, Pieter de Koningh). Teada olevalt on just nimelt Prantsusmaa fagotti soolorepertuaari sünnimaa, kus esimesed seda laadi oopused ilmusid 1720ndate aastate paiku

ning arvatavasti kasutas helilooja Michel Corrette koos oma õpilastega just selliseid pille. Tehniliselt meisterlikult esitatud sonaat pärineb sarmika nimega tsüklis “Les Délices de la solitude” (“Üksinduse võlud”, 1766). Sarapuu tõlgendus on tugeva energeetilise laenguga, eriti võlub äärmiste osade lustlik hoog.

Kaheksateistkümnenda sajandi muusikaalus valitses kaks erilmelist koolkonda – itaalia ja prantsuse. Kaasaegsetes seas toimusid ägedad vaidlused stiilide ja maitsete üle. Prantslaste ratsionaalsus ja peen elegants väljendub juba kas või tolleaegsetes aforismides. Näiteks: “Hea maitse ei räägi mitte niivõrd mõistusest, kui võrd arvamuste selguses” (François La Rochefoucauld), või: “Kunst seisneb selles, et leida ebatavalist tavalises ja tavalist ebatavalises” (Denis Diderot). Prantsuse *goût* olevat olnud mitteprantslastele üks mõistematumaid fenomene, mis oli aga moes ja mille poole ka 18. sajandi Saksamaal usinalt püüeldi. Ega tänapäeva esitajagi pääse sellisest püüdemisest, sest nootide taha mahub ju nii palju efekte, millest üks tabamatu- maid on vaeu tajutav rütmiline vabadus artikuleerimisel ehk *inégal*. Viimast oleks plaadile salvestatud Boismortier' triosonaadis igatsenud rohkem kuulda.

Telemanni G-duur sonaadis viulile võlub solisti paindlik fraasikujundus ja sundimatu hoogsad kaunistused. Mail Sildose sumehääline pill pärineb 17. sajandi algusest, meister Matteo Benti töökojast. Sonaadis kolmas osa, malbe Mesto on klavessiini lautoregistri saatel eelnenule meeldivaks kontrastiks. Sonaadis kuuleme Villu

Vihermäe delikaatset *continuo*-mängu ja head ansamblitunnust, mistõttu on kahju, et plaadiümbriselt puudub erandina tema lühielulugu.

Jean-Philippe Rameau, üks esimesi prantsuse lüürilise draama heliloojaid, epohhi loov suuruju teooria ja harmoonia vallas, on ühtaegu komponeerinud ka oivalisi karakterpalu klavessiinile. Need veetlevad meid nii oma võrratu ilu ja leidlikkusega kui ka mitmekesisuse ja erilise seesmise dramatismiga. Väikevormide teemadeks on looduspildid, intiimsed tundevarjundid, meistri lähikondsete muusikalised portreed või hoopis mütolooilised ja fantastilised tegelased. Imbi Tarum esitab neli Rameau miniatuuri prantsuse tüüpi pillil (Blanchet' kooopia 1994, meister Samuli Siponmaa), luues rea erinevaid afekte: kurblik "Les Soupirs" ("Ohked"), südikas "La Joyeuse" ("Rõõmsameelne"), eriti prantslaslik ja efektne "Les Tourbillons" ("Tuulepööris") ning groteskne "Les Cyclopes" ("Kükloobid"). Siin on nauditav kuulda klavessiini erinevaid registrikombinatsioone ja mängija asjatundlikku materjalist üleolekut.

Telemanni vaimulik kantat tundub nii ekspansiivse kava lõpus pisut võõrastav – kuulaja jääks nagu ootama üha uusi atraktsioone, seda ka pisidetaitlides... Ehk oleksid siinses valikus paremini mõjunud ilmalikud humoorikad salmilaulud... Võibolla oleks kasuks tulnud kantaa di osade algussõnade äratoomine plaadiümbrisel. See oleks terviku ja üldise mõistetavuse huvides andnud kavale kaalukama lõpusõnumi. Kuid ehk polnudki selle plaadi esmaülesanne kunstiline tervik, vaid erinevate barokksoolistide tutvustus, mis mõjub ka kontratenor Risto Joosti esituse puhul igati positiivselt.

Kaunilt kujundatud ja rohkesti tämbrilisi leide pakkuvat CD-d "Ajaloos ilu" saab osta Corelli Consorti arvukatelt kontsertidelt täissaalidele.

Marju Riisikamp
klavessinist

Ma tulen taevast ülevalt. Cyrillus Kreek.
Rahvapärased koraaliviisid. Piret Aidulo, Heli Reimann, Tallinna Kaarli Koguduse Kontsertkoor, Mikk Üleoja.

Halleluuja, halleluuja. Nõnda kõlab Kaarli Kiriku Kontsertkoori värske jõuluplaadi lõpuhõise. Kiitke Jumalat, hüüavad lauljad ning selles hüüdes on usku, veendumust ja musikaalsust. Eks nõnda peaks ki üks hea koor kõlama.

Tänapäeval tegelevad inimesed järjest vähem tühja-tähjaga. Iga tegevus peab olema kuidagi kasulik ning seetõttu tekitab harrastuskoorilaul paljudes lihtsalt nõutust. Vähe usutakse armastusse ja lihtsalt usutakse veel vähem, samas osatakse kõike põhjendada ning selgitada. Kahjuks on ka muusikas järjest rohkem vaja näidata tulemusi. Ilma konkursivõitudeta oled sa muusikamaailmas tühi koht. Seetõttu on väga meeldiv teada, et kuskil saarekesel on veel inimesi, kellele on oluline laulmine ning kes hindavad seda sõnumit, mida nad läbi muusika teele saadavad. Tegelikult on see jõud, mida tajub igaüks, kes laseb oma koorikul natuke sulada.

Arvatavasti on selliste lauljate ootuses ja lootuses oma plaadil olevad koraaliviiside seaded kirja pannud ka Cyrillus Kreek. Aimates ette raskeid aegu, on suur hulk viise vaid üles tähendatud, kuidugi kreegiliku täpsusega ornamentide suhtes. Niiviisi toimides on suur helilooja valinud olulisima, paljude rahvaviiside säilimise seadete autorluse arvel. Et sellest parandist korralikku kava vormida, on plaadi autorid koraaliviise omalt poolt töödeldud, heas

mõttes mänginud Kreegi pakutud materjaliga. Tulemuseks on igati veenev muusikaline tervik, kus Kreegi lauludele sekundeerivad Dietrich Buxtehude ning Johann Sebastian Bach'i orelipalad. Kuna tegemist on puhtalt isikliku mõtteavaldusega, mis ei pretendeeri absoluutsele tõele, julgen lisada, et minu arvates on Kreegi ning Buxtehude ja Bach'i kooslus juba niivõrd intensiivne, et aeg-ajalt lisanud saksofon enam midagi juurde ei anna, pigem mõjub kunst(muusika)liku magustajana ja võtab seega tervikult kahjuks pinget maha. Seda enam, et kirikukoor kõlab nagu tõeline kirikukoor, habras ja siiras.

Just see haprus ja siirus on need võlud, mis sunnivad plaati ikka ja jälle kuulama. Ja seetõttu olen väga tänulik, et leidub inimesi, kes Cyrillus Kreegi pärandit edasi kannavad ning kelle jaoks koorimuusika on endiselt elus.

Jaan-Eik Tulve
dirigent

Triskele. Ridala vaimulikud rahvalaulud. Triskele/Eesti Raadio

See hulgake Tartu usklikke intellektuaale on juba kaheksa aastat tegelnud sellega, et sihipäraselt, huvitavamate Eestimaa kantide teemaplaatide kaupa salvestada oma versioonid meie religioosest rahvamuusikast, koraaliteisenditest. Puhastada välja väärtuslik vanavara, mis kristlus meie muusikale andnud laulupalvelise, omapärase kaudustustega innustuse ja murdelise usutunnistuse näol, asetada see keskaja kõlade taustale, lisades instrumentaalset vürtsi aafrika ja araabia traditsioo-

nidest. See on yhtaeu liigselt reglementeerunud usuviisi elavaist juurtest lähtuv restauratsioon ja rahvakristlike erijoonte kosmopoliitiline jätk. Cyrillus Kreek rõõmustaks. Nende viies plaati sujub tuntud headuses. Selleni jõudmisel läbisid nad põnevaid ja tavakristluse suhtes intrigeerivaid territooriume, ammutades lõunaesti rahvalaulude karusemast mitmehäälsusest ning näppepillide ja trumme arabistlikest mustritest. Praegune kõlapilt toetub rohkem euroopa vanamuusika ja orientalistlike uidude sulamist tekkinud vundamendile, milles enamik triskellastest kunagise Via Sonora liikmetena end juba kaua kodusel tundnud. Tulemuseks on liikuv, varamuusikaliste ilutenorite ja paganlike basside sujuvast lüdist tekkinud mitmehäälsus, hingestatud (eriti Heikki-Rein Veromanni vaoshoitud ylevusega lauldud "Nyyd hingvad inimesed"), julgelt instrumenteeritud, huvitava rytmikaga laulud, kuid minu jaoks ehk pisut liiga valmis. Praeguseks saab tõlgendusi ka juba kõrvutada. Kuulaja loomust sõltub, kas ta eelistab Strand...Randi, Johansonide, Kadri Hundi ja Püha Miikaeli kiriku poistekoori, Hüüd & Hääle või Heinavankri versiooni sellest või tollest laulust. Põnevam vaimulik lauluvara hakkab plaadistatud saama ja tõlgenduste erinevad tihti vaid nyanssides. Uusi sytitavaid viise ei ole peale tulnud. Võimaliku ortodoksse (seto), vanausulise või vennastekoguduse materjali kallale pole usulaulikud eriti läinud. Mingi tõlgenduslaad tundub meie vaimulikus muusikas tasapisi ammen-duma hakkavat, üks ring on täis. Edasi võiks tulla sakraalne elektroonika, puristlikud esitused, pööraste prohvetite kombel kristluse ja šamanismi segamine või mitmeid esitusmeediume liitvad suurvormid nagu näiteks koraaliversioonidest koostatud missad, lauludega lavastatud vagalood jne. Kuid Triskele käidud tee on olnud sihipärasem kui kellelgi teisel Eestis. Nende

lennukail yhisseedetel on tänu Ergo Västrikuale syvauurimuslik alus. Selle plaadi siselehel leiab musikoloog Helen Kõmmuse huvitava tutvustuse ning Ehte Puhangu ja Sven Tallo ladusad tekstirolked. Ülle Tabase tehtud kujundus (eriti arhailine "kristlik troll" mingi pyhakoja laes) on seni nende parim. Võib-olla oleme hea asjaga liiga ära helilitatud. Ehk saab mujalt ilma kuulaja Triskele esinduslikust synteesist ja keskendunud palvemeelest hoopis ergemalt aru. Ja need sisemiste usukysimuste laulud ei kõla õigesti mitte ainult pyhade aegu, mil inimesed sellist rohkem märkama satuvad, vaid alati...

Lauri Sommer
poet, muusik

Head lapsed, need kasvavad lauluga. Eesti Raadio laululapsed esitavad Olav Ehalalt laule.

Eesti Raadio 2005

Kirjutan lugu plaadist, mida ostetakse igal juhul palju, seda ka ilma igasuguse reklaamita.

Sest me ei reklaami ju piima ja mett, leiba ja juustu – need on alati head ja keegi ei kahtle selles. Sama lugu on Olav Ehalalt muusikaga – Eestis ei vaja see juba ammu mingit tutvustamist. Tema autorikontserdikis sõidetakse kohale Tallinnast Tartusse või kuhu iganes ning keegi ei arveta enam aega ega raha. Plaadi esitluskontserdil Kaarli kirikus tuli sissepääsu oodata pikas järjekorras, pileteid ei jätkunud juba mitu nädalat enne kontserti. Miks me armastame Ehalalt loomingut ning miks laulavad ta laule nii lapsed kui suured, muusikud ja mittemuusi-

sikud, viisipidajad ja viisipidamatud? Kui oled tööst väsinud ja askeldustest tüdinenud, siis tahaksid ju kuulata midagi rõõmsat ja elujaatavat – tahaksid kuulata Ehalalt.

Sel plaadil on 24 lastelaulu ja 15 fonogrammi ilma lauluta. Stiililiselt on laulud väga mitmekesise harmoonia, meloodika ja rütmiga. On laule vanamuusika stiilis: "Laul marjadest", "Pai perekond", "Nuku tegemise laul", "Malvina laul", "Vana harjutus", "Kuuse tegemise laul"; laule mudilastele: "Luuletava siili laul", "Mu sõbrake", "Kiisu limpjala laul", "Krokodilli laul", "Päkapiku jõululaul", "Kolm mammu-tit"; keeruka rütmiga ja vahelduva taktimõõduga laule: "Mida keegi kannab", "Vitsalaul", "Jõulueelne sagin"; keerukama meloodiaga laule: "Jõuluingel", "Laul vaprast koerasüdamest", "Jõulu eel", "Valulaul", "Buratino laul", "Jõuluõõl"; džässilikke laule: "Äraspidi laul" ja "Nukkude laul".

Luuletajatest on helilooja valinud tekste Leelo Tunglalt, Joosep Sangalt, Heljo Männilt, Heldur Karmolt, Juhana Viidingult, Ilmar Trullilt, Dagmar Normetilt ning oma pere keskel. Iga luuletus on justkui oodanud oma aega, et Ehalalt sellele isikupärase rütmikombinatsiooni, meloodia ja harmoonia leiaks. Ja selles valdas pole Ehalalt siiani konkurentte. Iial ei oskaks arvata, millised muusikalised vahendid järgmisele luuletusele leitakse ja mis sest lõpuks välja tuleb. Aga tulemus on alati selline, mis ei tüüta, ei muutu sarnaseks eelmise lauluga ning sisaldab endas värske üllatusmomendi.

Eesti Raadio laululapsed ja nende juhendajad Kadri Hunt ja Anu Aimpla on võtnud endale ülesandeks lindistada võimalikult palju eesti helioojate lastelaule. Ikka selleks, et emakeelne muusika oleks kõigile kättesaadav ja kaasalauldav. Keegi teine pole eesti lastele nii palju muusikat kuulamiseks pakkunud kui nemad. Loodame, et nad ei väsi ja et Eesti Raadio leiab raha sel-

liste projektide toetamiseks.

Muusika fonogrammid on helilooja ise sisse mänginud või orkestreerinud. Iga laul on oma-moodi seadega ning tavaline lastelaulu "tümps" plaadil puudub. Kasutatud on nii sämplerit kui ka naturaalseid pille.

Solistidest tahaksin kõigepealt esile tõsta Arete Teemetsa, kes õpib EMTAs klassikalist laulu. Talle on loodus kinkinud kõik need talendid, mida üks laulja võiks endale soovida: stiilitunnetus, vokaaltehnika valdamine, hea kõrv ja soe, mahlakas tämber. Kaunilt kõlavad ka teiste soolod, eriti Merili Johanson ja Iiris Vesiku esitused.

Kooriga on kaua ja nõudlikult tööd tehtud: iga sõna on hea diktsiooniga välja öeldud ning harmoonia on selge ja kooskõlad puhtad. Laulud on tempokad ning ei ole just kerge kõiki neid ülesandeid korraga täita.

Kadri Hundilt, Olav Ehalalt ja Eesti Raadio laululastelt kuulame kindlasti tulevikuski häid uusi laule, kontserte ja lindistusi.

Piret Rips
helilooja

Andke tagasi maa. Bonzo & Tõun.
PLNBCD002

On rõõmustav, et Rakvere laulja Bonzo andis juba aasta pärast oma suurepärase albumi "Teistpidi tegelikkus" välja peaaegu sama hea albumi "Andke tagasi maa". Seegi plaat kõlab soojalt ja sõbralikult ning on täis akustilisi kõlavärve ja hoolega otsitud laulutekste. Erinevuseks on varem vaid kitarrimänginud Tõuni

osalemine ka laulja ja laululoojana ning aimatav läbiv teema-niit (põimitud taevase ja maise võrdlemise). Salvestada teine plaat pärast esimese vaieldamatut õnnestumist on raske ütlesanne ja kui "Andke tagasi maa" tõesti ei loogi nii veenvat ter-vikmuljet nagu "Teistpidi tegelikkus", on ta siiski silmapaistvalt hea. Plaadi pärlid on laulud "Sinu maja", "Mees ja Jumal" ja "Kolm joodikut".

Bonzo on Tõnis Mäe ja Riho Sibula kõrval üks neid lauljaid, kellel on lisaks tõeliselt erilisele (Bonzo puhul äärmiselt laia dünaamilise diapasoniga) häälele ka sisu, kuid puudub arvatavasti soov võtta meie rocki- ja eurovisioonitähedele omaseid poose. Seetõttu kurikuulus "laiem avalikkus" teda vähem tunneki. Iseasi, kas Bonzo ja Tõuni muusika massidele meeldiks, sest kontekst, kuhu see paigutub, on avar, kuid siiski marginaalne: ilmsed Neil Youngi, Tom Waitsi ja bluusi mõjud, midagi Akvariumilt ja Jääärelt, muudki veel.

Tõun jääb lauljana paratamatult Bonzo varju, kuid ta on osanud endale leida (kirjutada) lood, mis tema natuuri ja häälega hästi sobivad. Kindlasti on aga märkimisväärselt suur osa plaadi toimest Tõuni pillimängu teene (kitarrid, steel-kitarrid ja mbira). Keelpillid koos laisa klaveri ja sooja bassiga koo-vad rammestava kõlakanga, mis pakub meie muusikute aina suureneva mängu- ja stuudiotehnilise professionaalse ajalikkuse kõrval tõelise puhkusetke.

Joosep Sang
muusikakriitik

Veebruar

Tallinnas

2.–11. 02 Barokkmuusika festival 2006

2. ja 4. 02 kell 19 Tiit Härmil ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvusoper Estonia

2. 02 kell 20 Multimeedia: RAM, Andrew Poppy (*live*-elektroonika), Kädy Plaas (sopran), Iljo Toming (kitarr), Terje Terasmaa (löökpillid), Rein Roos (löökpillid), Raul Aan (helirežii ja elektroonika), Airi Eras (valguskunstnik), ansambel Improloo, Kaspars Putniņš (dirigent) Rock Cafés

2. 02 kell 20 Talvejazz. Önnelik õhtu: Mare Väljataga, Liisi Koikson, Anna Põldvee, Liina Saar Von Krahlis

3. 02 kell 19 Mozarti ooper "Don Giovanni" Rahvusoper Estonia

3. 02 kell 19 Bravissimo!: Jaakko Kuusisto (viul), Tallinna Kammerorkester Mustpeade Majas

4. 02 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

4. 02 kell 18 Jürmo Eespere Band raekojas

5. 02 kell 12 Tõnis Kaumanni lasteooper "Mina – Napoleon!" Rahvusoper Estonia

5. 02 kell 16 Dots Aavo Otsa trompetiklass Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias

5. 02 kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Imbi Tarum (klavessiin), Kädy Plaas (sopran), Reet Sukk (flööt), Tõnu Jõesaar (*viola da gamba*)

8. ja 10. 02 kell 19 Verdi ooper "Nabucco" Rahvusoper Estonia

9. 02 kell 18 Külaliskontsert: Jurgis Karnavičius (klaver) Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias

9. 02 kell 19 Balletiõhtu "Armastuse ja kirega" Rahvusoper Estonia

9. 02 kell 19 ERSO, Vladimir Mištšuk (klaver), Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis

9. 02 kell 20 Talvejazz. Kapriisid kahele: Lucia Recio & Denis Charolles Duo (Prantsusmaa) Tallinna Kunstihoones

10. 02 kell 19 Priit Pihlapi autorikontsert raekojas

11. 02 kell 12 Orelipooltund: Henn Erik toomkirikus

11. 02 kell 16 Dots Ada Kuuseoksa klaveriklass Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias

11. 02 kell 18 Iris Oja (metsosopran), Kadri-Ann Sumera (klaver) raekojas

11. 02 kell 19 Tiit Härmil ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvusoper Estonia

12. 02 kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Mati Mikalai (klaver)

13. 02 kell 19 Arvo Pärdi autoriõhtu: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, ERSO, Olari Elts (dirigent) Estonia kontserdisaalis

14. 02 kell 15 Lõunamuusika: Age Juurikas (klaver), Mihkel Mattisen (klaver)

14. 02 kell 18 Vokaalmuusika õhtu: Merle Hillep (sopran), Merle Silmato (metsosopran), Kaili Eerma (klaver), Svetlana Jõgi (klaver) Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias

14. 02 kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusoper Estonia

15. ja 17. 02 kell 19 Tšaikovski ooper "Padaemand" Rahvusoper Estonia

15. 02 kell 19 Talvejazz. Jõulud veebruaris: Trio Jormin – Sooäär – Ruben Niguliste kirikus

15. 02 kell 20 Talvejazz. Latin funk: Grupo Yanqui (USA) Von Krahlis

16. 02 kell 18 Väikesed interpreetid: Saue Muusikakooli õpilased Keskraamatukogus

16. 02 kell 19 Balletiõhtu "Armastuse ja kirega" Rahvusoper Estonia

16. 02 kell 19 Tõnu Kõrvitsa autoriõhtu "Kauem kui tuhat suve...": Monika Mattiesen (flööt), Niklas Pokki (klaver), Virgo Veldi (saksofon), Ain Agan (elektrikitarr), Olga Kulikova (klaver), Tallinna Kammerorkester, Risto Joost (dirigent) Metodisti kirikus

17. 02 kell 18 Saksa barokk läbi kahe sajandi: Tallinn Baroque Niguliste kiriku Antoniuuse kabelis

18. 02 kell 12 Orelipooltund: Tiit Kiik toomkirikus

18. 02 kell 17 Una fermata musicale del coro maschile in Italia: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent) Estonia kontserdisaalis

18. 02 kell 18 Vjatšeslav Novikov (klaver) raekojas

18. ja 19. 02 kell 19 Mozarti ooperi "Tituse halastus" kontsertettekannet Rahvusoper Estonia

19. 02 kell 19 Ajaloo ilu – J. S. Bach: Corelli Consort, Ene Nael (klavessiin), Kristiina Are (klavessiin) Kadrioru lossis

22. 02 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvusoper Estonia

22. ja 25. 02 kell 19 Ansambel Lindpriid Mustpeade Majas ja Nõmme kultuurimajas

25. 02 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus

25. 02 kell 12 Schuberti/Berté

kammerooper "Kolme neitsi maja" Rahvusoper Estonia

25. 02 kell 16 Prantsuse renessanss 16. sajandil Pariisis: Hortus Musicus Väravatornis

25. 02 kell 18 Mozart 250: Reval Trio raekojas

25. 02 kell 19 Dvořáki "Uuest maailmast": ERSO, Leif Segerstam (dirigent) Estonia kontserdisaalis

25. 02 kell 19 Prokofjevi ballett "Romeo ja Julia" Rahvusoper Estonia

26. 02 kell 12 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusoper Estonia

26. 02 kell 14 Poulenc, Britten, Tulev: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Paul Hillier (dirigent) Niguliste kirikus

26. 02 kell 17 Suur Muusikaakadeemia. Viini klassikud – Mozart: Andres Mustonen (viul), Ivo Sillamaa (klaver) Kadrioru lossis

26. 02 kell 19 Schuberti/Berté kammerooper "Kolme neitsi maja" Rahvusoper Estonia

27. 02 kell 17 Tõrudest tammedenit: Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ning Tallinna Muusikakeskkooli klaveriosakondade galakontsert Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias

28. 02 kell 18 Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ja Tallinna Muusikakeskkooli puhkpilliosakondade ühiskontsert Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias

28. 02 kell 18 Regituba: ühislaulmine Veljo Tormise eestvedamisel Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias

Tartus

1. 02 kell 19 Multimeedia: RAM, Andrew Poppy (*live*-elektroonika), Kädy Plaas (sopran), Iljo Toming (kitarr), Terje Terasmaa (löökpillid), Rein Roos (löökpillid), Raul Aan (helirežii ja elektroonika), Airi Eras (valguskunstnik), ansambel Improloo, Kaspars Putniņš (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

1. 02 kell 19 Russellil muusikal "Verevennad" Vanemuise suures majas

2.–11. 02 Barokkmuusika festival 2006

2. 02 kell 20 Tavatulult hea kontsert: Vennaskond ja Jäääär Sadamateatris

3. ja 4. 02 kell 19 Esietendus: Händeli ooper "Acis ja Galatea" Vanemuise väikeses majas

5. 02 kell 16 Händeli ooper "Acis ja Galatea" Vanemuise väikeses majas

7. 02 kell 19 "Ah, ilma naisteta...":

operetigala Vanemuise väikeses majas

9. 02 kell 19 Priit Pihlapi autorikontsert Sadamateatris

9. ja 10. 02 kell 19 Bernsteini muusikal "West Side Story" Vanemuise suures majas

11. 02 kell 17 Marko Martin (klaver) Mahtra Rahvakoolis

11. 02 kell 19 Tantsuetendus "Suveöö unenägu" Vanemuise suures majas

12. 02 kell 12 Tantsuetendus "Suveöö unenägu" Vanemuise suures majas

15. 02 kell 19 Meistrite Akadeemia: Heli Veskus (sopran), Jaanika Rand-Sirp (klaver) Tartu Üikooli aulas

17. 02 kell 15 Lastekontsert "Lilled mask": Viljandi Linnakapell, Saltatores Revaliensis, noored tantsijad ja vanamuusikud Pärnu kontserdimajas

17. 02 kell 19 Päikese teekond: Konrad Navosak (lauto) Jaani kirikus

19. 02 kell 12 ja 19 Webberi muusikal "Cats" Vanemuise suures majas

19. 02 kell 16 Vjatšeslav Novikov (klaver) Linnamuuseumis

19. 02 kell 16 Võru oratooriumikoor ja sümfooniaorkester, Maris Liloson (sopran), Mati Turi (tenor), Uku Joller (bass), Erki Pehk (dirigent), Jaan Randvere (dirigent) Tartu Ülikooli aulas

21. 02 kell 15 Lastekontsert "Tants Päikesekuninga auks": Saltatores Revaliensis, ansambel Accentus

Tallinn Vanemuise kontserdimajas

25. 02 kell 17 Poulenc, Britten, Tulev: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Paul Hillier (dirigent) Jaani kirikus

25. 02 kell 19 Esietendus: J. Straussi operett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas

Pärnus

1. 02 kell 19 Jürmo Eespere Band Pärnu kontserdimajas

2.–11. 02 Barokkmuusika festival 2006

15. 02 kell 14 Stefan Palm (orel) Pärnu kontserdimajas

16. 02 kell 19 Vana kuub: Jaan Tätte ja Marko Matvere Pärnu kontserdimajas

17. 02 kell 19 Meistrite Akadeemia: Toomas Vavilov (klarnet), Ralf Taal (klaver) Eliisabeti kirikus

18. 02 kell 19 Ajaloo ilu – J. S. Bach: Corelli Consort, Ene Nael (klavessiin), Kristiina Are (klavessiin) Ammende villas

19. 02 kell 16 Ansambel Suveniir Pärnu kontserdimajas

22. 02 kell 19 Mihkel Poll (klaver) Pärnu kontserdimaja kammersaalis

Jõhvis

- 2. 02** kell 19 Jürmo Eespere Band Jõhvi kontserdimajas
- 7. 02** kell 19 Barokkmuusika festival 2006. Häälte orkester: vokaalansambel Chanticleer (San Francisco) Jõhvi kontserdimajas
- 8. 02** kell 19 Vanemuise külalisetendus: Bocki muusikal "Viuldaja katusel" Jõhvi kontserdimajas
- 14. 02** kell 19 Lastekontsert "Lilled mask": Viljandi Linnakapell, Saltatores Revaliensis, noored tantsijad ja vanamuusikud Jõhvi kontserdimajas
- 17. 02** kell 19 Vjatšeslav Novikov (klaver) Jõhvi kontserdimaja kammersaalis
- 18. 02** kell 17 Viktor Zintšuk (kitarr) Jõhvi kontserdimajas

Kõikjal üle Eesti

- 2. 02** kell 19 Riho Sibul – Robert Jürjendal (akustilised kitarrid, live-elektronika) Võru kultuurimajas Kannel
- 2. 02** kell 19.30 Uitamised: Heli Reimann (saksofon), Külli Kudu (akordion), Taavo Remmel (kontrabass) Kärdla kultuurikeskuses
- 3. 02** kell 18 Hingemuusika: Mari Tampere (viilul), Peeter Paemurru (tšello), Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa (klaver) Rakvere Gümnaasiumi saalis
- 4. 02** kell 16 Mari Tampere (viilul), Peeter Paemurru (tšello) Türi Püha Martini kirikus
- 9. 02** kell 13 Lastekontsert "Karu sünnipäev" Võru kultuurimajas Kannel
- 9. 02** kell 18 Meistrite Akadeemia: Heli Veskus (sopran), Jaanika Rand-Sirp (klaver) Narva linnuses
- 9. 02** kell 18 Hääl ihkab ikkest lahti: ansambel Improloo Kuressaare kultuurikeskuses
- 10. 02** kell 18 Mihkel Mattisen (klaver) Tõrva kirikus
- 11. 02** kell 19 Priit Pihlapi autorikontsert Aruküla kultuurimajas
- 16. 02** kell 19 Una fermata musicale del coro maschile in Italia: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent) Viljandi kultuurimajas
- 16. ja 17. 02** kell 19 Ansambel Lindpriid Elva kultuurikeskuses ja Tabivere vabaajakeskuses
- 18. 02** kell 18 Hingemuusika: Toomas Vavilov (klarnet), Ralf Taal (klaver) Otepää kirikus
- 18. ja 19. 02** kell 19 Ansambel Lindpriid Haljala rahvamajas ja Võru kultuurimajas Kannel
- 20. 02** kell 18.30 Mihkel Poll (klaver) Valga muusikakoolis
- 23. ja 24. 02** kell 17 Eesti

- Rahvusmeeskoor, Mihhail Gerts (dirigent) Võru kultuurimajas Kannel ja Kohtla-Järve kultuurikeskuses
- 23. 02** kell 19 Meistrite Akadeemia: Madis Kari (klarnet), Marko Martin (klaver) Viljandi Jaani kirikus
- 23. 02** kell 19 Ansambel Lindpriid Keila kultuurikeskuses
- 24. 02** kell 14 Ma tulen, ma lähen, ma olen...: ansambel Picante Kiviõli rahvamajas
- 25. 02** kell 18 Hingemuusika: Indrek Vau (trompet), Mati Mikalai (klaver) Häädemeeste muusikakoolis

Andmed on kontrollitud 17. jaanuaril Märtsikuu kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 10. veebruariks aadressil kristina@ema.edu.ee

Täpsem info kodulehekülgedelt: Corelli Consort: www.corelli.ee
Eesti Filharmoonia Kammerkoor: www.epcc.ee
Eesti Interpreetide Liit: www.interpreet.ee
Eesti Kontsert: www.concert.ee
Eesti Muusikaakadeemia: www.ema.edu.ee
Eesti muusikafestivalid: www.festivals.ee
ERSO: www.erso.ee
Jazzkontserdid: www.jazzkaar.ee
Jõhvi kontserdimaja: www.concert.ee
Kontserdid Tartus: www.tartu.ee
Pärnu kontserdimaja: www.concert.ee
Rahvusooper Estonia: www.opera.ee
Tallinna Filharmoonia: www.filharmoonia.ee
Tartu Kontsert: www.kontsert.ee
Teater Vanemuine: www.vanemuine.ee
Vanemuise kontserdimaja: www.concert.ee
Üle-eestiline kultuuriürituste andmebaas: www.kultuuriinfo.ee

Ajakiri

Muusika

tänab kõiki lugeja-küsitlusele vastanuid. Täname arvamuste ja ideede eest! Püüame neid jõudumööda rakendada.

Muusikaõpetajad ja õpilased saavad Muusikat tellida **SOODUSHINNAGA 192 krooni!** Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele. Tellimine ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee, **66 75 788, 55 56 18 94**

**OSTAN HELIPLAATE
AASTATEST 1960-1990.
HIND HEA.
TULEN KOHALE!**

**Ain Jonuks
tel.52 80 605
Lille 14
46301 Rakke
Lääne-Virumaa**

EESTI KEELED 60.-/ 95.-
16:00 TEATRISAALIS

GARMARNA 95.-/ 125.-
(ROOTSI)
18:00 KONTSERDIMAJAS

**REIN RANNAP
JA TIIT KIKAS** 60.-/ 95.-
20:00 TEATRISAALIS

**DJAMEL
LAROUSSI** (ALŽEERIA+) 95.-/ 125.-
22:00 KONTSERDIMAJAS

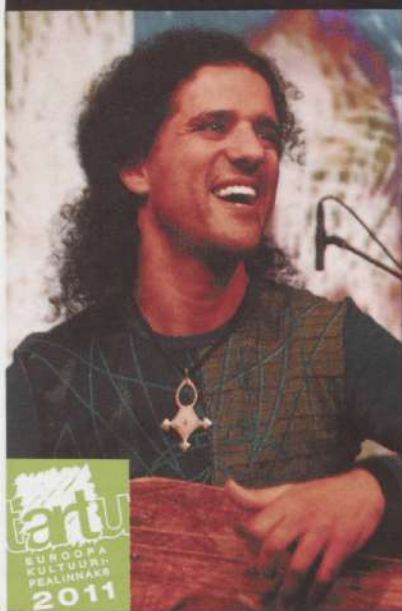
METSATÖLL 75.- / 95.-
23:00 SADAMATEATRIS

4. MÄRTS

TEATRIS
VANEMUINE
SADAMATEATRIS
VANEMUISE
KONTSERDIMAJAS

MAA JA ILM 2006
OMA JA MUU MUUSIKA PARIMAD PUNGAD!

Eesti
Pärimusmuusika
Keskus

**PASS 275.-,
TUDENG, ÕPIL.,
ITIC, PENS. 235.-**

Pass ja soodushinnaga
piletid vaid eelmüügis,
3.märtsini Piletilevis
www.folk.ee

Aastatoetaja

BIG
KIIREIM TEE RAHANI

Suurtoetaja

BRC
real estate center

EESTI EKSPRESS

Eesti Päevaleht

PRINT BEST
TRÜKIKODA

A. Le Coq

KUKU

ESTONIAN AIR

CSA ERIC AIRLINES

TARTU ÜLAKOOL

JCDecaux

PALLAS
HOTELL

Bliss Tartu

Hasartmängumaksu Nõukogu * Eesti Kultuurkapital

Tallinna Muusikakeskkool 45 Kontserdid veebruaris 2006

8. veebruar kell 18.00

Tartu Ülikooli aula
"Mozart 250"
TMKK Puhkpillisümfooniikud
Johan Randvere
(saksofon, klaver)
Mathei Florea
(trompet, klaver)
Jakob Teppo
(metsasarv, klaver)
Karl Peterson
(trompet, klaver)
Jaan Ots
(trompet, klaver)

11. veebruar kell 18.00

Kadrioru loss
Piret Habak (klaver)
Astrid Muhel (viiul)
Kristina Vähi (sopran)
Rainer Vilu (bariton)

12. veebruar kell 12.00

Estonia Talveaed
TMKK keelpilliosakonna
õpilased

10. veebruar kell 18.00

Eesti Muusika-ja Teatri-
akadeemia "Mozart 250"
TMKK Puhkpillisümfooniikud
Johan Randvere
(saksofon, klaver)
Mathei Florea
(trompet, klaver)
Jakob Teppo
(metsasarv, klaver)
Karl Peterson
(trompet, klaver)
Jaan Ots
(trompet, klaver)

13. veebruar kell 18.00

Kadrioru loss
"Mozart 250"
TMKK õpilaste kontsert

19. veebruar kell 12.00

Mustpeade Maja
Mart Laasi tšelloklassi
õpilased

19. veebruar kell 16.00

Estonia kontserdisaal
TMKK sümfooniaorkester
Triin Ruubel (viiul)
Toomas Kapten (dirigent)

25. veebruar kell 12.00

Tallinna Linnateater
Niina Murdvee viiuliklassi
õpilased

26. veebruar kell 12.00

Eesti Muusika-ja
Teatriakadeemia
Aino Riikjärve viiuliklassi
õpilased

26. veebruar kell 16.30

Kiek in de Kök
Laine Leichterit ja
Leho Karini
tšelloklassi õpilased

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA) kontserdid veebruaris 2006

5. veebruar kell 16.00
EMTA kammersaal
Dots Aavo Otsa
TROMPETIKLASS
Meeli Ots (klaver)

9. veebruar kell 18.00
EMTA kammersaal
Külaliskontsert
JURGIS KARNAVIČIUS
(klaver, Leedu)

11. veebruar kell 16.00
EMTA kammersaal
Dots Ada Kuuseksa
KLAVERIKLASS

14. veebruar kell 18.00
EMTA kammersaal
VOKAALMUUSIKA ÕHTU
Merle Hillep (sopran)
Merle Silmato (metsosopran)
Kaili Eerma (klaver)
Svetlana Jögi (klaver)

27. veebruar kell 17.00
EMTA kammersaal
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
ning Tallinna Muusikakeskkooli
klaveriosakondade ühine
GALAKONTSERT
"Tõrudest tammedeni"

28. veebruar kell 18.00
EMTA kammersaal
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
ning Tallinna Muusikakeskkooli
puhkpilliosakondade
ÜHISKONTSERT

28. veebruar kell 18.00
EMTA orelisaal
Veljo Tormise regilaulukeskuse
REGITUBA

Rävala pst 16
Info 667 57 58

Ainult üks kontsert Eestis!

E 20. märts 2006 kell 19
Estonia kontserdisaal

Suurim mustlasorkester maailmas!

100 50 viiulit, 10 vioolat,
10 tsellot, 11 kontrabassi,
9 klarinetit ja 6 tsimblit

MUSTLASVIIULIT

Budapesti Mustlassümfooniaorkester
Kunstiline juht Sándor Rigo "Buffo"

Energias ja temperamendist pakatav mäng
kirglikud meloodiad
erutavalt tulised rütmid...

PRIKE

Hooaja peasponsor

Postimees

KLASSIKA

etv

1100

Piletid 500.-, 350.-, 250.-, 150.-

Eesti Kontsert 614 7760
www.concert.ee

PE^B₂ 2539 2006,2

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID VEEBRUAR 2006

3. VEEBRUARIL 19.00 TALLINNAS MUSTPEADE MAJAS

BRAVISSIMO!

JAAKKO KUUSISTO viul. Soome
TALLINNA KAMMERORKESTER

J.S. Bach Viulikontsert d-moll BWV 1052
J. Kokkonen ... durch einen Spiegel...
L. van Beethoven Sümfoonia nr. 2 d-moll op. 36

Viuldajana on Jaakko Kuusisto paljude konkursside võitja. Nende hulgas on Kuopio, Sibeliuse, Indianapolisi ja Carl Nielsen'i konkursid. 1997 jõudis ta Brüsselis viuldajate seas kõige hinnatumale - Kuninganna Elisabethi naimelise konkursi finaali. 2002. aastast alates on Kuusisto lisaks oma kontsertmeisteriametile Lahju Sümfooniaorkestris ka seda kollektiivi juhatanud. Kuusisto edukas dirigendina on toonud talle mitmeid kutsed teistegi orkestrite poolt üle maailma.

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades üle Eesti, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com

Tallinna Filharmoonia
Toompuiestee 20, 10149 Tallinn
Tel 6613 757
fila@filharmoonia.ee
www.filharmoonia.ee

16. VEEBRUARIL 19.00 TALLINNAS METODISTI KIRIKUS

TÕNU KÕRVITSA MUUSIKALINE KAUEM KUI TUHAT SUVE...

MONIKA MÄTTILSEN flööti
NIKLAS POKKI klaver, Soome
VIRGO VELDI altsaksofon
AIN AGAN elektrikitarr
OLGA KULIKOVA klaver
TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent RISTO JOOST
Valguskunstnik AIRI ERAS

Tsjingutii
Saifra
Neis aedades...
Nüüd on see päev ju lõppenud
Järelkuma
Kauem kui tuhat suve...

Tõnu Kõrvitsa muusikat iseloomustavad värvirikad orkestritšekstuurid, romantiline esitus, clurööm, ilu ja kirg.

"...ma olen alati julgenud unistada..." T. Kõrvits

